

# Samoprocjena, percipirana i željena sličnost na crtama tamne trijade i moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija

---

Matković, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:773453>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-28**



Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)



Sveučilište u Rijeci  
Filozofski fakultet u Rijeci  
Diplomski studij psihologije

Ivana Matković

**Samoprocjena, percipirana i željena sličnost na crtama tamne trijade i moderatorski  
efekt temeljnih samoevaluacija**

Diplomski rad

Rijeka, 2021.

Sveučilište u Rijeci  
Filozofski fakultet u Rijeci  
Diplomski studij psihologije

Ivana Matković

**Samoprocjena, percipirana i željena sličnost na crtama tamne trijade i moderatorski  
efekt temeljnih samoevaluacija**

Diplomski rad

Mentor: prof. dr. sc. Jasna Hudek-Knežević

Rijeka, 2021.

## **IZJAVA**

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad izradio samostalno, znanjem stečenim na Odsjeku za psihologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci, služeći se navedenim izvorima podataka i uz stručno vodstvo mentorice prof. dr. sc. Jasne Hudek-Knežević

Rijeka, rujan 2021.

## Sažetak

Cilj ovog rada bio je ispitati sličnosti (razlike) između samoprocjena, procjena trenutnog i idealnog partnera na crtama tamne trijade te moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija na dobivene sličnosti (razlike) putem pristupa usmjerenog na varijable i pristupa usmjerenog na parove. U istraživanju je sudjelovalo 592 sudionika u dobi između 18 i 50 godina čija je prosječna duljina trajanja ljubavne veze iznosila 52.39 mjeseci. Koristeći pristup usmjeren na varijable utvrđeno je umjereno uparivanje prema sličnosti za sve crte tamne trijade, što upućuje da je sličnost važnija od komplementarnosti. Utvrđena je i željena sličnost s idealnim partnerom za sve crte tamne trijade. Nadalje, dobivena je veća željena nego percipirana sličnost za sve crte tamne trijade što implicira da se preferencije ljudi razlikuju od izbora stvarnog partnera. U okviru pristupa usmjerenog na varijable utvrđeno je da sudionici žele da njihov idealni partner ima niže razine makijavelizma i psihopatije, a više razine narcizma od njih i njihovog trenutnog partnera što ukazuje da je narcizam najprivlačnija crta tamne trijade. Nadalje, utvrđeno je da žene ostvaruju niže rezultate na samoprocjenama svih crta tamne trijade od muškaraca, niže rezultate za procjene idealnog partnera na psihopatiji i makijavelizmu, ali se ne razlikuju od muškaraca za procjene trenutnog partnera na psihopatiji i makijavelizmu. Muškarci ostvaruju niže rezultate od žena za procjene trenutnog partnera na narcizmu, ali se ne razlikuju od žena za procjene idealnog partnera na narcizmu. Moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija na razlike između samoprocjene, procjene trenutnog i idealnog partnera dobiven je kod žena (ne i kod muškaraca) za psihopatiju i narcizam samo u okviru pristupa usmjerenog na parove.

**Ključne riječi:** tamna trijada, uparivanje prema sličnosti, percipirana sličnost, osobine trenutnog partnera, osobine idealnog partnera, temeljne samoevaluacije

## **Self-report, perceived and desired similarity on Dark Triad traits and moderator effect of core self-evaluations**

### **Abstract**

The aim of this study was to examine similarity (and dissimilarity) between self-reports, reports of actual and ideal partner on the Dark Triad (DT) traits and moderator effect of core self-evaluations on similarity (disimilarity) using variable-centered (VCA) and couple-centered approach (CCA). The study involved 592 participants aged between 18 and 50 whose averaged relationship length was 52.39 months. Using VCA, the results supported moderate perceived similarity for all Dark Triad traits which implies that similarity is more important than complementarity. Additionally, the results showed that participants also desired similarity in the Dark Triad traits with their ideal partner. Moreover, the results also supported higher desired than perceived similarity on the Dark Triad traits which implies that people's preferences differ from actual partner choice. Using VCA, the results showed that participants preferred their ideal partner to have lower scores on psychopathy and Machiavellianism, but higher scores on narcissism which suggests that narcissism is the most attractive Dark Triad trait. Additionally, women had lower scores on self-reports on all Dark Triad traits than men had, lower scores for reported ideal partners' psychopathy and Machiavellianism, but they didn't differ from men for reported actual partners' psychopathy and Machiavellianism. Men had lower scores than women on actual partners' reports of narcissism, but men and women didn't differ for reported ideal partners' narcissism. Moderation effect of core self-evaluations on the differences between self-reports, reports of actual and ideal partner was obtained for women (but not for men) for psychopathy and narcissism only using CCA.

**Keywords:** Dark Triad traits, pairing on similarity, perceived similarity, actual partner's personality, ideal partner's personality, core self-evaluations

# Sadržaj

1. Uvod .....	1
1.1. Asortativno uparivanje.....	1
1.2. Mehanizmi asortativnog uparivanja.....	2
1.3. Tamna trijada .....	3
1.3.1. Reproduktivne posljedice crta tamne trijade .....	6
1.3.2. Sličnost parova na tamnoj trijadi.....	8
1.4. Metodološki pristupi u ispitivanju asortativnog uparivanja .....	9
1.4.1. Pristup usmjeren na varijable .....	9
1.4.2. Pristup usmjeren na parove .....	10
1.4.3. Kontrola normativnosti .....	11
1.5. Indeksi sličnosti dobiveni samoprocjenama i procjenama drugih .....	12
1.5.1. Indeks percipirane sličnosti u osobinama ličnosti.....	13
1.6. Osobine ličnosti idealnog partnera.....	15
1.7. Temeljne samoevaluacije.....	17
1.7.1. Temeljne samoevaluacije i romantični odnosi.....	19
Problemi.....	21
Hipoteze .....	21
2. Metoda .....	23
2.1. Sudionici .....	23
2.2. Mjerni instrumenti .....	23
2.3. Postupak istraživanja .....	24
3. Rezultati.....	26
3.1. <i>Percipirana sličnost, željena sličnost i sličnost trenutnog i idealnog partnera na crtama tamne trijade (pristup usmjeren na varijable)</i> .....	28

3.2. Razlike u rezultatima na tamnoj trijadi ovisno o vrsti procjene i spolu te interakciji vrste procjene i spola (pristup usmjeren na varijable).....	32
3.3. Moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija (samoprocjene) na sličnosti između samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera (pristup usmjeren na varijable).....	37
3.4. Razlike između samoprocjena i procjena trenutnog partnera i samoprocjena i procjena idealnog partnera (pristup usmjeren na parove).....	39
3.5. Razlike između pojedinih vrsta procjena na crtama tamne trijade ovisno o kvadriranim razlikama, spolu te interakciji kvadriranih razlika i spola (pristup usmjeren na parove)...	42
3.6. Moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija na razlike između samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera (pristup usmjeren na parove)..	47
4. Rasprava .....	49
4.1. Percipirana sličnost, željena sličnost i sličnost trenutnog i idealnog partnera na crtama tamne trijade (pristup usmjeren na varijable).....	49
4.2. Razlike u rezultatima na tamnoj trijadi ovisno o vrsti procjene i spolu te interakciji vrste procjene i spola (pristup usmjeren na varijable).....	52
4.3. Moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija (pristup usmjeren na varijable).....	57
4.4. Razlike između samoprocjene i procjena trenutnog partnera i samoprocjena i procjena idealnog partnera (pristup usmjeren na parove).....	57
4.5. Razlike između pojedinih vrsta procjena na crtama tamne trijade ovisno o kvadriranim razlikama, spolu te interakciji kvadriranih razlika i spola (pristup usmjeren na parove)...	58
4.6. Moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija (pristup usmjeren na parove) .....	59
4.7. Nedostaci i smjernice za buduća istraživanja.....	61
4.8. Prednosti provedenog istraživanja .....	64
5. Zaključak .....	65
Literatura .....	66



## **1. Uvod**

Proces formiranja veza obično se ne događa slučajno, već ljudi biraju socijalne partnere na temelju sličnosti u različitim socijalnim i psihološkim karakteristikama (Rammsted i Schupp, 2008; Youyou, Stillwell, Schwartz i Kosinski, 2017). Pitanje zašto je baš dvoje specifičnih ljudi u nekom romantičnom odnosu, a ne s nekim od mnogo drugih potencijalnih partnera, od interesa je i znanstvenicima i laicima. Konačan odgovor na ovo pitanje i dalje nije jednoznačno utvrđen, ali je uparivanje partnera zasigurno daleko od slučajnosti (Luo, 2017). Istraživanja pokazuju da ličnost ima važnu ulogu prilikom izbora partnera, a ujedno i hoće li neka osoba biti izabrana kao partner. Korištenjem različitih istraživačkih metoda i instrumenata utvrđeno je da pojedinci u romantičnim odnosima biraju sebi slične partnere i u ličnosti. Čini se da se suprotnosti ipak ne privlače jer su dokazi da ljudi biraju partnere koji su im slični sve brojniji (Rammsted i Schupp, 2008).

### **1.1. Asortativno uparivanje**

Asortativno uparivanje definira se kao neslučajno spajanje pojedinaca na temelju sličnosti u jednoj ili više karakteristika (Buss, 1984). Istraživanja asortativnog uparivanja obično ispituju stupanj sličnosti (pozitivno uparivanje) kojeg odražava pozitivna korelacija rezultata dvaju partnera na mjeri istog obilježja nasuprot komplementarnosti (negativno uparivanje) koju odražava negativna korelacija na toj mjeri (Luo i Klohnen, 2005). U većini se istraživanja sličnost pokazuje kao pravilo, a komplementarnost kao izuzetak, a stupanj sličnosti ovisi o specifičnoj domeni (Luo, 2017).

Asortativno uparivanje utvrđeno je za brojne karakteristike. Najsnažniji dokazi asortativnog uparivanja među partnerima dobivaju se za dob čije se korelacije kreću od .70 do .95 i za obrazovanje (od .40 do .65) (George, Lou, Webb, Pugh, Martinez i Foulston, 2015; Rosenfeld, 2008; Watson, Klohnen, Casillas, Simms i Haig, 2004). Istraživanja pokazuju i snažno uparivanje za rasu i religioznost (Rosenfeld, 2008), stavove, te nešto niže za vrijednosti (Watson i sur., 2004), dok se za sposobnosti i inteligenciju dobivaju umjerene korelacije (Luo, 2017). Za tjelesne karakteristike kao što su težina, visina, mjere oblika tijela ili nekih markera fizičke dobrobiti dobivaju se male ali pozitivne korelacije (Luo, 2017), ali je sličnost partnera viša kada se ispituje percepcija fizičke atraktivnosti i zdravlja (George i sur., 2015). Zanimljivi

su i nalazi da se umjerena sličnost parova pokazuje za navike, hobije i životni stil (Buss, 1984; George i sur., 2015).

Istraživanja sličnosti među partnerima u osobinama ličnosti najviše su istraživana u okviru petofaktorskog modela ličnosti. Ne istraživanja potvrđuju postojanje sličnosti (Escorial i Martin-Buro, 2012; McCrae i sur., 2008; Youyou i sur., 2017), dok druga ne potvrđuju sličnost ili pak dobivaju suprotne rezultate (Lou i Klohnen, 2005; Malouff, Thorsteinsson, Schutte, Bhullar i Rooke, 2010). McCrae i sur. (2008) navode sličnost među partnerima za sve osobine petofaktorskog modela, najveću za otvorenost, ugodnost i savjesnost (Escorial i Martin-Buro, 2012; Youyou i sur., 2017), dok su za ekstraverziju rezultati manje konzistentni (Watson i sur., 2004; Kardum, Hudek-Knežević, Schmitt i Čović, 2016). Istraživanja koja pokazuju sličnost u osobinama ličnosti uglavnom pokazuju niske pozitivne korelacije rijetko iznad .30 (Luo, 2017) što potvrđuje i istraživanje Watsona, Hubbarda i Wiese (2000) koji su na crtama petofaktorskog modela dobili korelacije sličnosti od .06 do .36 na uzorku sudionika koji su u vezi ili u braku. Meta-analiza Malouffa i sur. (2010) ne potvrđuje sličnost u osobinama ličnosti petofaktorskog modela među partnerima, međutim, usporedimo li ih sa slučajno raspodijeljenim parovima, sličnost je dobar prediktor zadovoljstva vezom (Luo i Klohnen, 2005).

## **1.2. Mehanizmi asortativnog uparivanja**

Predloženo je nekoliko mehanizama koji mogu dovesti do sličnosti među partnerima. Istraživači mogu postavljati pitanje dolazi li do asortativnog uparivanja zbog postojeće sličnosti partnera na početku veze (inicijalno uparivanje) ili zbog postupnog povećanja sličnosti među partnerima tijekom vremena (konvergencija) (Luo, 2017; Watson i sur., 2004). Istraživanja uglavnom potvrđuju hipotezu inicijalnog uparivanja za većinu osobina ličnosti (Buss, 1984; Luo i Klohnen, 2005; Watson i sur., 2004). Rezultati istraživanja koje su proveli Bleske-Rechek, Remiker i Baker (2009) idu u prilog hipotezi inicijalnog uparivanja, dajući dokaze za religioznost i političke stavove, atraktivnost te za osobine ličnosti. Caspi i Herbener (1990) predložili su da selekcija sličnog partnera može održavati i podupirati vlastite inicijalne dispozicije. Humbad, Donnellan, Iacono, McGue i Burt (2010) pokazuju da za većinu osobina konvergencija ne objašnjava sličnost među partnerima uz iznimku za agresivnost, pri čemu pojedinci mogu međusobno pojačati agresivne tendencije kao rezultat hostile interpersonalne razmjene. Konvergenciji kao mehanizmu ide u prilog nekoliko istraživanja u kojima su utvrđeni

dokazi za ugodnost, savjesnost i otvorenost (Rammstedt i Schupp, 2008) te samopoštovanje (Bleske-Rechek i sur., 2009), a Watson i sur. (2004) su na uzorku parova koji su u braku, utvrdili značajnu povezanost sličnosti i duljine braka za otvorenost što odražava divergenciju, odnosno da pojedinci s vremenom postaju različiti.

Sljedeće pitanje koje istraživači postavljaju jest je li uparivanje rezultat preferencija prema partneru na nekoj sličnoj osobini (aktivno uparivanje) ili tvorevina dijeljene društvene pozadine partnera (socijalna homogamija). Ideja socijalne homogamije je da će ljudi vjerojatnije upoznati, provoditi vrijeme i ući u romantični odnos s pojedincima s kojima dijele sličnu pozadinu, dob, socioekonomski status ili obrazovanje (Luo i Klohnen, 2005; Luo, 2017). Kada se radi o aktivnom uparivanju nasuprot socijalnoj homogamiji istraživanja uglavnom podržavaju aktivno uparivanje (Luo i Klohnen, 2005; Luo, 2017) jer sličnost partnera u stavovima i ličnosti ostaje nakon kontrole zajedničke društvene pozadine (Watson i sur., 2004).

Luo (2017) također smatra da sličnost može biti pasivan produkt inicijalnog uparivanja s obzirom na dostupnost partnera na tržištu pri čemu se javlja snažna kompeticija za partnerom poželjnih karakteristika koje ne možemo uvijek osvojiti. Neki su autori demonstrirali da uparivanje može biti rezultat drugih procesa nepovezanih sa asortativnim preferencijama (Xie, Cheng i Zhou, 2015). U procesu selekcije, partneri čine ustupke za ustupak između brojnih karakteristika potencijalnog partnera prema principima socijalne razmjene (Kelley i Thibaut, 1978).

Kada se ispituju parovi čije je trajanje veza relativno kratko vjerojatnije je da će se potvrditi hipoteza inicijalnog uparivanja (Kardum i sur., 2016). Važno je istraživače usmjeravati prema provođenju longitudinalnih istraživanja u kojima se mogu točnije detektirati dokazi za hipotezu konvergencije ako takvi dokazi postoje. Također, socijalna homogamija uključuje sličan ili zajednički socijalni milje (Reynolds, Baker i Pedersen, 2000) te bi se u njezinu operacionalizaciju trebale uključiti druge varijable osim dobi i obrazovanja kao što su društvena klasa, ekonomski status, etnicitet, religioznost i zanimanje.

### **1.3. Tamna trijada**

Početak 21. stoljeća istraživači su započeli rapidno istraživati tri specifične osobine ličnosti povezane s prijestupničkim ponašanjima i kršenjem normi (Muris, Merckelbach, Otgaar i Meijer 2017). Budući da te osobine imaju ključnu ulogu u mnogim nepoželjnim

ponašanjima, Paulhus i Williams (2002) kreirali su naziv tamna trijada ličnosti. Tamna trijada odnosi se na skup tri socijalno averzivne subkliničke crte ličnosti: narcizam, psihopatiju i makijavelizam (Paulhus i Williams, 2002; Paulhus, 2014). Pojam subkliničkih crta odnosi se na kontinuirane distribucije unutar šire zajednice ili jednostavnije rečeno, da neka osobina nije dovoljno ekstremna da joj je potreban klinički ili forenzički nadzor. S druge strane, pojam klinički uzorak obuhvaća pojedince koji su trenutno pod kliničkim ili forenzičkim nadzorom (Furnham, Richards i Paulhus, 2013). Koncepti crta tamne trijade imaju odvojene povijesne korijene i definicije. Narcizam potječe iz grčke mitologije i lika Narcisa koji je bio obuzet vlastitom ljepotom i veličinom i koji odražava današnje shvaćanje narcizma kao crte koju karakterizira egoistično divljenje vlastitim atributima (Muris i sur., 2017). Makijavelizam dobiva naziv prema talijanskom renesansnom diplomatu i političkom teoretičaru Niccolu Machiavelliju koji je u 16. stoljeću napisao knjigu *Il Principe* u kojoj iznosi savjete kraljevima i grofovima o načinu osiguravanja njihove moći kroz pažljivo planiranje te ako je potrebno, okrutna i nemoralna djela. Nakon što su Christie i Gies (1970) konstruirali MACH mjeru utilitarnih stavova, makijavelizam se definira kao dvosmisleni i manipulativni interpersonalni stil, cinično odbacivanje morala te usredotočenost na vlastite interese i osobnu korist. Koncept psihopatije javlja se u psihijatriji i potječe od sustavnog opažanja pacijenata s antisocijalnim ponašanjem, smanjenom empatijom i kajanjem, neobuzdanim i smjelim ponašanjem ponekad prikrivenima površnim šarmom (Muris i sur., 2017). Unatoč različitom porijeklu, sve tri crte tamne trijade dijele neke zajedničke značajke i obilježavaju socijalno nepoželjna ponašanja, ponašanja u smjeru samopromocije, emocionalnu hladnoću, dvoličnost i agresivnost (Paulhus i Williams, 2002). Istraživanja pokazuju empirijski preklapajući obrazac crta tamne trijade, iako su one konceptualno različite (Furnham, Richards i Paulhus, 2013).

Zbog različitog podrijetla crta tamne trijade, njihovo se mjerenje u početku zasnivalo na zasebnim mjernim instrumentima. Skala koja dominira u literaturi narcizma je NPI (*Narcissistic Personality Inventory*; Raskin i Terry, 1988). NPI sadrži 40 čestica koje mjere razne aspekte narcizma: autoritet, samodostatnost, superiornost (posebnost), egzibicionizam, iskorištavanje, uobraženost (taština), vjerovanje da ima pravo dobiti ono što smatra da zaslužuje. Makijavelizam se uobičajeno procjenjuje četvrtom verzijom MACH skale (*Test of Machiavellism*; Christie i Geis, 1970) koja sadrži 20 čestica grupiranih u tri kategorije: manipulativne taktike, cinični pogled na ljudsku prirodu i nepoštivanje konvencionalne moralnosti. Psihopatija se uobičajeno mjeri SRP-III skalom (*Self-Report Psychopathy Scale*;

Paulhus, Neumann i Hare, 2009) koja sadrži 64 čestice grupirane u četiri domene: interpersonalne manipulacije, bešćutnost, nestalan životni stil kojeg karakterizira preuzimanje rizika i kriminalne tendencije. Zbog duljine spomenutih instrumenata, nije rijetkost da su istraživači u brojnim istraživanjima ispitivali samo po jednu crtu tamne trijade. Jonason i Webster (2010) zbog spomenutih su razloga konstruirali sažet upitnik Prljavih dvanaest (*Dirty Dozen*, DD) koji sadrži dvanaest čestica koje mjere sve tri crte tamne trijade. Međutim, skala je dosta kritizirana zbog samo četiri čestice koje mjere svaku crtu tamne trijade, pritom navodeći na zaključak da sve originalne značajke narcizma, makijavelizma i psihopatije nisu u potpunosti reprezentirane (Muris i sur., 2017). Motivirani potrebom za valjanom i pouzdanom mjerom tamne trijade koja će biti kratka i primjenjiva za praktičnu upotrebu, Jones i Paulhus (2014) su konstruirali *Short Dark Triad* (SD3). Mjera je konstruirana na temelju razmatranja klasičnih koncepcija crta tamne trijade i sadrži 27 čestica, devet za svaku crtu tamne trijade. Iako SD3 mjera pokazuje dobre metrijske karakteristike i valjana je u odnosu na ranije korištene pojedinačne mjere crta tamne trijade (NPI, MACH-IV i SRP-III), neki autori ukazuju na njene nedostatke. Glavni nedostatak odnosi se na lošiju reprezentativnost svih glavnih značajki crta tamne trijade i neki istraživači smatraju da SD3 (i DD) mjera ne procjenjuje dobro sve aspekte crta tamne trijade kao duži upitnici (Maples i sur., 2014; Muris i sur., 2017). Ipak, za razliku od DD skale (Jonason i Webster, 2010) koja ima samo 12 čestica i u kojoj je konvergentna valjanost subskele psihopatije izrazito niska (dijeli samo 23% varijance s alternativnim mjerama psihopatije) (Miller, Few, Seibert, Watts, Zeichner i Lynam, 2014), SD3 je bolja mjera jer njezine čestice odražavaju veći broj faceta psihopatije (Maples, Lamkin i Miller, 2014).

Značajno preklapanje među crtama tamne trijade evidentirano je u više istraživanja (Paulhus i Williams, 2002; Muris i sur., 2017). Predloženo je nekoliko razloga zbog kojih se to događa. Neki smatraju da je dijeljena varijanca među crtama tamne trijade rezultat preklapanja čestica u različitim instrumentima koji ih mjere, npr. čestice povezane sa sličnim aspektima malicioznih ponašanja. Jedan primjer je manipulativni interpersonalni stil, element koji je prisutan u tri najčešće korištene skale koje pojedinačno mjere tri crte tamne trijade (NPI skala, MACH-IV skala i SRP-III skala) (Muris i sur., 2017). S teoretskog gledišta, autori smatraju da pozitivna strana crta tamne trijade definira zajednički konceptualni prostor koji ima psihološku važnost (Paulhus, 2014). U statističkim terminima, navedeno implicira da se sve crte tamne trijade mogu promatrati kao crte nižeg reda sa zasićenjem na jednoj latentnoj malicioznoj superosobini. Osim toga, moguće je da sve crte tamne trijade nisu podjednako važne. Moguće

je da psihopatija ima nadređeni položaj, a da su maligni elementi narcizma i makijavelizma u osnovi, podređene značajke psihopatije (Lilienfeld i Andrews, 1996).

Korelacije među crtama tamne trijade pozitivne su i kreću se od .20 do .60 (Paulhus, 2014; Paulhus i Williams, 2002). Vrijednosti dobivene u istraživanjima Murisa i sur. (2017) pokazuju da su crte tamne trijade visoko međusobno povezane (psihopatija i makijavelizam:  $r=.58$ ; makijavelizam i narcizam:  $r=.34$  i narcizam i psihopatija  $r=.38$ ) što potvrđuju i druga istraživanja s nešto višim vrijednostima za muškarce (Kardum i sur., 2016; Kardum, Hudek-Knežević, Mehić i Pilek, 2018). Objašnjenja povezanosti sugeriraju zajedničke komponente crta tamne trijade te je utvrđeno da su to manipulativnost i beščutnost prema dobrobiti drugih ljudi, odnosno manjak iskrenosti i empatije (Jones i Figueredo, 2013). Također, korelacije između crta tamne trijade ne isključuju mogućnosti da postoji hijerarhijska struktura unutar tih crta (Muris i sur., 2017). Na razini višeg reda je kao razlog preklapanja crta tamne trijade predložen HEXACO model. Korelacije s HEXACO osobinama ličnosti sugeriraju važnost šestog faktora nazvanog iskrenost-poniznost (Paulhus, 2014). Istraživanja pokazuju da su sve tri crte tamne trijade negativno povezane s iskrenošću-poniznošću koju karakteriziraju empatija i iskrenost, komponente suprotne od komponenti osobina tamne trijade (Muris i sur., 2017). Također, Muris i sur. (2017) pokazuju da su crte tamne trijade negativno povezane s ugodnošću i pozitivno s nizom negativnih psiholoških posljedica, ali i da je svaka crta tamne trijade zasebno povezana s nekim drugim osobinama petofaktorskog modela.

### **1.3.1. Reproductive posljedice crta tamne trijade**

Osobine tamne trijade karakterizira potreba za seksualnom raznolikošću i većim brojem partnera, nerestriktivnom socioseksualnosti te preferencijom za kratkotrajne veze i pozitivnijim stavovima prema usputnom seksualnom odnosu (Jonason, Li, Webster i Schmitt, 2009). Visoki rezultati na tamnoj trijadi povezani su s ponašanjima preotimanja partnera ili bivanjem preotetim iz veze. Usvajanje kratkoročnih reproduktivnih strategija (Jonason, Luevano i Adams, 2012), uključujući iskustva preotimanja partnera (Jonason, Li i Buss, 2010) mogu imati pozitivne posljedice u vidu povećanja reproduktivne sposobnosti, ali nose i neke nedostatke. Naime, propusti prilikom zadržavanja partnera i opiranje uključivanju u dugotrajnije odnose mogu dovesti do manje sigurnih povezanosti u odnosu i veću vjerojatnost da partner pribjegne iz odnosa. Nadalje, tamna trijada povezana je s gotovo svim strategijama zadržavanja partnera, ali ponajviše s onima koje karakterizira agresija prema drugima ili partneru, poboljšanjem

izgleda i pokazivanjem resursa (Jonason i sur., 2010). Crte tamne trijade karakterizirane su motivacijskim sustavom i povezanim vrijednostima, koji zajedno djeluju na potencijalno socijalno destruktivne, ali osobno korisne ishode kao što su uzbuđenje, promocija i prilike za uparivanje (Jonason, Foster, Kavanagh, Gouveia i Birkas, 2018). Pokazano je da osobe koje ostvaruju visoke rezultate na crtama tamne trijade kreiraju pogodnu okolinu za kratkotrajne odnose smanjujući standarde prilikom izbora partnera osiguravajući si opskrbu potencijalnih kratkotrajnih partnera. Niski standardi vjerojatno predstavljaju sekundarni plan, pri čemu oni započinju s prvotnim planom, odnosno visokim standardima, ali su ih spremni sniziti kao adaptivan odgovor koji omogućuje kreiranje više opcija onda kada su suočeni s odbijanjem koje može biti funkcija njihove neugodne prirode (Jonason, Valentine, Li i Harbeson, 2011). Kao jednu od strategija, osobe visoko na tamnoj trijadi mogu koristiti laganje ili zamagliti aspekte njihove ličnosti kako bi ušli u vezu gdje njihov partner nije svjesno izabrao partnera tih karakteristika (Jonason i sur., 2015). Crte tamne trijade mogu povećati reproduktivni uspjeh putem strategija ukorijenjenih u minimalno emocionalno ulaganje i pridobivanje većeg broja partnera. S druge strane, mogu biti manje poželjne kao partneri na tržištu i prema tome potencijalno mogu izabrati samo partnere koji su im slični. Iako visoki rezultati na tamnoj trijadi mogu povećati reproduktivni uspjeh muškarca, pozitivno uparivanje na tamnoj trijadi može imati negativne posljedice za njihov reproduktivni uspjeh jer žene visoko na tamnoj trijadi mogu manje ulagati u majčinstvo (Jonason, Lyons i Bethell, 2014).

Jedan od najkonzistentnijih nalaza za tamnu trijadu jesu viši rezultati koji se dobivaju kod muškaraca i to bez obzira na instrument mjerenja. Pokazano je da spolne razlike često moderiraju obrazac nalaza u interpersonalnoj domeni (Jones i de Roos, 2016). Jonason i suradnici (2009) smatraju da spolne razlike pomažu u objašnjavanju činjenice da muškarci češće slijede kratkotrajne impulzivne reproduktivne strategije u odnosu na biološka ograničenja kod žena. Jonason, Li i Buss (2010) pokazali su da su sve tri crte tamne trijade, posebno psihopatija, povezani s preotimanjem partnera od drugih, te da su pojedinci visoke razine psihopatije i sami bili preoteti od svojih partnera u usporedbi s pojedincima niske razine crta tamne trijade. Ovakvo ponašanje omogućuje im put k reproduktivnom uspjehu i većem broju potomaka koji nasljeđuju njihove gene. U istraživanju Jonesa i de Rossa (2016) pokazano da se makijavelizam razlikuje od ostale dvije crte tamne trijade po negativnoj povezanosti s kratkotrajnim seksualnim ponašanjima i kod muškaraca i žena. Međutim, dobivena je negativna povezanost psihopatije s dugotrajnom orijentacijom uparivanja samo kod muškaraca. Prema

tome, postavlja se pitanje je li psihopatija univerzalno povezana s kratkotrajnom orijentacijom uparivanja. Nadalje, narcizam je bio pozitivno povezan s dugotrajnom orijentacijom uparivanja što može odražavati ideju da su narcisoidni pojedinci socijalno potkrepljeni za uspješne odnose. Spomenuti nalazi sugeriraju da sve crte tamne trijade nisu odraz jednake seksualne i socijalne strategije i prema tome ne mogu biti kombinirane u kompozit (Jones i de Roos, 2016). Osobe visoke razine psihopatije povećavaju svoje mogućnosti uparivanja putem impulzivne i agresivne strategije uparivanja, dok osobe visoke razine makijavelizma profitiraju od više strateškog i reguliranog stila uparivanja koji održava njihove odnose (Furnham i sur., 2013). Marcinkowska, Lyons i Helle (2016) istražili su povezanost preferencija žena prema facijalnim karakteristikama tamne trijade kod muškaraca s njihovim reproduktivnim uspjehom i podržali pretpostavku da facijalne preferencije partnera kod žena utječu na evolucijski uspjeh. Žene koje imaju snažne preferencije za muška lica koja odražavaju narcizam imaju veći broj potomaka za svoju dob, dok žene snažnih preferencija za muška lica koja odražavaju makijavelizam imaju manji broj potomaka za svoju dob u odnosu na žene niskih preferencija za takva lica. Njihovi su rezultati poduprli pretpostavku da je narcizam u odnosu na druge crte tamne trijade najviše socijalno korisna crta. Sveukupno, svaka crta tamne trijade ima neke adaptivne i neadaptivne elemente, a ustupci za ustupak javljaju se u svim domenama ishoda.

### **1.3.2. Sličnost parova na tamnoj trijadi**

Asortativno uparivanje utvrđeno je za različite socijalno nepoželjne karakteristike poput crta tamne trijade (Smith, Hadden, Webster, Jonason, Gesselman i Crysel, 2014), poremećaje ličnosti (Decuyper, Gistelinck, Vergauwe, Pancorbo i De Fruyt, 2018), antisocijalno ponašanje (Frisell, Pawitan, Langstrom i Lichtenstein, 2012) te uporabu droga i opću sklonost kriminalu (Boutwell, Braver i Barnes, 2012). Smith i sur. (2014) utvrdili su značajno pozitivno uparivanje za makijavelizam i psihopatiju, ali negativno za narcizam na uzorku parova koji su u vezi. Kardum i sur. (2016) utvrdili su značajno pozitivno uparivanje za sve crte tamne trijade, najvišu za makijavelizam  $r=.40$ , zatim psihopatiju  $r=.26$  i narcizam  $r=.20$ . Makijavelizam pokazuje najvišu razinu uparivanja vjerojatno jer je, u usporedbi s druge dvije crte tamne trijade, bolji indikator vrijednosti i vjerovanja osobe, a navedene karakteristike općenito pokazuju veće pozitivno uparivanje (Luo, 2017). Neka istraživanja su ispitujući samo psihopatiju utvrdila umjereno pozitivno uparivanje za psihopatiju (Kardum, Hudek-Knežević, Gračanin i Mehić, 2017; Savard, Sabourin i Lussier, 2011). Ograničeni dokazi pozitivnog uparivanja dobiveni su za sve crte tamne trijade koristeći paradigmu reklama za upoznavanje (Jonason, Lyons i



Blanchard, 2015) gdje je dobiveno da je psihopatija kod žena povezana s većim sviđanjem muškaraca visoke razine psihopatije. Slično tome, muškarci visoke razine psihopatije su žene visoke razine psihopatije procijenili kao poželjnije majke. Kardum i suradnici (2016) su potvrdili hipotezu inicijalnog uparivanja za crte tamne trijade. Također, sličnost među parovima nije bila posljedica dobi i obrazovanja podržavajući hipotezu aktivnog uparivanja. U istraživanju u kojem su ispitivali asortativno uparivanje za crtu psihopatije, potvrđene su hipoteze inicijalnog i aktivnog uparivanja uz blagu tendenciju k divergenciji sugerirajući da je psihopatija atraktivnija partnerima samo u ranim stadijima veze (Kardum i sur., 2017.)

#### **1.4. Metodološki pristupi u ispitivanju asortativnog uparivanja**

U literaturi se navode dva metodološka pristupa u istraživanju asortativnog uparivanja. Prvi pristup je pristup usmjeren na varijable („*variable-centered approach*“, VCA), a drugi je pristup usmjeren na parove („*couple-centered approach*“, CCA) (Luo i Klohnen, 2005). Iako oba pristupa obično daju slične rezultate, pristup usmjeren na parove u prednosti je nad pristupom usmjerenim na varijable jer omogućuje istraživanje povezanosti sličnosti među parovima s drugim varijablama.

##### **1.4.1. Pristup usmjeren na varijable**

Pristup usmjeren na varijable (dalje VCA) temelji se na korelaciji između rezultata oba partnera na istoj karakteristici za sve parove u nekom uzorku. Pozitivna korelacija interpretira se kao dokaz za sličnost, dok se negativna interpretira kao dokaz za komplementarnost. Glavni nalazi dobiveni ovim pristupom ukazuju na konzistentne dokaze za sličnost u odnosu na različitost, međutim, dobiveni stupanj sličnosti ovisi o domeni individualnih razlika koja se ispituje (Luo i Klohnen, 2005). VCA ima određene nedostatke koji narušavaju potpuno razumijevanje asortativnog uparivanja ako se istraživači usmjeravaju samo na ovaj pristup. Prvi nedostatak je što se može primijeniti na proučavanje sličnosti parova na jednoj karakteristici (pr. ugodnost, ekstrinzična vrijednost) ali ne daje nam informacije o sličnosti partnera u terminima globalnih domena individualnih razlika, poput cjelokupne ličnosti ili sustava vrijednosti. S obzirom na način računanja korelacije, pristup ne daje podatke je li neki specifični par sličan ili ne, već samo variraju li rezultati parova na specifičnoj karakteristici u ispitanom uzorku. Isto tako, budući da VCA ne daje indeks sličnosti za svaki par, već samo za određeni uzorak, ne može se izračunati predviđa li sličnost (ili komplementarnost) parova neke ishode

veze. Kako bi se ispitala povezanost sličnosti i nekih ishoda, potrebno je izračunati dodatan indeks sličnosti koji karakterizira svaki par (Luo i Klohnen, 2005).

#### **1.4.2. Pristup usmjeren na parove**

U usporedbi s VCA koji se fokusira na varijablama (specifičnoj karakteristici ili osobini) kao jedinicama analize, pristup usmjeren na parove (dalje CCA) fokusira se na parove i stoga može ispitati neka dugotrajna pitanja asortativnog uparivanja, odnosno efekte sličnosti ili različitosti na ishodne varijable. CCA ispituje koliko je svaki član para sličan drugom članu para u terminima njihovog profila odgovora kroz niz čestica. Kod CCA se računa indeks profilne sličnosti za svaki par koreliranjem svih odgovora žene i muškarca na svim česticama određene domene individualnih razlika (npr. stavovi, vrijednosti, ličnost). Spomenuta profilna sličnost osjetljiva je na promjenjive stupnjeve slaganja ili neslaganja koji mogu postojati između članova para u terminima nekog atributa (Luo i Klohnen, 2005). Budući da je računanje profilne sličnosti opsežno i zahtjevno, razvijene su i druge jednostavnije vrste indeksa sličnosti i različitosti (Kenny i sur, 2006). U literaturi postoji pregled raznih indeksa za kvantificiranje podudarnosti između članova dijade. Oni se uglavnom dijele na dvije vrste: indeks različitosti i indeks profilne korelacije (profilna sličnost) (Dyrenforth, Kashy, Donnellan i Lucas, 2010). Rezultati indeksa različitosti predstavljaju razliku između vrijednosti oba člana dijade, a dobivaju se na način da se računa apsolutna ili kvadrirana razlika između rezultata oba člana para na nekoj varijabli, pr. razlika u njihovim rezultatima ugodnosti (Schönbrodt, Humberg i Nestler, 2018). Formula za izračun glasi:  $D^2 = (X_{\text{muškarac}} - X_{\text{žena}})^2$  i  $|D| = |X_{\text{muškarac}} - X_{\text{žena}}|$ , pri čemu prva predstavlja formulu za izračun kvadriranih razlika, a druga za izračun apsolutnih razlika (Rogers, Wood i Furr, 2018). Takve vrijednosti različitosti daju indeks koji pokazuje koliko su članovi dijade različiti, pri čemu manja vrijednost rezultata ukazuje na veću sličnost između članova dijade. Drugim riječima, kvadrirane i apsolutne razlike između parova predstavljaju obrnuti indikator asortativnog uparivanja na individualnoj razini (Figueredo i Wolf, 2009; Schönbrodt i sur., 2018). Međutim, i indeksi različitosti i profilna sličnost imaju prednosti i nedostatke (Rogers i sur., 2018; Schönbrodt i sur., 2018) te ih je potrebno razlikovati od jednostavnih razlika rezultata koje pokazuju relativne rezultate, npr. koliko je rezultat jednog člana para viši od rezultata drugog člana para ( $X_{\text{muškarac}} - X_{\text{žena}}$ ) (Rogers i sur., 2018).

Važno je spomenuti i probleme kvadriranih razlika. Iako ovaj indeks ima intuitivno značenje, može biti problematičan kada se koristi unutar statističkih modela. Primjerice,

dobivene vrijednosti pretpostavljaju da je različitost (tzv. sličnost) na višoj razini (pr.  $9-8=1$ ) psihološki ekvivalent onoj na nižoj razini (pr.  $2-1=1$ ) te da vrijednosti različitosti rezultiraju jednakim posljedicama (Edwards, 2001). Prema tome, indeks nam samo govori koliko se partneri razlikuju na nekom atributu (Schönbrodt i sur., 2018). Glavni problem ovog indeksa uočava se kada se žele ispitati korelacije rezultata kvadriranih razlika i nekog ishoda. Kada su kvadrirane razlike povezane s nekim ishodom, teško je razumjeti jesu li relativno visoke razine crta tamne trijade jednog partnera ili relativno niske razine crta tamne trijade drugog partnera one koje doprinose efektu (Rogers i sur., 2018). Nadalje, problem kvadriranih razlika je njihova tendencija miješanja efekata sličnosti s glavnim efektima. Pojedinci mogu biti značajno sličniji svojem partneru kada se računaju kvadrirane razlike zato što imaju više razine općenito prihvaćenih karakteristika – karakteristika općenito prihvaćenih i od strane osobe suprotnog spola. Sukladno tome, možemo zaključiti da partneri mogu biti slični na nekoj osobini jer imaju određenu razinu neke osobine koja je česta u populaciji (Dyrenforth i sur., 2010; Kenny i sur., 2006). Štoviše, kako su uobičajene osobine često one koje su više poželjne, teško je odvojiti javljaju li se korelati rezultata kvadriranih razlika uslijed sličnosti ili zbog posjedovanja poželjnih karakteristika (Wood i Furr, 2016). Zaključno tome, kvadrirane razlike mogu kvantificirati stupanj sličnosti, ali ne mogu nam dati jasan odgovor kako je sličnost povezana s drugim varijablama (Rogers i sur., 2018).

### **1.4.3. Kontrola normativnosti**

U istraživanjima sličnosti među parovima, istraživačima nije u cilju samo saznati jesu li članovi dijada slični jedan drugome, već jesu li oni više slični jedan drugome nego što su slični slučajno ili nasumično upareni članovi (Kenny, Kashy i Cook, 2006). Članovi dijade mogu se činiti sličnijima ne zato što su zaista slični, već zato što mogu odgovarati na stereotipan način te sebe i druge opisivati poželjnim karakteristikama radije nego manje poželjnim (Cronbach, 1955). Kulturalne vrijednosti, socijalna poželjnost i pristranosti u odgovaranju mogu utjecati na tendenciju pojedinaca da budu sličniji te se javlja potreba za pažljivom evaluacijom stvarnog stupnja sličnosti parova (Luo i Klohnen, 2005). Normativnost je povezana sa socijalnom poželjnošću pa se sličnost osobe i njenog partnera može javiti jer su profili ličnosti partnera poput profila prosječne osobe ili jer pojedinci zaista preferiraju poželjnog, a ne sličnog partnera (Wood i Furr, 2016). Budući da su pojedinci u prosjeku više slični nego različiti, očekivana vrijednost korelacije profilne sličnosti između nasumično izabranih pojedinaca veća je od 0 (Caspi i Herbener, 1990). Taj se fenomen naziva stereotipna točnost. Stereotip ili normativnost

odnosi se na tipične ili normativne odgovore koje pojedinci daju za neki skup varijabli (Kenny i sur., 2006). Normativni profil ili prosječni profil pojedinca odražava karakteristike koje posjeduje većina ljudi. Normativnost se računa korelacijom normativnog profila i profila osobe i odražava opseg u kojem je neka osoba kao prosječna osoba (Furr, 2008). Glavna prednost korekcije normativnosti jer što ona uklanja artefakte koji vode prividnim korelacijama (Kenny i sur., 2006).

Prisutnost stereotipne točnosti može ozbiljno uvećati korelacijske mjere indeksa sličnosti i dovesti do pristranih korelacija indeksa s drugim mjerama (Kenny i sur., 2006). Zbog toga je potrebno evaluirati je li sličnost aktualnog para veća nego što bi se očekivalo po slučaju (Luo i Klohnen, 2005). Standardni način kontrole stereotipne točnosti je oduzimanje srednje vrijednosti čestica u uzorku prije računanja indeksa sličnosti ili analiza pseudo parova („*pseudo-couple analysis*“) koju razvija Corsini (1956). Prema tom se pristupu svaka osoba slučajno upari s osobom koja nije njezin trenutni partner, izračuna se njihova sličnost i uspoređuje sa sličnošću stvarnih parova (Luo i Klohnen, 2005). Corsini (1956) je utvrdio da je prosječna sličnost između stvarnih parova .36, a da su korelacije između pseudo parova .30 što ga je dovelo do zaključka da je velik dio sličnosti uočen kod stvarnih parova umjetan. Kontroliranje normativnosti može značajno reducirati razinu sličnosti, ali i povećati razinu slaganja. Primjerice, moguće je da se heteroseksualni parovi ne slažu značajno u njihovoj preferenciji hobija zbog spolnih razlika. Muškarci mogu preferirati gledanje sportskih događanja više nego što vole kupovinu, a žene više vole odlaziti u kupovinu nego što vole gledati sportska događanja. Prema tome, stereotipna korelacija može biti negativna, ali nakon što se stereotip ukloni sličnost se može povećati. Nema puno dokaza za takvo povećanje sličnosti ali je ono teoretski moguće (Kenny i sur., 2006). Problem koji proizlazi iz indeksa različitosti je taj što se ne može testirati jesu li parovi manje ili više različiti nego što bismo očekivali po slučaju. U ovom istraživanju nije provedena kontrola za normativnost, pa je dobivene rezultate potrebno interpretirati s oprezom.

### **1.5. Indeksi sličnosti dobiveni samoprocjenama i procjenama drugih**

Kada se ispituje sličnost u raznim karakteristikama osoba u dijadnim odnosima putem samoprocjena i procjena drugih, mogu se izvesti četiri indeksa (Lee, Ashton, Pozzebon, Visser, Bourdage i Ogunfowora, 2009). Prvi indeks je sličnost ili stvarna sličnost kojeg predstavlja korelacija između samoprocjena oba člana dijade i koji pokazuje stupanj asortativnog uparivanja. Drugim riječima, ovaj indeks pokazuje postoji li tendencija prema uparivanju koja

nije slučajna, bilo u smjeru sličnosti ili komplementarnosti. Drugi indeks je reciprocitet koji se odnosi na sličnost obostrane procjene partnera i ukazuje koliko slično partneri vide jedan drugoga u terminima ličnosti. Računa se kao korelacija između procjene osobe A od strane osobe B i procjene osobe B od strane osobe A. Treći je indeks percipirana sličnost koja se odnosi na podudarnost između toga kako ljudi opisuju sebe i druge. Percipirana sličnost se operacionalno definira kao (pozitivna) korelacija između samoprocjene osobe A i njezine procjene osobe B na nekoj karakteristici. Snaga ove povezanosti pokazuje tendenciju pojedinaca da kod svojih partnera percipiraju postojanje karakteristika koje su slične njihovima. Četvrti je indeks sličnosti slaganje samoprocjena i procjena drugih koji se operacionalno definira kao korelacija između samoprocjene osobe A i procjene osobe A od strane osobe B ili obrnuto (Lee i sur., 2009; Thielmann, Hibig i Zettler, 2020).

### **1.5.1. Indeks percipirane sličnosti u osobinama ličnosti**

Širok raspon svakodnevnih socijalnih interakcija od pojedinca traže da procjenjuju karakteristike drugih ljudi. Sposobnost točne procjene drugih ljudi važna je iz evolucijske perspektive i nedvojbeno adaptivna jer facilitira predviđanje ponašanja drugih ljudi i pomaže u rješavanju drugih socijalnih adaptivnih problema (Buss i Penke, 2015). Istraživanja pokazuju da su procjene ljudi o osobinama drugih povezane s načinom na koji opisuju svoju osobnost. Točnije, pojedinci zaključuju da su drugi ljudi donekle slični njima, a taj se fenomen naziva percipirana sličnost. Prema tome, korelacija koja odražava indeks percipirane sličnosti može pokazivati tendenciju da jedan partner percipira drugog kao sličnog sebi na nekim karakteristikama (Cronbach, 1955; Thielmann i sur., 2020).

Percipirana sličnost predstavlja strategiju koju ljudi mogu koristiti kada im nedostaju relevantne informacije. Percipirana sličnost je visoka kada je poznanstvo nisko te u odsutnosti valjanih znakova povezanih s nekom osobinom (Watson i sur., 2000). Kada procjenjivači dobro poznaju osobu koju procjenjuju ili kada procjenjuju karakteristike visoke vidljivosti (pr. ekstraverziju) lako mogu činiti točne procjene na temelju znanja koje imaju o osobi koju procjenjuju. Ali u slučaju kada ne poznaju dobro osobu koju procjenjuju ili kada procjenjuju crte niske vidljivosti (strah ili iznenađenje), ljudi koriste strategiju koja polazi od samoprocjene i percipiraju da osoba koju procjenjuju naliči na njih u nekoj mjeri (Funder, Kolar i Blackman, 1995). Watson i sur. (2000) zaključuju da percipirana sličnost nije izvor točnosti jer postoji mala stvarna sličnost među članovima para, ali niti izvor netočnosti jer procjenjivači

izbjegavaju korištenje ove heuristike kada već unaprijed imaju pristup valjanim i za osobine relevantnim informacijama.

Watson i sur. (2000) utvrdili su da je slaganje samoprocjena i procjena drugih na uzorku vjenčanih parova  $r=.46$ , parova koji su u vezi  $r=.33$  te kod prijatelja  $r=.30$ . Slaganje između procjena i samoprocjena prilično je visoko, a niže vrijednosti dobivaju se za afektivne osobine poput straha, tuge ili generalnog pozitivnog afekta nego za osobine ličnosti. S druge strane, sveukupna prosječna korelacija percipirane sličnosti bila je najviša za parove koji su u vezi  $r=.38$ , zatim za prijatelje  $r=.32$  te one u braku  $r=.29$ . Ovi rezultati ne pokazuju jasnu povezanost u odnosu na poznanstvo, dok prethodni indeks sličnosti to pokazuje. Connelly i Ones (2010) utvrdili su da više interakcija s osobom koja se procjenjuje poboljšava točnost procjene ličnosti te osobe posebice za osobine niske vidljivosti (emocionalna stabilnost). Utvrdili su da su procjene drugih jasno povezane s osobinama ličnosti osobe koju procjenjuju te da se ljudi ponašaju dovoljno konzistentno da drugi ljudi mogu točno procijeniti njihove osobine ličnosti. Istraživanje Thielmannove i sur. (2020) pokazuje da je percipirana sličnost visoko specifična za pojedine osobine te istraživanjem percipirane sličnosti za HEXACO model osobina ličnosti pokazuju najsnažniji efekt za iskrenost-poniznost ( $r=.30$ ) te nešto niži efekt za otvorenost ( $r=.16$ ). Efekt percipirane sličnosti za iskrenost-poniznost ima važne implikacije za razumijevanje socijalnih procjena i sugerira da pojedinci drugima pripisuju slične razine na onim osobinama povezanim s pravednošću i moralom, čak i kada su ti drugi stranci.

U slučaju crta tamne trijade, Lammle, Nussbeck i Ziegler (2019) utvrdili su visoko slaganje između samoprocjena i procjena prijatelja i roditelja za narcizam, međutim, nisko slaganje za druge dvije crte tamne trijade što upućuje da se narcizam najviše uočava kod ljudi. Autori sugeriraju da prijatelji mogu temeljiti svoje procjene na različitim opažanjima ili situacijama interakcije s osobom koju procjenjuju. S druge strane, Malesza i Kaczmarek (2018) su u provedenom istraživanju utvrdili visoku razinu percipirane sličnosti za tamne trijade, najvišu za psihopatiju ( $r=.46$ ), zatim makijavelizam ( $r=.49$ ), a najslabiju za narcizam ( $r=.33$ ) gdje je prosječna korelacija slaganja samoprocjene i procjene drugih iznosila  $r=0.43$ . Ovi rezultati pokazuju visoku razinu percipirane sličnosti za crte tamne trijade i ukazuju na zaključak da postoji preklapanje u samoprocjeni i percepcijama drugih. Rezultati koji su utvrđeni indeksom slaganja samoprocjene neke osobe i procjena te osobe od strane drugih važni su jer demonstriraju u kojoj su mjeri ljudi sposobni točno procjenjivati druge ljude, odnosno točno ih percipirati. Taj nam je podatak važan jer ukazuje je li percipirana sličnost realna i, u

kontekstu romantičnih odnosa, mogu li ljudi točno procijeniti (percipirati) ličnost svog partnera. Alper, Bayrak i Yilmaz (2021) utvrdili su uspješnost sudionika u predviđanju svih crta tamne trijade gledanjem u lice stranca, sugerirajući da su crte tamne trijade vidljive u prototipnim licima. Autori sugeriraju da interpretiranje ličnosti s lica ljudi bez bilo kakvih drugih informacija može biti evolucijski adaptivna osobina te da su ljudi sposobni činiti točne procjene nekih osobina čak i samo na temelju lica.

## **1.6. Osobine ličnosti idealnog partnera**

Postoji mnogo karakteristika koje ljudi smatraju idealnima kod romantičnog partnera, ali niti jedan partner neće imati sve karakteristike koje neka osoba preferira. Prema tome, ljudi čine kompromise prilikom selekcije partnera pri čemu nekim osobinama daju veću važnost (Fletcher, Tither, O'Loughlin, Friesen i Overall, 2004). Prema evolucijskoj perspektivi, poželjne karakteristike ličnosti (pr. ugodnost, razumijevanje, ljubaznost, inteligencija, emocionalna stabilnost) promoviraju koheziju u grupi i unutar parova putem kooperacije i altruizma, a sukladno tome povećavaju reproduktivni uspjeh para i njihova potomstva (Buss, 1991). Iako i muškarci i žene puno ulažu u reprodukciju, obavezno minimalno ulaganje veće je kod žena (trudnoća, porod, dojenje) nego kod muškaraca zbog čega su žene u prosjeku selektivnije od muškaraca za širok raspon karakteristika (Trivers, 1972). Prema tome, pokazano je da su žene izbirljivije od muškaraca po pitanju socijalno poželjnih osobina potencijalnog partnera. Iako preferencije prema idealnom partneru utječu na izbor stvarnog partnera, ljudi čine kompromise kada se radi o izboru partnera (Figueredo, Safcek i Jones, 2006). Međutim, ova pretpostavka nije potvrđena u svim istraživanjima i na pitanje utječu li preferencije i na koji način na stvarni izbor partnera i dalje nije jednoznačno odgovoreno. Kako bi razriješili ovo pitanje, Valentova, Šterbova, Bartova i Varella (2016) proveli su istraživanje u kojem su utvrdili da heteroseksualne žene, u odnosu na homoseksualne žene i muškarce te heteroseksualne muškarce, imaju u prosjeku najviše standardne za svoje idealne partnere. Time su potvrdili pretpostavku da su žene općenito selektivnije i imaju više minimalne standarde po pitanju izbora partnera nego muškarci. Osim toga, utvrdili su da su se preferencije sudionika značajno razlikovale od izbora stvarnog partnera. Naime, sudionici su izabirali partnere s manje poželjnim osobinama ličnosti nego što su željeli. U skladu s istraživanjem Figuereda i suradnika (2006), Valentova i suradnici (2016) potvrdili su da trenutni partner ni u jednoj grupi sudionika nije dostigao idealni standard i da ljudi čine kompromise kada se radi o izboru partnera. Kada

ljudi razmatraju potencijalnog partnera, mnoge se druge karakteristike uzimaju u obzir, npr. zdravlje, izgled, vrijednosti. Osim toga, preferirani partner može biti nedostupan, pa ljudi izabiru partnera čije se osobine razlikuju od onih koje preferiraju (Valentova i sur., 2016).

Figueredo i sur. (2006) utvrdili su da pojedinci iskazuju idealizirane preferencije za osobine ličnosti i vrijednost romantičnog partnera koja se definira kao suma osobina koje pojedinac ima, međutim, s trenutnim se partnerom ne podudaraju u ličnosti, već u vrijednosti. Iako su njihovi rezultati podržali asortativno uparivanje za sve osobine petofaktorskog modela, oni ukazuju na nepromjenjive preferencije prema romantičnom partneru koji je više savjestan, ekstravertiran i ugodan, a manje neurotičan nego sami sudionici. Zaključili su da ljudi čine ustupke kada se radi o izboru stvarnog partnera i da je sličnost u ličnosti prilikom odabira stvarnog partnera potencijalno manje važna od nekih drugih dimenzija. Zentner (2005) je pokazao da sličnost samoprocjena i procjena idealnog partnera premašuje sličnost samoprocjena i procjena trenutnog partnera sugerirajući da ljudi zaista imaju nešto drugačije koncepcije ličnosti idealnog partnera. Objašnjenje varijabilnosti u osobinama ličnosti idealnog partnera jest da su takve razlike evoluirale jer su adaptivne. Naime, ako bi većina pojedinaca željela jednak tip partnera, tada bi samo manji broj pojedinaca određenih karakteristika imali šansu za uparivanje. S druge strane, Liu i Ilmarinen (2020) utvrdili su da ljudi generalno preferiraju idealnog partnera koji s njima dijeli karakterističan profil ličnosti. Točnije rečeno, ljudi žele da njihov idealni partner bude sličan njima prema najviše prepoznatljivim karakteristikama. Njihovo je istraživanje pokazalo da pojedinci preferiraju partnera koji im je sličan, radije nego partnera koji je poželjan i nakon uklanjanja utjecaja normativnosti (Liu i Ilmarinen, 2020). Prema tome, partner koji dijeli nečije specifične značajke ličnosti možda nije poželjan partner drugima, ali je poželjan partner nekoj specifičnoj osobi, što objašnjava i uparivanje prema nepoželjnim karakteristikama ličnosti (Smith i sur., 2014).

Lukaszewski i Roney (2010) demonstrirali su da se preferencija za osobine ličnosti partnera razlikuje ovisno o meti prema kojoj je usmjereno ponašanje koje obilježava osobinu. Rezultati su pokazali da sudionici preferiraju partnere koji su ekstremno ljubazni i pouzdani kada se razmatraju ponašanja prema njima osobno, njihovim prijateljima i obitelji, ali kada se razmatraju ponašanja prema drugim skupinama pojedinaca, njihove se preferencije spuštaju na niže razine tih osobina. Isto tako, preferiraju partnere koji pokazuju dominantnost prema osobama njihova spola, a koji nisu obitelj ili prijatelji. Preferencija partnera koji je manje ljubazan prema nepoznatim osobama i osobama s kojima nije u srodstvu odraz je selekcijskih



pritisaka protiv formiranja odnosa s partnerom čije visoke razine altruizma mogu dovesti do gubitka resursa koji bi bili uloženi u partnera i potomke. Umjerene razine ljubaznosti i pouzdanosti nužne su za održavanje socijalnih odnosa, pa nalazi da ljudi žele da su njihovi partneri onoliko ljubazni koliko je dovoljno da održe korisne socijalne odnose koji uključuju razmjenu, potvrđuju ovu pretpostavku. Prema tome, mehanizmi evaluacije partnera sadrže i kriterije koji se ne odnose samo na ponašanja partnera, već i na kontekst unutar kojeg se ponašanja javljaju.

U istraživanju koje su proveli Sleep, Lavner i Miller (2017) dobivena je umjerena povezanost između neadaptivnih osobina sudionika i poželjnosti tih osobina kod potencijalnog romantičnog partnera, pokazujući da se hipoteza aktivnog uparivanja može generalizirati i na neadaptivne osobine. Također, prosječne procjene bile su u rangu „nepoželjnosti“ što ukazuje da sudionici koji ostvaruju više rezultate na samoprocjeni neadaptivnih osobina smatraju ove osobine manje nepoželjnima kod romantičnog partnera, radije nego više poželjnima. Rezultati istraživanja koje su proveli Tajmirriyahi, Najafi, Hamidizadeh i Doerfler (2021) konzistentni su s teorijom pozitivnog asortativnog uparivanja (Buss, 1984) koja navodi da su ljudima privlačni partneri koji su im slični na nizu karakteristika. Tajmirriyahi i suradnici (2021) potvrdili su da ljudi koji imaju visoke rezultate na makijavelizmu i psihopatiji preferiraju romantičnog partnera koji je poput njih, manje zabrinut za moralne vrijednosti i društveno prihvatljive konvencije. Međutim, jednaka preferencija nije dobivena za narcizam čime su podržali ideju da pojedinci visokih razina narcizma vjeruju da su bolji i da zaslužuju bolje od drugih i prema tome traže partnera koji ima višu vrijednost i koji je atraktivniji, boljeg financijskog i socijalnog statusa. U isto vrijeme, nalazi ukazuju na tamni motiv narcizma gdje osobe potencijalne partnere vide kao sredstvo i odnos s njima koriste kao gorivo za svoje grandiozne narcisoidne tendencije.

### **1.7. Temeljne samoevaluacije**

Temeljne samoevaluacije ili pozitivni self koncept Judge, Locke i Durham (1997) definiraju kao temeljne, nesvjesne zaključke koje pojedinci donose o sebi, drugim ljudima i svijetu. Prema autorima, procjene vanjskog svijeta koje ljudi čine nisu samo pod utjecajem atributa objekata i osobnih želja povezanih s nekim objektom, već i pod utjecajem pretpostavki koje ljudi imaju o sebi, drugima i svijetu (Judge i sur., 1997). Judge, Eres, Bono i Thoresen (2003) definiraju ih kao koncept višeg reda koji se odnosi na temeljne samoevaluacije koje

osoba donosi o sebi i odnosu s okolinom. U osnovi temeljnih samoevaluacija jesu četiri osobine ličnosti: (1) samopoštovanje – ukupna vrijednost koju neka osoba pridaje samoj sebi u cijelosti; (2) generalizirana samoefikasnost – procjena osobe o njenoj općoj sposobnosti da ostvari postignuće u nizu situacija u životu; (3) neuroticizam (emocionalna stabilnost) – tendencija k negativnom (ili pozitivnom) kognitivnom stilu i usmjeravanje na negativne (pozitivne) aspekte slike o sebi i (4) lokus kontrole – vjerovanja o uzrocima događaja u životu pri čemu unutarnji lokus kontrole imaju pojedinci koji vjeruju da su događaji u životu pod njihovom kontrolom, dok pojedinci s vanjskim lokusom kontrole vjeruju da su događaji pod kontrolom okoline ili sudbine (Judge i sur., 1997). Zaključno, temeljne samoevaluacije mogu se opisati kao temeljne procjene nečije vrijednosti, učinkovitosti i sposobnosti kao osobe (Judge i sur., 2003). Pojedinci pozitivnih temeljnih samoevaluacija o sebi misle kao o sposobnima, vrijednima i poželjnima, dok pojedinci negativnih temeljnih samoevaluacija smatraju da su nesposobni, manje vrijedni i nepoželjni (Judge i Bono, 2001; Judge i sur., 1997). Budući da je osoba pozitivnih temeljnih samoevaluacija dobro prilagođena, pozitivna, samopouzdana, učinkovita i vjeruje u svoje postupanje, postoji širi temelj koji se manifestira u visokim rezultatima na samopoštovanju, emocionalnoj stabilnosti, generalnoj samoefikasnosti i internalnom lokusu kontrole (Judge i sur., 2003).

U većini istraživanja, četiri osobine temeljnih samoevaluacija uglavnom su tretirane kao zasebne varijable bez rasprave o njihovoj povezanosti. Međutim, u istraživanjima je potvrđeno da navedene osobine ukazuju na viši faktor sugerirajući na opravdanost njihova razmatranja kao jedinstvenog konstrukta (Judge i sur., 2003). Judge, Eres, Bono i Thoresen (2002) su provodeći meta-analizu, utvrdili visoke povezanosti između četiri osobine temeljnih samoevaluacija (od  $r=0.40$  do  $r=0.85$ ) uz prosječnu korelaciju od .60 dajući dokaze o značajnom preklapanju tih osobina. Prema tome, Judge i sur. (2003) konstruirali su CSES, kratku skalu od 12 čestica koja mjeri temeljne samoevaluacije. Čestice uključuju evaluaciju vlastite vrijednosti, evaluaciju kontrole osobe nad njenom okolinom, evaluaciju sposobnosti osobe i njene kompetencije da bude uspješna i evaluaciju emocionalne prilagodbe. U izvornom radu zaključili su da nova mjera bolje predviđa kriterije nego pojedinačne mjere četiri osobine čak i kada se one kontroliraju te smatraju da bi istraživači trebali prepoznati mogućnost da prilikom zasebnog mjerenja četiri osobine temeljnih samoevaluacija može doći do nižeg predviđanja nekog ishoda (Judge i sur., 2003).

Neki autori predlažu da se teorija temeljnih samoevaluacija može poboljšati tako da se u konstrukt uključe i vjerovanja o temeljnim kapacitetima samoregulacije. Temeljne samoevaluacije se mogu shvatiti kao vjerovanja ljudi o njihovoj sposobnosti uspješne interakcije s okolinom mijenjanjem vlastita ponašanja i vanjskih događaja (Johnson, Rosen i Levy, 2008) jer neke od osobina imaju motivacijske korijene (samoeфикаsnost i lokus kontrole). Pojedinci visokih temeljnih samoevaluacija sposobni su suočavati se s vanjskim preprekama i doživljavaju ugodne emocije budući da temeljne samoevaluacije doprinose uspješnom funkcioniranju samoregulacije, dok pojedinci niže izraženih osobina samoevaluacije vjeruju da su njihove radnje uzaludne te da ništa ili vrlo malo toga mogu poduzeti da se nepovoljni uvjeti nadoknade (Judge, Bono, Erez i Locke, 2005). Pojedinci koji sebe pozitivno procjenjuju angažiraniji su jer vjeruju da će biti uspješni u ostvarivanju postavljenih ciljeva.

Koncept temeljnih samoevaluacija originalno je predložen kao varijabla koja potencijalno objašnjava izvore zadovoljstva poslom, stavove prema poslu i ponašanja na radnom mjestu (Bono i Judge, 2003). Isto tako, smatra se da je važna poveznica temeljnih samoevaluacija ona s radnom motivacijom i izvedbom na poslu (Judge i Bono, 2001). Istraživanja pokazuju da pojedinci s visokim rezultatima na temeljnim samoevaluacijama imaju bolju izvedbu na poslu, zadovoljniji su svojom karijerom, svojim poslom i životom, doživljavaju niže razine stresa i konflikta, efikasnije se suočavaju s preprekama i uspješnije iskorištavaju prednosti i prilike (Judge, 2009; Judge i Bono, 2001; Judge i sur., 1998). Temeljne samoevaluacije pozitivno su povezane s usklađenosti osobe s ciljem ukazujući na zaključak da pojedinci pozitivnog samopoštovanja češće slijede intrinzične i identificirane ciljeve (u skladu s njihovim vrijednostima). Drugim riječima, ljudi pozitivnog samopoštovanja vjerojatnije imaju ciljeve koji su usklađeni s njima. Sukladno tome, sretniji su, zadovoljniji sobom i svojim životom (Judge i sur., 2005). Također, pokazano je da su temeljne samoevaluacije medijator odnosa između socijalne podrške i zadovoljstva životom, odnosno da funkcioniraju kao mehanizam putem kojeg socijalna podrška utječe na dobrobit (Song, Kong i Jin, 2013).

### **1.7.1. Temeljne samoevaluacije i romantični odnosi**

Koncept temeljnih samoevaluacija rijetko je ispitan u kontekstu romantičnih odnosa. Kako je u više istraživanja pokazano da preferencija idealnog partnera predviđa izbor stvarnog partnera (Campbell, Chin i Stanton, 2016; Gerlach, Arslan, Schultze, Reinhard i Penke, 2019) i da ljudi ulaze u novu vezu s osobama koje posjeduju osobine koje se blisko podudaraju s

njihovim idealnim preferencijama (Campbell i sur., 2016), predloženo je da će ljudi visokih temeljnih samoevaluacija vjerojatnije formirati vezu s osobom s kojom dijele prepoznatljive značajke ličnosti i imati bolje veze u budućnosti jer je sličnost važna za zadovoljstvo odnosom (Liu i Ilmarinen, 2020; Luo i Klohnen, 2005). Suprotno, manje je vjerojatno da će pojedinci niskih temeljnih samoevaluacija pridobiti sličnog partnera u stvarnim uvjetima, što se podudara s njihovim preferencijama idealnog partnera. U tom slučaju može nastati paradoks između onoga što žele (sličan partner) i onoga što mogu dobiti (manje sličan ili različit partner), a kako bi riješili paradoks i opravdali realnost (to što imaju manje sličnog ili različitog partnera), osobe niskih temeljnih samoevaluacija mogu koristiti pristranosti koje se poklapaju s njihovim očekivanjima. Pritom mogu svjesno ili nesvjesno percipirati da njihovi partneri imaju slične karakteristike kao oni čak i ako ih u stvarnosti nemaju (Liu i Ilmarinen, 2020). Pojedinci visokih temeljnih samoevaluacija uspijevaju u mnogim aspektima života (Judge, 2009) i potencijalno mogu svoja pozitivna iskustva transferirati na domenu intimnih odnosa pritom vjerujući da mogu imati partnere koji zadovoljavaju njihove preferencije (Liu i Ilmarinen, 2020). Liu i Ilmarinen (2020) su u provedenom istraživanju utvrdili da temeljne samoevaluacije moderiraju profilnu sličnost između samoprocjena i procjena idealnog partnera u nekoliko različitih kultura, pri čemu su ljudi visokih temeljnih samoevaluacija preferirali idealnog partnera s kojim dijele jedinstvene karakteristike ličnosti za emocionalnost, ekstraverziju, ugodnost i savjesnost. Prema Murray i Rose (2003), visoko samopoštovanje partnera unaprjeđuje kvalitetu odnosa jer dovodi do točnijih percepcija samopoštovanja, razumijevanja i ljubavi drugog partnera. Također, pojedinci visokog samopoštovanja mogu imati orijentaciju pristupanja prema odnosima, dok su pojedinci niskog samopoštovanja izbjegavajući i fokusirani na činjenicu da se zaštite umjesto da promiču intimnost i povjerenje.

Cilj ovog rada bio je ispitati sličnosti (razlike) između samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera na svim crtama tamne trijade putem pristupa usmjerenog na varijable i pristupa usmjerenog na parove. Također, cilj ovog rada bio je ispitati moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija na sličnosti (razlike) između samoprocjena, procjena trenutnog i procjena idealnog partnera na crtama tamne trijade korištenjem oba spomenuta pristupa.

### **Problemi:**

1. Korištenjem VCA pristupa ispitati sličnosti između samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera na crtama tamne trijade.
  - a. Ispitati razlikuju li se žene i muškarci u rezultatima na crtama tamne trijade.
2. Korištenjem VCA pristupa ispitati moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija na percipirane sličnosti između samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera na crtama tamne trijade.
3. Korištenjem CCA pristupa (metodom kvadriranih razlika) ispitati razlike između samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera na crtama tamne trijade.
4. Korištenjem CCA pristupa (metodom kvadriranih razlika) ispitati moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija na razlike između samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera na crtama tamne trijade.

### **Hipoteze:**

1. Pretpostavili smo postojanje umjerene percipirane sličnosti između samoprocjena i procjena trenutnog partnera na svim crtama tamne trijade. Najveća percipirana sličnost očekuje se za makijavelizam, zatim za psihopatiju pa narcizam. Očekuje se umjerena željena sličnost (sličnost osobe i njena idealnog partnera) za sve crte tamne trijade, najveća za makijavelizam, zatim za psihopatiju pa narcizam. Također, očekuje se da će ispitanici preferirati veću željenu sličnost sa svojim idealnim partnerom negoli su slični s trenutnim partnerom.
  - a. Očekuje se da će muškarci imati viši rezultat na svim crtama tamne trijade na samoprocjenama nego žene. Nadalje, očekuje se da će žene imati viši rezultat za procjene trenutnog partnera za sve crte tamne trijade, a muškarci će imati viši rezultat za procjene idealnog partnera za sve crte tamne trijade.
2. Očekuje se moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija na percipirane sličnosti između samoprocjena i procjena trenutnog partnera te samoprocjena i procjena idealnog partnera za sve crte tamne trijade. Očekuje se da će sudionici viših temeljnih samoevaluacija trenutno biti u vezi s osobom koja im je više slična na crtama tamne trijade nego sudionici niskih temeljnih samoevaluacija. Također, očekuje se da će

sudionici visokih temeljnih samoevaluacija preferirati idealnog partnera koji će im biti više sličan u crtama tamne trijade nego sudionici niskih temeljnih samoevaluacija.

3. Razlike u samoprocjeni i procjeni trenutnog partnera na crtama tamne trijade veće su od razlika između samoprocjena i procjena idealnog partnera. Preciznije, očekuje se da će razlika željene sličnosti biti manja od razlike percipirane sličnosti, odnosno da će sudionici željeti veću sličnost (manju različitost) sa svojim idealnim partnerom u crtama tamne trijade nego što su slični sa svojim trenutnim partnerom.
4. Očekuje se moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija na razlike između partnera, pri čemu će sudionici visokih temeljnih samoevaluacija trenutno biti u vezi s partnerom s kojim su manje različiti na crtama tamne trijade nego pojedinci niskih temeljnih samoevaluacija. Postoji moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija na razlike između samoprocjena i procjena idealnog partnera, pri čemu će pojedinci visokih temeljnih samoevaluacija preferirati manju razliku sa svojim idealnim partnerom u usporedbi s pojedincima niskih temeljnih samoevaluacija.

## 2. Metoda

### 2.1. Sudionici

Kriteriji koji su trebali biti zadovoljeni kako bi sudionici bili uključeni u istraživanje jesu starosna dob od najmanje 18 godina, heteroseksualna spolna orijentacija i da su trenutno u romantičnoj vezi koja traje najmanje 6 mjeseci.

Ukupni uzorak čini 592 sudionika, od kojih je 248 muškaraca (41.9%) i 344 žena (58.1%). Dobni raspon sudionika je od 18 do 50 godina s aritmetičkom sredinom 26.36 (SD=5.89). Jedan sudionik ima završenu osnovnu školu (0.2%), 229 sudionika završenu srednju školu (38.7%), 16 završenu višu školu (2.7%), 178 završen preddiplomski studij (30.1%), 152 završen diplomski studij (25.8%), dok 15 sudionika ima završeno poslijediplomsko obrazovanje (2.5%). Nadalje, 279 sudionika su studenti (46.6%), 26 je nezaposlenih (4.4%), 92 su zaposleni na određeno radno vrijeme (15.5%), 190 na neodređeno (32.1%), a 8 sudionika označilo je opciju ostalo (1.4%). Ukupan broj sudionika koji trenutno žive sa svojim partnerom/icom iznosi 242 (40.9%), a ukupan broj sudionika koji su u braku iznosi 69 (11.7%). Najveći broj sudionika nema djecu (89.9%). Prosječna duljina trajanja ljubavne veze (u braku i izvan njega) iznosi 52.39 mjeseci (SD=49.64).

### 2.2. Mjerni instrumenti

Od sudionika su najprije prikupljeni demografski podaci (spol, dob, seksualna orijentacija, stupanj obrazovanja, zaposlenost, duljina trajanje veze (u braku i izvan njega), kohabitacija, bračni status, broj djece). Nakon toga su korištena dva upitnika – *Short Dark Triad* (SD3; Jones i Paulhus, 2014) i *Core Self-Evaluation Scale* (CSES; Judge i sur., 2003).

#### Upitnik tamne trijade

*Short Dark Triad* (SD3; Jones i Paulhus, 2014) je kratka mjera koja procjenjuje tri crte tamne trijade – makijavelizam, narcizam i psihopatiju. Mjera je konstruirana na temelju razmatranja klasičnih koncepcija navedene tri osobine kako bi ih međusobno dobro diferencirala. SD3 sadrži 27 čestica, 9 čestica za svaku od tri crte tamne trijade. Sudionici odgovaraju na skali procjene od 1 („izrazito se ne slažem“) do 5 („izrazito se slažem“) i procjenjuju slaganje sa svakom česticom. Nakon rekodiranja pet čestica ukupni rezultat za svaku subskalu formira se računanjem prosjeka svih čestica koje čine navedenu skalu. Minimalni rezultat za svaku subskalu iznosi 9, a maksimalni iznosi 45, pri čemu viši rezultat

ukazuje na veću izraženost pojedine crte tamne trijade. Pouzdanosti unutarnje konzistencije kroz nekoliko istraživanja kreću se od  $\alpha = .68$  do  $\alpha = .78$  za narcizam, od  $\alpha = .72$  do  $\alpha = .80$  za psihopatiju i od  $\alpha = .71$  do  $\alpha = .77$  za makijavelizam, a korelacije su bile u rasponu od  $r = .18$  do  $r = .29$  za makijavelizam i narcizam, od  $r = .31$  do  $r = .42$  za narcizam i psihopatiju te od  $r = .40$  do  $r = .50$  za makijavelizam i psihopatiju (Jones i Paulhus, 2014). Upitnik je na hrvatski jezik preveden u sklopu ovog rada. Vrijednosti Cronbach alfa u ovom istraživanju kreću se od  $\alpha = .62$  do  $\alpha = .85$  za sve tri crte tamne trijade i kroz sve tri vrste procjene (samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera).

### Skala temeljnih samoevalucija

*Core Self-Evaluation Scale* (CSES; Judge i sur., 2003) je mjera kojom se procjenjuje šira latentna osobina ličnosti (temeljne samoevaluacije) koja obuhvaća samopoštovanje, generaliziranu samoeфикаsnost, neuroticizam i lokus kontrole. CSES se sastoji od 12 čestica od kojih je 6 formulirano u pozitivnom, a 6 u negativnom smjeru koje se onda obrnuto boduju. Zadatak sudionika je da na skali od 5 stupnjeva procijene stupanj slaganja sa svakom tvrdnjom, pri čemu 1 označava „u potpunosti se ne slažem“, a 5 „u potpunosti se slažem“. Ukupni rezultat dobiva se zbrajanjem rezultata svih čestica skale te se dijeli brojem čestica kako bi se dobio prosječan rezultat za svakog sudionika. Veći rezultat ukazuje na više temeljne samoevaluacije pojedinca. Autori skale na nekoliko uzoraka utvrđuju da pouzdanosti unutarnje konzistencije nadilaze vrijednost od  $\alpha = .80$  (prosječna vrijednost bila je  $\alpha = .84$ ) te navode visoku test-retest pouzdanost za period od 3 mjeseca ( $\alpha = .81$ ) što ukazuje na dobru stabilnost mjere. Upitnik je na hrvatski jezik preveden u sklopu ovog rada. Vrijednost pouzdanosti unutarnje konzistencije dobivena u ovom istraživanju iznosi  $\alpha = .87$  za žene i  $\alpha = .82$  za muškarce.

### 2.3. Postupak istraživanja

Istraživanje je provedeno u sklopu projekta *Efekti ličnosti, emocija i socijalnih procesa u interpersonalnom kontekstu*. Istraživanje je provedeno *online* putem „Google forms“ internetskih obrazaca. Na početku istraživanja sudionicima su dane sve važne informacije i detaljna uputa o istraživanju. Od njih je tražen informirani pristanak i navedeno im je da je istraživanje u potpunosti anonimno te da u bilo kojem trenutku mogu odustati od istraživanja. Naglašeno je da su za potrebe istraživanja važni iskreni odgovori. Sudionici su najprije ispunjavali demografske podatke nakon kojih su uslijedili upitnici. Upitnik tamne trijade ispunjavali su tri puta – najprije su vršili samoprocjenu crta tamne trijade, zatim su procjenjivali



svog trenutnog, a na kraju idealnog partnera na tamnoj trijadi. Na posljetku, sudionici su vršili samoprocjenu temeljnih samoevaluacija. Ispunjavanje upitnika trajalo je između 10 i 15 minuta.

### 3. Rezultati

Analiza podataka provedena je pomoću softverskog paketa za statističku analizu IBM SPSS Statistics. Najprije su izračunati deskriptivni pokazatelji za ukupni rezultat na crtama psihopatije, makijavelizma i narcizma za samoprocjenu, procjenu trenutnog partnera i procjenu idealnog partnera posebno za žene i muškarce, kao i deskriptivni pokazatelji za samoprocjenu temeljnih samoevaluacija. U Tablici 1. prikazane su aritmetičke sredine, standardne devijacije, Cronbach alfa koeficijent pouzdanosti, rezultati t-testa i Cohenov d za sve crte tamne trijade kroz tri vrste procjene (samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera) te za temeljne samoevaluacije posebno za žene i muškarce.

**Tablica 1.** Deskriptivni podaci za crte tamne trijade muškaraca i žena za samoprocjenu, procjenu trenutnog partnera i procjenu idealnog partnera i deskriptivni podaci za temeljne samoevaluacije (samoprocjena)

		Žene			Muškarci			t	Cohenov d
		M	SD	$\alpha$	M	SD	$\alpha$		
Samoprocjena	Psihopatija	1.73	.46	.62	2.16	.57	.62	10.09**	3.31
	Makijavelizam	2.63	.63	.75	2.99	.70	.77	6.70**	.55
	Narcizam	2.70	.59	.67	2.88	.63	.68	3.66**	.30
Procjena trenutnog partnera	Psihopatija	1.87	.67	.78	1.87	.64	.74	.03	.00
	Makijavelizam	2.66	.81	.81	2.77	.76	.80	1.61	.13
	Narcizam	2.90	.74	.76	2.72	.62	.69	-3.06**	.26
Procjena idealnog partnera	Psihopatija	1.53	.43	.63	1.96	.70	.80	9.23**	.74
	Makijavelizam	2.42	.71	.79	2.82	.82	.85	6.30**	.52
	Narcizam	2.97	.58	.76	3.00	.57	.69	.52	.04
Temeljne samoevaluacije		3.53	.66	.87	3.73	.58	.82	3.87**	.33

\*\* p<.01; M – aritmetička sredina, SD – standardna devijacija,  $\alpha$  – Cronbach alfa, t – t – test

Razlike između muškaraca i žena u svim vrstama procjene i kroz sve crte tamne trijade izračunate su t-testom, a Cohenov d izračunat je kao mjera veličine efekta. Cohenov d predstavlja veličinu efekta za usporedbu dviju aritmetičkih sredina. Uobičajene interpretacije veličine efekta jesu mala ( $d \geq .20$ ), srednja ( $d = .50$ ) i velika ( $d = .80$ ) (Cohen, 1988). Vrijednost Cohenova d interpretira se kao postotak standardne devijacije, prema čemu bi  $d = .50$  predstavljao razliku jednaku pola standardne devijacije. Cohen (1988) sugerira da ako je razlika između aritmetičkih sredina dviju grupa manja od  $.20$  SD, razlika je neznatna, čak i ako je statistički značajna. Računanjem t-testa za nezavisne uzorke dobivene su statistički značajne razlike između muškaraca i žena u nekim ispitivanim varijablama. Muškarci su postigli značajno viši ukupan rezultat na samoprocjenama psihopatije, makijavelizma i narcizma nego žene. Žene su svoje trenutne partnere procijenile značajno višima na narcizmu nego što su muškarci procijenili svoje trenutne partnerice, dok su muškarci svoje idealne partnerice procijenili značajno višima na makijavelizmu i psihopatiji nego što su žene procijenile svoje idealne partnere. Veličine efekta za značajne spolne razlike kreću se od malih do velikih, a važno je spomenuti i da su neke vrijednosti pouzdanosti ispod razine koja se smatra prihvatljivom ( $\alpha > .70$ ). Nadalje, uvidom u Tablicu 1. uočavamo da postoji razlika između muškaraca i žena u temeljnim samoevaluacijama, pri čemu muškarci postižu značajno više rezultate od žena. Veličina efekta za značajnu spolnu razliku u temeljnim samoevaluacijama iznosi  $.33$  što se smatra malom veličinom efekta. Izračunate vrijednosti pouzdanosti unutarnje konzistencije iznose  $0.82$  i  $0.87$  što ukazuje na vrlo dobre pouzdanosti. U Tablici 2. su prikazane korelacije između rezultata na mjerama tamne trijade kod žena i muškarca na samoprocjenama.

**Tablica 2.** Korelacije između rezultata na mjerama tamne trijade žena i muškaraca

	<i>Žene</i>			
<i>Muškarci</i>	Psihopatija	Makijavelizam	Narcizam	
Psihopatija	-	.46**	.25**	
Makijavelizam	.52**	-	.34**	
Narcizam	.21**	.36**	-	

\*\*  $p < .01$ ; korelacije između rezultata na mjerama tamne trijade žena nalaze se iznad dijagonale, a za muškarce ispod dijagonale

Sve dobivene interkorelacije između psihopatije, makijavelizma i narcizma su značajne, pozitivne te niske do umjerene, što vrijedi za oba spola. Navedeni rezultati ukazuju da je

narcizam crta tamne trijade koja je više jedinstvena od preostale dvije (pokazuje niže korelacije s ostalim crtama, dok je korelacija makijavelizma i psihopatije veća) što je u skladu s istraživanjima (Muris i sur., 2017).

*3.1. Percipirana sličnost, željena sličnost i sličnost trenutnog i idealnog partnera na crtama tamne trijade (pristup usmjeren na varijable)*

Kako bi se ispitala percipirana sličnost na crtama tamne trijade u okviru VCA pristupa izračunate su korelacije samoprocjene i procjene trenutnog partnera za psihopatiju, makijavelizam i narcizam. Značajna pozitivna korelacija između samoprocjena i procjena trenutnog partnera interpretira se kao dokaz za sličnost, a značajna negativna korelacija kao dokaz za komplementarnost (Luo i Klohn, 2005). Korelacije između samoprocjena i procjena trenutnog partnera za sve crte tamne trijade prikazane su u Tablici 3.

**Tablica 3.** Korelacije između samoprocjena i procjena trenutnog partnera za crte tamne trijade na ukupnom uzorku

		Procjena trenutnog partnera		
		Psihopatija	Makijavelizam	Narcizam
Samoprocjena	Psihopatija	<b>.34**</b>	.25**	-.01
	Makijavelizam	.31**	<b>.53**</b>	.15**
	Narcizam	.10*	.18**	<b>.28**</b>

\* p<.05; \*\* p<.01

Korelacije između samoprocjena i procjena trenutnog partnera na svim mjerama tamne trijade su značajne i pozitivne što ukazuje na percipiranu sličnost članova para za sve tri crte tamne trijade. Najveća korelacija dobivena je između samoprocjene i procjene trenutnog partnera za makijavelizam, zatim za psihopatiju i narcizam, što je u skladu s postavljenom hipotezom i s drugim istraživanjima (Kardum i sur., 2016).

Kako bi se ispitala željena sličnost, odnosno sličnost osobe i njezinog idealnog partnera, izračunate su korelacije između samoprocjena i procjena idealnog partnera za psihopatiju, makijavelizam i narcizam. Navedene korelacije prikazane su u Tablici 4.

**Tablica 4.** Korelacije između samoprocjena i procjena idealnog partnera za crte tamne trijade na ukupnom uzorku

		Procjena idealnog partnera		
		Psihopatija	Makijavelizam	Narcizam
Samoprocjena	Psihopatija	<b>.59**</b>	.42**	.09*
	Makijavelizam	.44**	<b>.75**</b>	.29**
	Narcizam	.16**	.26**	<b>.52**</b>

\* p<.05; \*\* p<.01

Korelacije između samoprocjena i procjena idealnog partnera na svim mjerama tamne trijade su značajne i pozitivne što ukazuje da sudionici žele da njihov idealni partner bude sličan njima prema svim crtama tamne trijade, najbližiji prema makijavelizmu, zatim psihopatiji, pa narcizmu, što je u skladu s postavljenom hipotezom.

Na posljétku, kako bi se izračunalo je li trenutni partner sudionika sličan idealnom partneru sudionika izračunate su korelacije između procjene trenutnog i procjene idealnog partnera za psihopatiju, makijavelizam i narcizam. Korelacije između procjena trenutnog i idealnog partnera za sve crte tamne trijade prikazane su u Tablici 5.

**Tablica 5.** Korelacije između procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera za crte tamne trijade na ukupnom uzorku

		Procjena idealnog partnera		
		Psihopatija	Makijavelizam	Narcizam
Procjena trenutnog partnera	Psihopatija	<b>.43**</b>	.34**	.16**
	Makijavelizam	.28**	<b>.63**</b>	.30**
	Narcizam	.06	.20**	<b>.46**</b>

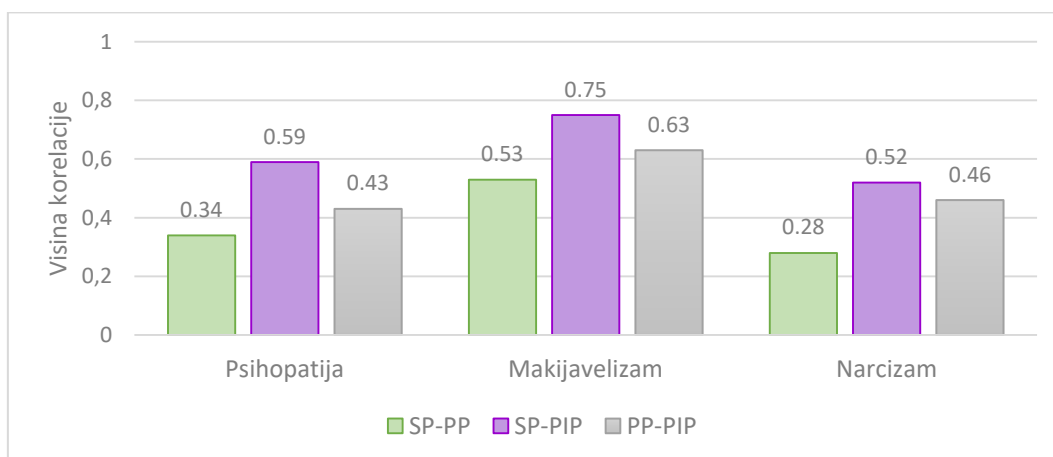
\*\* p<.01

Korelacije između procjena trenutnog i procjena idealnog partnera izračunate su kako bi se utvrdilo je li idealan partner sudionika sličan njihovu trenutnu partneru na mjerama tamne trijade. Budući da su sve korelacije značajne i pozitivne, one ukazuju da sudionici svoje idealne partnere procjenjuju sličnima svojim trenutnim partnerima na svim crtama tamne trijade što sugerira da je percipirana izraženost sve tri osobine tamne trijade kod trenutnog partnera slična

željenoj izraženosti te tri osobine kod idealnog partnera. Najveća korelacija dobivena je za makijavelizam, zatim za narcizam te psihopatiju.

Kako bi se utvrdilo razlikuju li se korelacije među pojedinim vrstama procjena za svaku od tri crte tamne trijade, testirane su značajnosti razlika između svih korelacija (korelacija samoprocjene i procjene trenutnog partnera, korelacija samoprocjene i procjene idealnog partnera te korelacija procjene trenutnog partnera i procjene idealnog partnera). Navedeno je učinjeno putem kalkulatora dostupnog na internetu koji računa statističku značajnost razlike između zavisnih korelacija, odnosno korelacija koje uključuju zajedničku varijablu (<https://www.psychometrica.de/correlation.html#dependent>). Na Slici 1. prikazane su korelacije između samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera na psihopatiji, makijavelizmu i narcizmu.

**Slika 1.** Korelacije između samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera na psihopatiji, makijavelizmu i narcizmu



SP-PP (korelacija samoprocjene i procjene trenutnog partnera); SP-PIP (korelacija samoprocjene i procjene idealnog partnera); PP-PIP (korelacija procjene trenutnog partnera i procjene idealnog partnera)

Na Slici 1. vidi se da su za sve tri crte tamne trijade najveće korelacije između samoprocjene i procjene idealnog partnera, zatim procjene trenutnog partnera i procjene idealnog partnera i na kraju između samoprocjene i procjene trenutnog partnera.

### *Psihopatija*

Da bismo ispitali razlikuju li se korelacije između svih vrsta procjena za psihopatiju, najprije su testirane značajnosti razlika između svih ispitanih korelacija za psihopatiju. Postoji

statistički značajna razlika između korelacije samoprocjene i procjene trenutnog partnera na psihopatiji ( $r = .34$ ) i korelacije između samoprocjene i procjene idealnog partnera na psihopatiji ( $r = .59$ ) ( $z = -6.78$ ,  $p < .01$ ). Postoji statistički značajna razlika između korelacije samoprocjene i procjene trenutnog partnera na psihopatiji ( $r = .34$ ) i korelacije procjene trenutnog partnera i procjene idealnog partnera na psihopatiji ( $r = .43$ ) ( $z = -2.67$ ,  $p < .01$ ). Postoji statistički značajna razlika između korelacije samoprocjene i procjene idealnog partnera na psihopatiji ( $r = .59$ ) i korelacije procjene trenutnog partnera i procjene idealnog partnera na psihopatiji ( $r = .43$ ) ( $z = 4.21$ ,  $p < .01$ ).

### *Makijavelizam*

Kako bi se utvrdilo razlikuju li se korelacije među pojedinim vrstama procjena za makijavelizam, testirane su značajnosti razlika između svih korelacija za makijavelizam. Postoji statistički značajna razlika između korelacije samoprocjene i procjene trenutnog partnera na makijavelizmu ( $r = .53$ ) i korelacije između samoprocjene i procjene idealnog partnera na makijavelizmu ( $r = .75$ ) ( $z = -8.89$ ,  $p < .01$ ). Postoji statistički značajna razlika između korelacije samoprocjene i procjene trenutnog partnera na makijavelizmu ( $r = .53$ ) i korelacije procjene trenutnog partnera i procjene idealnog partnera na makijavelizmu ( $r = .63$ ) ( $z = -4.37$ ,  $p < .01$ ). Postoji statistički značajna razlika između korelacije samoprocjene i procjene idealnog partnera na makijavelizmu ( $r = .75$ ) i korelacije procjene trenutnog partnera i procjene idealnog partnera na makijavelizmu ( $r = .63$ ) ( $z = 4.73$ ,  $p < .01$ ).

### *Narcizam*

Na posljertku, kako bi se utvrdilo razlikuju li se korelacije među pojedinim vrstama procjena za narcizam, testirane su značajnosti razlika između svih ispitanih korelacija za narcizam. Postoji statistički značajna razlika između korelacije samoprocjene i procjene trenutnog partnera na narcizmu ( $r = .28$ ) i korelacije između samoprocjene i procjene idealnog partnera na narcizmu ( $r = .52$ ) ( $z = -6.34$ ,  $p < .01$ ). Postoji statistički značajna razlika između korelacije samoprocjene i procjene trenutnog partnera na narcizmu ( $r = .28$ ) i korelacije procjene trenutnog partnera i procjene idealnog partnera na narcizmu ( $r = .46$ ) ( $z = -4.92$ ,  $p < .01$ ). Ne postoji statistički značajna razlika između korelacije samoprocjene i procjene idealnog partnera na narcizmu ( $r = .52$ ) i korelacije procjene trenutnog partnera i procjene idealnog partnera na narcizmu ( $r = .46$ ) ( $z = 1.48$ ,  $p > .05$ ).

Statistički značajne razlike između korelacija samoprocjene i procjene trenutnog partnera i korelacija samoprocjene i procjene idealnog partnera za psihopatiju, makijavelizam i narcizam ukazuju na to da ispitanici žele veću sličnost sa svojim idealnim partnerom no što su slični s trenutnim partnerom, što je u skladu s postavljenom hipotezom.

### *3.2. Razlike u rezultatima na tamnoj trijadi ovisno o vrsti procjene i spolu te interakciji vrste procjene i spola (pristup usmjeren na varijable)*

Da bismo ispitali razlikuju li se rezultati sudionika na crtama tamne trijade ovisno o vrsti procjene (samoprocjena, procjena trenutnog i procjena idealnog partnera), razlikuju li se žene i muškarci na rezultatima na crtama tamne trijade te da bismo ispitali interakcijski efekt vrste procjene i spola na ukupni rezultat na crtama tamne trijade provedene su analize varijance. U nastavku je za svaku crtu tamne trijade provedena dvosmjerna analiza varijance s ponovljenim mjerenjima na jednom faktoru – vrsta procjene (samoprocjena, procjena trenutnog i procjena idealnog partnera). Faktor razlikovanja među sudionicima (*between-subject factor*) bio je spol.

#### *Psihopatija*

Kako bismo ispitali glavne efekte vrste procjene i spola te interakcijski efekt vrste procjene i spola na ukupni rezultat na crti psihopatije provedena je dvosmjerna analiza varijance s ponovljenim mjerenjima na faktoru vrsta procjene.

Mauchlyjev test sfericiteta je značajan ( $\chi^2 = 50.36$ ,  $df = 2$ ,  $p < .01$ ) i ukazuje da uvjet sfericiteta nije zadovoljen. Vrijednost Greenhouse-Geisser Epsilon-a veća je od 0.75, pa su u nastavku interpretirani rezultati koristeći Huynh-Feldt korekciju.

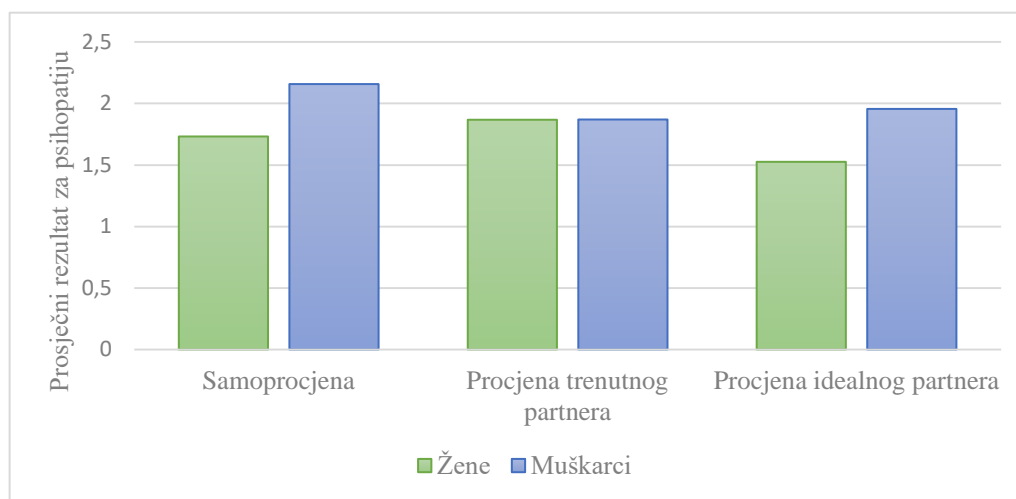
Postoji statistički značajan glavni efekt vrste procjene ( $F_{(1.857, 1095.757)} = 32.58$ ,  $p < .01$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.05$ ). Bonferroni post hoc testom utvrđeno je da su sudionici imali statistički značajno više rezultate na crti psihopatije na samoprocjenama ( $M = 1.91$ ,  $SD = 0.55$ ), u odnosu na procjenu trenutnog partnera ( $M = 1.87$ ,  $SD = 0.66$ ) i procjenu idealnog partnera ( $M = 1.71$ ,  $SD = 0.60$ ). Također, sudionici su imali značajno više rezultate na crti psihopatije za procjene trenutnog partnera ( $M = 1.87$ ,  $SD = 0.66$ ) negoli za procjene idealnog partnera ( $M = 1.71$ ,  $SD = 0.60$ ).



Postoji statistički značajan glavni efekt spola ( $F_{(1, 590)} = 56.40, p < .01, \text{parcijalna } \eta^2 = 0.09$ ). Muškarci ( $M = 2.00, SD = 0.46$ ) u prosjeku imaju značajno više rezultate na crti psihopatije kroz sve tri vrste procjene nego što imaju žene ( $M = 1.71, SD = 0.46$ ).

Postoji statistički značajna interakcija vrste procjene i spola ( $F_{(1.857, 1095.757)} = 46.60, p < .01, \text{parcijalna } \eta^2 = 0.07$ ). Na Slici 2. prikazani su prosječni rezultati za psihopatiju s obzirom na spol i vrstu procjene (samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjenu idealnog partnera).

**Slika 2.** Prosječni rezultat za psihopatiju s obzirom na spol i vrstu procjene (samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera)



Budući da je interakcija značajna, rezultati ukazuju da su efekti vrste procjene na rezultate na crti psihopatije različiti za muškarce i žene. Prema tome, u nastavku su testirani efekti vrste procjene posebno za žene i muškarce (jednostavni efekti). Dobiven je značajan glavni efekt vrste procjene na rezultate na crti psihopatije kod muškaraca ( $F_{(2, 494)} = 25.63, p < .01, \text{parcijalna } \eta^2 = 0.09$ ). Muškarci imaju statistički značajno više rezultate na samoprocjenama ( $M = 2.16, SD = 0.57$ ) u odnosu na procjenu trenutnog ( $M = 1.87, SD = 0.64$ ) i idealnog partnera ( $M = 1.96, SD = 0.70$ ). Međutim, rezultati muškaraca na crti psihopatije ne razlikuju se značajno za procjene trenutnog ( $M = 1.87, SD = 0.64$ ) i idealnog partnera ( $M = 1.96, SD = 0.70$ ). Nadalje, dobiven je značajan glavni efekt vrste procjene na crti psihopatije kod žena ( $F_{(1.687, 578.556)} = 59.95, p < .01, \text{parcijalna } \eta^2 = 0.15$ ). Žene imaju statistički značajno više rezultate za procjene trenutnog partnera ( $M = 1.87, SD = 0.67$ ) nego na samoprocjenama ( $M = 1.73, SD = 0.46$ ) i procjenama idealnog partnera ( $M = 1.53, SD = 0.43$ ). Također, žene imaju značajno viši rezultat na crti psihopatije za samoprocjene ( $M = 1.73, SD = 0.46$ ) u odnosu na procjene idealnog

partnera ( $M = 1.53$ ,  $SD = 0.43$ ). Na Slici 2. uočava se da žene ostvaruju niže rezultate na samoprocjenama za psihopatiju i niže rezultate za procjene idealnog partnera za psihopatiju od muškaraca, što je u skladu s postavljenom hipotezom, međutim, žene i muškarci se ne razlikuju na procjenama trenutnog partnera za psihopatiju, što nije u skladu s hipotezom.

### *Makijavelizam*

Kako bismo ispitali glavne efekte vrste procjene i spola te interakcijski efekt vrste procjene i spola na ukupni rezultat na crti makijavelizma provedena je dvosmjerna analiza varijance s ponovljenim mjerenjima na faktoru vrsta procjene.

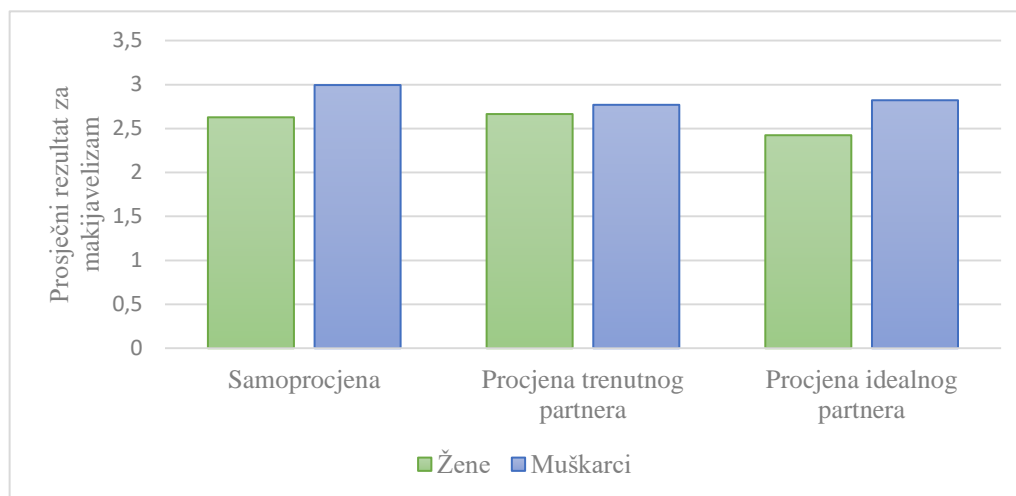
Mauchlyjev test sfericiteta je značajan ( $\chi^2 = 72.54$ ,  $df = 2$ ,  $p < .01$ ) i ukazuje da uvjet sfericiteta nije zadovoljen. Vrijednost Greenhouse-Geisser Epsilon-a veća je od 0.75, pa su u nastavku interpretirani rezultati koristeći Huynh-Feldt korekciju.

Postoji statistički značajan glavni efekt vrste procjene ( $F_{(1.800, 1062.282)} = 25.37$ ,  $p < .01$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.04$ ). Bonferroni post hoc testom utvrđeno je da su sudionici imali statistički značajno više rezultate na crti makijavelizma na samoprocjenama ( $M = 2.78$ ,  $SD = 0.68$ ), u odnosu na procjenu trenutnog partnera ( $M = 2.71$ ,  $SD = 0.79$ ) i procjenu idealnog partnera ( $M = 2.59$ ,  $SD = 0.78$ ). Također, sudionici su imali značajno više rezultate na crti makijavelizma za procjene trenutnog ( $M = 2.71$ ,  $SD = 0.79$ ) negoli za procjene idealnog partnera ( $M = 2.59$ ,  $SD = 0.78$ ).

Postoji statistički značajan glavni efekt spola ( $F_{(1, 590)} = 29.69$ ,  $p < .01$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.05$ ). Muškarci ( $M = 2.86$ ,  $SD = 0.65$ ) u prosjeku imaju značajno više rezultate na crti makijavelizma kroz sve tri vrste procjene nego što imaju žene ( $M = 2.57$ ,  $SD = 0.63$ ).

Postoji statistički značajna interakcija vrste procjene i spola ( $F_{(1.800, 1062.282)} = 18.42$ ,  $p < .01$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.03$ ). Na Slici 3. prikazani su prosječni rezultati za makijavelizam s obzirom na spol i vrstu procjene (samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjenu idealnog partnera).

**Slika 3.** Prosječni rezultat za makijavelizam s obzirom na spol i vrstu procjene (samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera)



Budući da je interakcija značajna, rezultati ukazuju da su efekti vrste procjene na rezultate na crti makijavelizma različiti za muškarce i žene. Prema tome, u nastavku su testirani efekti vrste procjene posebno za žene i muškarce (jednostavni efekti). Dobiven je značajan glavni efekt vrste procjene na rezultate na crti makijavelizma kod muškaraca ( $F_{(1,921, 474,569)} = 18.27, p < .01$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.07$ ). Muškarci imaju statistički značajno više rezultate na samoprocjenama ( $M = 3.00, SD = 0.70$ ) u odnosu na procjenu trenutnog ( $M = 2.77, SD = 0.76$ ) i idealnog partnera ( $M = 2.82, SD = 0.82$ ). Međutim, rezultati muškaraca na crti makijavelizma ne razlikuju se značajno za procjene trenutnog ( $M = 2.77, SD = 0.76$ ) i idealnog partnera ( $M = 2.82, SD = 0.82$ ). Nadalje, dobiven je značajan glavni efekt vrste procjene na crti makijavelizma kod žena ( $F_{(1,705, 584,774)} = 27.32, p < .01$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.07$ ). Žene imaju statistički značajno niže rezultate za procjene idealnog partnera ( $M = 2.42, SD = 0.71$ ) nego na samoprocjenama ( $M = 2.63, SD = 0.63$ ) i procjenama trenutnog partnera ( $M = 2.67, SD = 0.81$ ). Međutim, žene se ne razlikuju značajno u rezultatu na crti makijavelizma u samoprocjenama ( $M = 2.63, SD = 0.63$ ) i procjenama trenutnog partnera ( $M = 2.67, SD = 0.81$ ). Na Slici 3. vidi se da žene ostvaruju niže rezultate na samoprocjenama makijavelizma i niže rezultate za procjene idealnog partnera za makijavelizam od muškaraca, što je u skladu s postavljenom hipotezom, međutim, žene i muškarci se ne razlikuju na procjenama trenutnog partnera za makijavelizam, što nije u skladu s hipotezom.

### *Narcizam*

Kako bismo ispitili glavne efekte vrste procjene i spola te interakcijski efekt vrste procjene i spola na ukupni rezultat na crti narcizma provedena je dvosmjerna analiza varijance s ponovljenim mjerenjima na faktoru vrsta procjene.

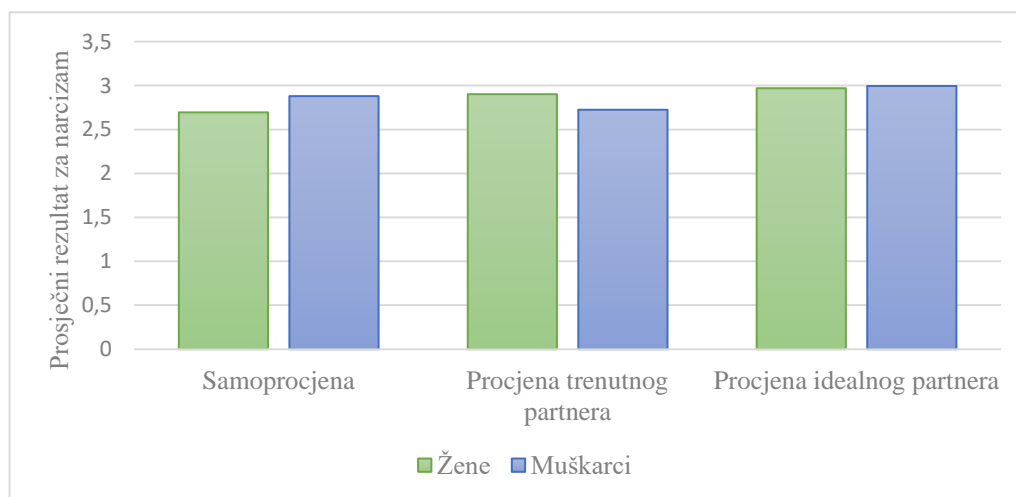
Mauchlyjev test sfericiteta je značajan ( $\chi^2 = 68.78$ ,  $df = 2$ ,  $p < .01$ ) i ukazuje da uvjet sfericiteta nije zadovoljen. Vrijednost Greenhouse-Geisser Epsilon-a veća je od .75, pa su u nastavku interpretirani rezultati koristeći Huynh-Feldt korekciju.

Postoji statistički značajan glavni efekt vrste procjene ( $F_{(1.810, 1067.724)} = 28.10$ ,  $p < .01$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.05$ ). Bonferroni post hoc testom utvrđeno je da su sudionici imali statistički značajno više rezultate na crti narcizma za procjene idealnog partnera ( $M = 2.98$ ,  $SD = 0.58$ ), u odnosu na procjenu trenutnog partnera ( $M = 2.83$ ,  $SD = 0.70$ ) i samoprocjenu ( $M = 2.77$ ,  $SD = 0.61$ ). Međutim, sudionici se nisu značajno razlikovali u rezultatima na crti narcizma za samoprocjene ( $M = 2.77$ ,  $SD = 0.61$ ) i procjene trenutnog partnera ( $M = 2.83$ ,  $SD = 0.70$ ).

Ne postoji statistički značajan glavni efekt spola ( $F_{(1, 590)} = 0.07$ ,  $p > .05$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.05$ ). Muškarci ( $M = 2.87$ ,  $SD = 0.49$ ) i žene ( $M = 2.86$ ,  $SD = 0.50$ ) se u prosjeku ne razlikuju značajno s obzirom na rezultate na crti narcizma kroz sve tri vrste procjene.

Postoji statistički značajna interakcija vrste procjene i spola ( $F_{(1.810, 1067.724)} = 20.70$ ,  $p < .01$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.00$ ). Na Slici 4. prikazani su prosječni rezultati za narcizam s obzirom na spol i vrstu procjene (samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjenu idealnog partnera).

**Slika 4.** Prosječni rezultat za narcizam s obzirom na spol i vrstu procjene (samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera) kod žena



Budući da je interakcija značajna, rezultati ukazuju da su efekti vrste procjene na rezultate na crti narcizma različiti za muškarce i žene. Prema tome, u nastavku su testirani efekti vrste procjene posebno za žene i muškarce (jednostavni efekti). Dobiven je značajan glavni efekt vrste procjene na rezultate na crti narcizma kod muškaraca ( $F_{(1.823, 450.262)} = 20.46$ ,  $p < .01$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.08$ ). Muškarci imaju statistički značajno više rezultate za procjene idealnog partnera ( $M = 3.00$ ,  $SD = 0.57$ ) u odnosu na samoprocjenu ( $M = 2.88$ ,  $SD = 0.63$ ) i procjenu trenutnog partnera ( $M = 2.73$ ,  $SD = 0.62$ ). Također, muškarci imaju viši rezultat na crti narcizma na samoprocjenama ( $M = 2.88$ ,  $SD = 0.63$ ) u odnosu na procjene trenutnog partnera ( $M = 2.73$ ,  $SD = 0.62$ ). Nadalje, dobiven je značajan glavni efekt vrste procjene na crti narcizma kod žena ( $F_{(1.799, 617.205)} = 30.05$ ,  $p < .01$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.08$ ). Žene imaju statistički značajno niže rezultate na samoprocjenama ( $M = 2.70$ ,  $SD = 0.59$ ) nego za procjene trenutnog ( $M = 2.90$ ,  $SD = 0.74$ ) i procjene idealnog partnera ( $M = 2.97$ ,  $SD = 0.58$ ). Međutim, žene se ne razlikuju značajno u rezultatu na crti narcizma za procjene trenutnog ( $M = 2.90$ ,  $SD = 0.74$ ) i procjene idealnog partnera ( $M = 2.97$ ,  $SD = 0.58$ ). Na Slici 4. uočava se da žene ostvaruju niže rezultate na samoprocjenama narcizma nego muškarci, dok muškarci ostvaruju niže rezultate od žena za procjene trenutnog partnera na narcizmu, što je u skladu s hipotezom. Muškarci i žene se ne razlikuju za procjene idealnog partnera na narcizmu, što nije u skladu s hipotezom.

### *3.3. Moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija (samoprocjene) na sličnosti između samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera (pristup usmjeren na varijable)*

Kako bi ispitali moderatorski efekt samoprocijenjenih temeljnih samoevaluacija na sličnosti između samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera prvo su izračunate povezanosti temeljnih samoevaluacija i crta tamne trijade na samoprocjenama, procjenama trenutnog partnera i procjenama idealnog partnera (Tablica 6.).

**Tablica 6.** Korelacije temeljnih samoevaluacija sa svim crtama tamne trijade i kroz sve vrste procjene za žene, muškarce i ukupan uzorak

		Samoprocjena			Procjena trenutnog partnera			Procjena idealnog partnera		
		P	M	N	P	M	N	P	M	N
Temeljne samoevaluacije	Žene	-.27**	-.20**	.28**	-.24**	-.16**	.02	-.13*	-.14**	.16**
	Muškarci	-.21**	-.12	.28**	-.22**	-.22**	-.01	-.18**	-.18**	.04
	Ukupan uzorak	-.16**	-.11**	.30**	-.23**	-.17**	-.01	-.08*	-.11**	.12**

\*  $p < .05$ ; \*\*  $p < .01$ ; P – psihopatija; M – makijavelizam; N – narcizam

Za ukupni uzorak sve korelacije uz iznimku korelacije između temeljnih samoevaluacija i procjene trenutnog partnera na narcizmu su značajne. Korelacija između temeljnih samoevaluacija i samoprocjene na narcizmu i korelacija između temeljnih samoevaluacija i procjene idealnog partnera na narcizmu su pozitivne što pokazuje da što sudionici imaju više temeljne samoevaluacije, to sebe i idealne partnere percipiraju višima na narcizmu. Negativne korelacije temeljnih samoevaluacija i samoprocjene psihopatije i makijavelizma ukazuju da što sudionici imaju više temeljne samoevaluacije, to sebe procjenjuju nižima na tim dvjema osobinama. Nadalje, što sudionici imaju više temeljne samoevaluacije to svoje trenutne partnere percipiraju nižima na psihopatiji i makijavelizmu. Na posljepku, što sudionici imaju više temeljne samoevaluacije, to svoje idealne partnere procjenjuju nižima na psihopatiji i makijavelizmu.

Kako bi se ispitaio moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija na sličnosti između samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera na crtama tamne trijade, izračunate su parcijalne korelacije između samoprocjena i procjena trenutnog partnera, samoprocjena i procjena idealnog partnera te procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera za sve tri crte tamne trijade. Ako temeljne samoevaluacije moderiraju razliku između pojedinih vrsta procjene za crte tamne trijade, parcijalizacijom efekta temeljnih samoevaluacija spomenute korelacije bi se trebale smanjiti u odnosu na korelacije prije parcijalizacije efekta temeljnih samoevaluacija. U Tablici 7. prikazane su korelacije između pojedinih vrsta procjene za sve crte tamne trijade prije i nakon parcijalizacije efekta temeljnih samoevaluacija.

**Tablica 7.** Parcijalne korelacije između svih vrsta procjene za sve crte tamne trijade na ukupnom uzorku

	Psihopatija	Makijavelizam	Narcizam
r SP-PP	<b>.31**</b> (.34**)	<b>.52**</b> (.53**)	<b>.29**</b> (.28**)
r SP-PIP	<b>.59**</b> (.59**)	<b>.75**</b> (.75**)	<b>.51**</b> (.52**)
r PP-PIP	<b>.42**</b> (.43**)	<b>.63**</b> (.63**)	<b>.46**</b> (.46**)

\*\*  $p < .01$ ; r SP-PP (korelacija između samoprocjena i procjena trenutnog partnera); r SP-PIP (korelacija između samoprocjena i procjena idealnog partnera); r PP-PIP (korelacija između procjene trenutnog partnera i procjene idealnog partnera); podebljane korelacije su korelacije nakon parcijalizacije efekta temeljnih samoevaluacije; u zagradi su korelacije prije parcijalizacije efekta temeljnih samoevaluacije

Usporedbom korelacija prije i nakon parcijalizacije efekta temeljnih samoevaluacija uočavamo da temeljne samoevaluacije ne moderiraju odnos između samoprocjene, procjene trenutnoga partnera i procjene idealnog partnera na psihopatiji, makijavelizmu i narcizmu, što nije u skladu s postavljenom hipotezom.

#### *3.4. Razlike između samoprocjena i procjena trenutnog partnera, samoprocjena i procjena idealnog partnera te procjena trenutnog i procjena idealnog partnera (pristup usmjeren na parove)*

Razlike između samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera i moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija na spomenute razlike su zatim ispitani koristeći pristup usmjeren na parove i to putem metode kvadriranih razlika. Metoda kvadriranih razlika ( $d^2$ ) jedna je od mjera različitosti i predstavlja sumu kvadriranih razlika između mjera. Glavna značajka mjera različitosti jest da manja vrijednost implicira veću sličnost (Kenny i sur., 2006). Prema tome, najprije su izračunati indeksi  $d^2$  na način da su razlike između samoprocjene i procjene trenutnog partnera, samoprocjene i procjene idealnog partnera te procjene trenutnog i idealnog partnera za sve tri crte tamne trijade kvadrirane (dobiveno je 9 novih varijabli koje predstavljaju kvadrirane razlike između pojedine vrste procjene za mjere tamne trijade). Primjer izračuna  $d^2$  za samoprocjenu i procjenu trenutnog partnera za psihopatiju:  $d^2 = (\text{samoprocjena\_psihopatija} - \text{procjena\_trenutnog\_partnera\_psihopatija})^2$ . Kvadrirane razlike između partnera predstavljaju obrnuti indikator sličnosti na individualnoj razini. Ovaj indeks

funkcionira kao varijanca: viša kvadrirana razlika između rezultata parova (npr. samoprocjene i procjene trenutnog partnera) ukazuju na niži stupanj sličnosti (Figueredo i Wolf, 2009), odnosno manja vrijednost  $d^2$  parametra ukazuje na veću sličnost u crtama tamne trijade. Njihovi deskriptivni podaci prikazani su u Tablici 8.

**Tablica 8.** Deskriptivni podaci za kvadrirane razlike ( $d^2$ ) između samoprocjene i procjene trenutnog partnera, samoprocjene i procjene idealnog partnera te procjene trenutnog i idealnog partnera za crte tamne trijade s obzirom na spol, rezultati t-testa i Cohenov d

		Žene				Muškarci				t	Cohenov d
		M	SD	min	max	M	SD	min	max		
Psihopatija	$d^2$ SP-PP	.46	.92	.00	8.35	.54	.85	.00	6.53	1.09	0.09
	$d^2$ SP-PIP	.24	.36	.00	2.09	.41	.72	.00	5.44	3.94**	0.30
	$d^2$ PP-PIP	.50	1.10	.00	9.00	.45	.80	.00	7.11	-.64	0.05
Makijavelizam	$d^2$ SP-PP	.56	.92	.00	5.98	.47	.90	.00	6.53	-1.24	0.10
	$d^2$ SP-PIP	.30	.58	.00	5.98	.32	.63	.00	4.00	.46	0.03
	$d^2$ PP-PIP	.50	1.03	.00	7.11	.41	1.10	.00	12.64	-1.03	0.08
Narcizam	$d^2$ SP-PP	.66	1.02	.00	10.38	.59	.93	.00	6.53	-.88	0.07
	$d^2$ SP-PIP	.42	.65	.00	4.94	.33	.51	.00	3.16	1.88	0.15
	$d^2$ PP-PIP	.44	.95	.00	11.11	.52	1.16	.00	11.11	.97	0.08

\*\*  $p < .01$ ; M – aritmetička sredina, SD – standardna devijacija, min – vrijednost najmanje razlike; max – vrijednost najveće razlike, t – t – test;  $d^2$  (oznaka za vrijednost dobivenu metodom kvadriranih razlika); SP (samoprocjena), PP (procjena trenutnog partnera), PIP (procjena idealnog partnera); sličnost SP-PP (sličnost na temelju kvadriranih razlika između samoprocjene i procjene trenutnog partnera); sličnost SP-PIP (sličnost na temelju kvadriranih razlika između samoprocjene i procjene idealnog partnera); sličnost PP-PIP (sličnost na temelju kvadriranih razlika između procjene trenutnog partnera i procjene idealnog partnera)

Uvidom u Tablicu 8. uočavamo da je dobivena statistički značajna razlika između žena i muškaraca jedino u samoprocjeni i procjeni idealnog partnera za psihopatiju. Muškarci (M = 0.41, SD = 0.72) žele značajno veću različitost (manju sličnost) u psihopatiji između sebe i



svoje idealne partnerice nego što to žele žene ( $M = 0.24$ ,  $SD = 0.36$ ). Cohenov  $d$  za dobivenu značajnu razliku iznosi .30 ukazujući na malu veličinu efekta.

Usporedimo li dobivene razlike između samoprocjena i procjena trenutnog partnera i samoprocjena i procjena idealnog partnera, uočavamo da su razlike samoprocjena i procjena idealnog partnera manje od razlika između samoprocjene i procjene trenutnog partnera za sve tri crte tamne trijade ukazujući na veću željenu sličnost sudionika sa svojim idealnim partnerima, no što su slični sa svojim trenutnim partnerima. U Tablici 9. prikazane su aritmetičke sredine i standardne devijacije za kvadrirane razlike između samoprocjene i procjene trenutnog partnera te samoprocjene i procjene idealnog partnera za ukupni uzorak i korelacije među njima za svaku crtu tamne trijade.

**Tablica 9.** Aritmetičke sredine i standardne devijacije za kvadrirane razlike ( $d^2$ ) između samoprocjene i procjene trenutnog partnera te samoprocjene i procjene idealnog partnera za ukupni uzorak i korelacije među njima za svaku crtu tamne trijade

		M	SD	r
Psihopatija	$d^2$ SP-PP	.49	.89	.29**
	$d^2$ SP-PIP	.31	.55	
Makijavelizam	$d^2$ SP-PP	.52	.91	.46**
	$d^2$ SP-PIP	.31	.60	
Narcizam	$d^2$ SP-PP	.63	.98	.35**
	$d^2$ SP-PIP	.38	.60	

\*\*  $p < .01$ ; M – aritmetička sredina, SD – standardna devijacija, r – korelacija razlike između samoprocjene i procjene trenutnog partnera i samoprocjene i procjene idealnog partnera

Kako bi analizirali značajnost spomenutih razlika na ukupnom uzorku proveden je t-test za zavisne uzorke, a u Tablici 10. prikazani su deskriptivni pokazatelji razlika za kvadrirane razlike između samoprocjena i procjena trenutnog partnera te samoprocjena i procjena idealnog partnera za sve tri crte tamne trijade te rezultati t-testa i Cohenov  $d$

**Tablica 10.** Aritmetičke sredine i standardne devijacije razlika za kvadrirane razlike između samoprocjena i procjena trenutnog partnera te samoprocjena i procjena idealnog partnera za sve tri crte tamne trijade te rezultati t-testa i Cohenov d

	M razlika	SD razlika	t	Cohenov d
Psihopatija (d <sup>2</sup> SP-PP - d <sup>2</sup> SP-PIP)	.18	.90	4.86**	0.24
Makijavelizam (d <sup>2</sup> SP-PP - d <sup>2</sup> SP-PIP)	.22	.83	6.35**	0.27
Narcizam (d <sup>2</sup> SP-PP - d <sup>2</sup> SP-PIP)	.25	.96	6.29**	0.31

\*\* p<.01; M razlika – aritmetička sredina razlike između razlike samoprocjene i procjene trenutnog partnera i razlike samoprocjene i procjene idealnog partnera, SD razlika – standardna devijacija razlike između razlike samoprocjene i procjene trenutnog partnera i razlike samoprocjene i procjene idealnog partnera, t – t – test

Rezultati t-testa potvrdili su da je razlika željene sličnosti statistički značajno manja od razlike percipirane sličnosti što sugerira da ljudi žele značajno veću sličnost sa svojim idealnim partnerima na svim crtama tamne trijade nego što su slični sa svojim trenutnim partnerima, što je u skladu s postavljenom hipotezom.

### *3.5. Razlike između pojedinih vrsta procjena na crtama tamne trijade ovisno o kvadriranim razlikama, spolu te interakciji kvadriranih razlika i spola (pristup usmjeren na parove)*

Da bismo ispitali glavne efekte kvadriranih razlika, spola i interakcijski efekt kvadriranih razlika i spola na prosječni rezultat razlika među pojedinim vrstama procjena za crte tamne trijade provedene su analize varijance. U nastavku je za svaku crtu tamne trijade provedena dvosmjerna analiza varijance s ponovljenim mjerenjima na faktoru kvadriranih razlika (d<sup>2</sup>) (razlika između samoprocjene i procjene trenutnog partnera (d<sup>2</sup> SP-PP), razlika između samoprocjene i procjene idealnog partnera (d<sup>2</sup> SP-PIP), razlika između procjene trenutnog i idealnog partnera (d<sup>2</sup> SP-PIP). Faktor razlikovanja među sudionicima (*between-subject factor*) bio je spol.

## *Psihopatija*

Kako bismo ispitali glavne efekte kvadriranih razlika i spola te interakcijski efekt kvadriranih razlika i spola na prosječni rezultat razlika među pojedinim vrstama procjena za psihopatiju provedena je dvosmjerna analiza varijance s ponovljenim mjerenjima na faktoru kvadriranih razlika.

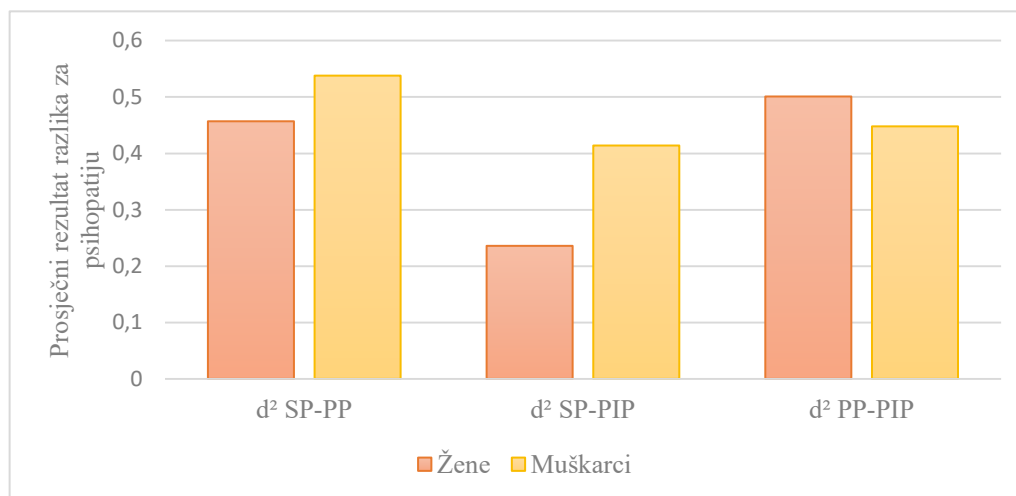
Mauchly-ev test sfericiteta je značajan ( $\chi^2 = 79.17$ ,  $df = 2$ ,  $p < .01$ ) ukazujući da uvjet sfericiteta nije zadovoljen. Vrijednost Greenhouse-Geisser Epsilon-a veća je od 0.75, pa su u nastavku interpretirani rezultati koristeći Huynh-Feldt korekciju.

Postoji statistički značajan glavni efekt kvadriranih razlika na prosječni rezultat razlika dobiven za pojedine vrste procjene za psihopatiju ( $F_{(1.785, 1052.893)} = 11.82$ ,  $p < .01$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.02$ ). Bonferroni post hoc testom utvrđeno je da su razlike između samoprocjene i procjene trenutnog partnera na psihopatiji ( $M = 0.49$ ,  $SD = 0.89$ ) statistički značajno veće od razlika između samoprocjene i procjene idealnog partnera ( $M = 0.31$ ,  $SD = 0.55$ ) (što potvrđuje da ljudi žele manju različitost (veću sličnost) između sebe i svog idealnog partnera na crti psihopatije, nego što su slični sa svojim trenutnim partnerom), ali se ne razlikuju značajno od razlika između procjene trenutnog i procjene idealnog partnera ( $M = 0.48$ ,  $SD = 0.98$ ). Također, razlike između procjene trenutnog i procjene idealnog partnera na psihopatiji ( $M = 0.48$ ,  $SD = 0.98$ ) su statistički značajno veće negoli između samoprocjene i procjene idealnog partnera ( $M = 0.31$ ,  $SD = 0.55$ ).

Ne postoji statistički značajan glavni efekt spola na razlike među pojedinim vrstama procjene za psihopatiju ( $F_{(1, 590)} = 1.69$ ,  $p > .05$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.00$ ). Muškarci ( $M = 0.47$ ,  $SD = 0.63$ ) i žene ( $M = 0.40$ ,  $SD = 0.63$ ) se u prosjeku ne razlikuju značajno s obzirom na razlike među pojedinim vrstama procjene za psihopatiju.

Postoji statistički značajna interakcija kvadriranih razlika i spola na razlike među pojedinim vrstama procjene za psihopatiju ( $F_{(1.785, 1052.893)} = 4.52$ ,  $p < .05$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.01$ ). Na Slici 5. su prikazani prosječni rezultati razlika među pojedinim vrstama procjena za psihopatiju s obzirom na spol i kvadrirane razlike.

**Slika 5.** Prosječni rezultat razlika među pojedinim vrstama procjena za psihopatiju s obzirom na spol i kvadrirane razlike (između svih vrsta procjena)



Budući da je interakcija značajna, rezultati ukazuju da su efekti kvadriranih razlika na razlike među pojedinim vrstama procjena za psihopatiju različiti za muškarce i žene. Prema tome, u nastavku su testirani efekti kvadriranih razlika posebno za žene i muškarce (jednostavni efekti). Nije dobiven značajan glavni efekt kvadriranih razlika na razlike među pojedinim vrstama procjene za psihopatiju kod muškaraca ( $F_{(1.924,475.315)} = 2.42$ ,  $p > .05$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.01$ ). Međutim, dobiven je značajan glavni efekt kvadriranih razlika na razlike među pojedinim vrstama procjene za psihopatiju kod žena ( $F_{(1.653,567.029)} = 16.02$ ,  $p < .01$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.05$ ). Kod žena su razlike između samoprocjene i procjene idealnog partnera ( $M = 0.24$ ,  $SD = 0.36$ ) statistički značajno manje od razlika između samoprocjene i procjene trenutnog partnera ( $M = 0.46$ ,  $SD = 0.92$ ) te razlika između procjene trenutnog i procjene idealnog partnera ( $M = 0.50$ ,  $SD = 1.10$ ) koje se međusobno ne razlikuju značajno.

### *Makijavelizam*

Kako bismo ispitali glavne efekte kvadriranih razlika i spola te interakcijski efekt kvadriranih razlika i spola na prosječni rezultat razlika među pojedinim vrstama procjena za makijavelizam provedena je dvosmjerna analiza varijance s ponovljenim mjerenjima na faktoru kvadriranih razlika.

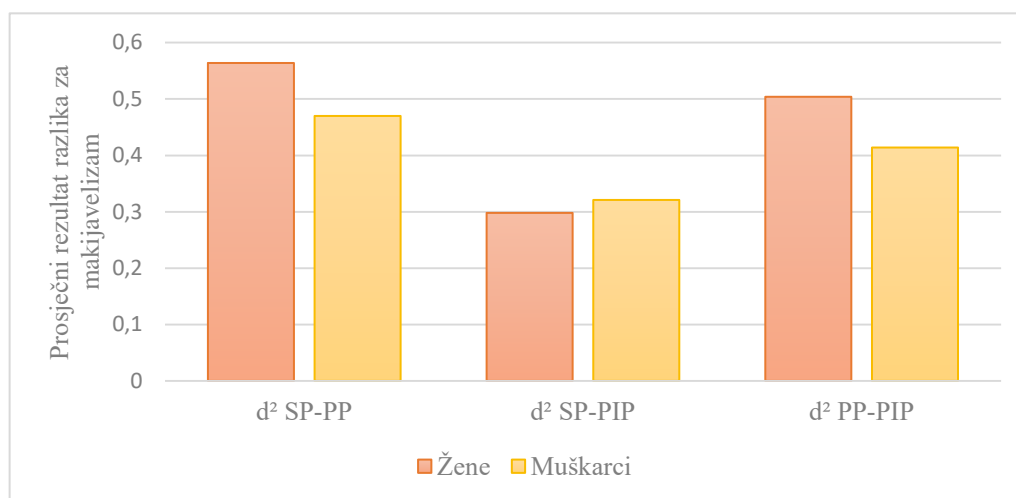
Mauchly-ev test sfericiteta je značajan ( $\chi^2 = 92.46$ ,  $df = 2$ ,  $p < .01$ ) ukazujući da uvjet sfericiteta nije zadovoljen. Vrijednost Greenhouse-Geisser Epsilon-a veća je od 0.75, pa su u nastavku interpretirani rezultati koristeći Huynh-Feldt korekciju.

Postoji statistički značajan glavni efekt kvadriranih razlika na prosječni rezultat razlika dobiven za pojedine vrste procjene za makijavelizam ( $F_{(1.754,1034.878)} = 13.91$ ,  $p < .01$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.02$ ). Bonferroni post hoc testom utvrđeno je da su razlike između samoprocjene i procjene trenutnog partnera na makijavelizmu ( $M = 0.52$ ,  $SD = 0.91$ ) statistički značajno veće od razlika između samoprocjene i procjene idealnog partnera ( $M = 0.31$ ,  $SD = 0.60$ ) (što potvrđuje da ljudi žele manju različitost (veću sličnost) između sebe i svog idealnog partnera na crti makijavelizma, nego što su slični sa svojim trenutnim partnerom), ali se ne razlikuju značajno od razlika između procjene trenutnog i procjene idealnog partnera ( $M = 0.47$ ,  $SD = 1.06$ ). Također, razlike između procjene trenutnog i procjene idealnog partnera na makijavelizmu ( $M = 0.47$ ,  $SD = 1.06$ ) su statistički značajno veće od razlika između samoprocjene i procjene idealnog partnera ( $M = 0.31$ ,  $SD = 0.60$ ).

Ne postoji statistički značajan glavni efekt spola na razlike među pojedinim vrstama procjene za makijavelizam ( $F_{(1,590)} = 0.91$ ,  $p > .05$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.00$ ). Muškarci ( $M = 0.40$ ,  $SD = 0.68$ ) i žene ( $M = 0.46$ ,  $SD = 0.69$ ) se u prosjeku ne razlikuju značajno s obzirom na razlike među pojedinim vrstama procjene za makijavelizam.

Ne postoji statistički značajna interakcija kvadriranih razlika i spola na razlike među pojedinim vrstama procjene za makijavelizam ( $F_{(1.754,1034.878)} = 1.36$ ,  $p > .05$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.00$ ). Na Slici 6. su prikazani prosječni rezultati razlika među pojedinim vrstama procjena za makijavelizam s obzirom na spol i kvadirane razlike.

**Slika 6.** Prosječni rezultat razlika među pojedinim vrstama procjena za makijavelizam s obzirom na spol i kvadrirane razlike (između svih vrsta procjena)



### *Narcizam*

Kako bismo ispitali glavne efekte kvadriranih razlika i spola te interakcijski efekt kvadriranih razlika i spola na prosječni rezultat razlika među pojedinim vrstama procjena za narcizam provedena je dvosmjerna analiza varijance s ponovljenim mjerenjima na faktoru kvadriranih razlika.

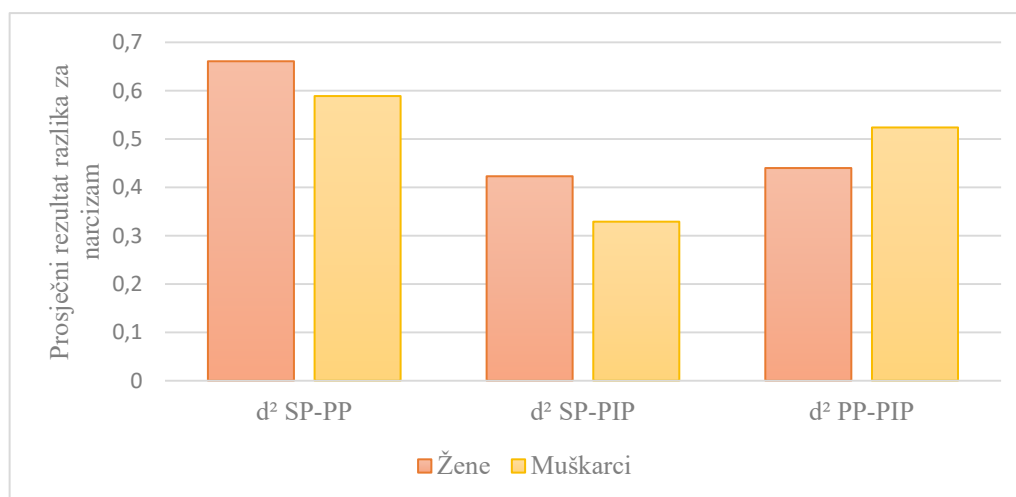
Mauchly-ev test sfericiteta je značajan ( $\chi^2 = 28.23$ ,  $df = 2$ ,  $p < .01$ ) ukazujući da uvjet sfericiteta nije zadovoljen. Vrijednost Greenhouse-Geisser Epsilon-a veća je od 0.75, pa su u nastavku interpretirani rezultati koristeći Huynh-Feldt korekciju.

Postoji statistički značajan glavni efekt kvadriranih razlika na prosječni rezultat razlika dobiven za pojedine vrste procjene za narcizam ( $F_{(1.920,1132.727)} = 17.48$ ,  $p < .01$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.03$ ). Bonferroni post hoc testom utvrđeno je da su razlike između samoprocjene i procjene trenutnog partnera na narcizmu ( $M = 0.63$ ,  $SD = 0.98$ ) statistički značajno veće od razlika između samoprocjene i procjene idealnog partnera ( $M = 0.38$ ,  $SD = 0.60$ ) (što potvrđuje da ljudi žele manju različitost (veću sličnost) između sebe i svog idealnog partnera na crti narcizma, nego što su slični sa svojim trenutnim partnerom) i od razlika između procjene trenutnog i procjene idealnog partnera ( $M = 0.48$ ,  $SD = 1.04$ ). Međutim, razlike između samoprocjene i procjene idealnog partnera na narcizmu ( $M = 0.38$ ,  $SD = 0.60$ ) nisu statistički značajno različite od razlika između procjene trenutnog i procjene idealnog partnera ( $M = 0.48$ ,  $SD = 1.04$ ).

Ne postoji statistički značajan glavni efekt spola na razlike među pojedinim vrstama procjene za narcizam ( $F_{(1,590)} = 0,63$ ,  $p > .05$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.00$ ). Muškarci ( $M = 0.48$ ,  $SD = 0.63$ ) i žene ( $M = 0.51$ ,  $SD = 0.63$ ) se u prosjeku ne razlikuju značajno s obzirom na razlike među pojedinim vrstama procjene za makijavelizam.

Ne postoji statistički značajna interakcija kvadriranih razlika i spola na razlike među pojedinim vrstama procjene za narcizam ( $F_{(1,920,1132.727)} = 2.65$ ,  $p > .05$ , parcijalna  $\eta^2 = 0.00$ ). Na Slici 7. su prikazani prosječni rezultati razlika među pojedinim vrstama procjena za narcizam s obzirom na spol i kvadrirane razlike.

**Slika 7.** Prosječni rezultat razlika među pojedinim vrstama procjena za narcizam s obzirom na spol i kvadrirane razlike (između svih vrsta procjena)



### *3.6. Moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija na razlike između samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera (pristup usmjeren na parove)*

Kako bi se ispitao moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija putem CCA pristupa, izračunate su korelacije temeljnih samoevaluacija i kvadriranih razlika između samoprocjene i procjene trenutnog partnera, samoprocjene i procjene idealnog partnera te procjene trenutnog i idealnog partnera za sve crte tamne trijade. Rezultati su prikazani u Tablici 11.

**Tablica 11.** Korelacije temeljnih samoevaluacija s razlikama između pojedinih vrsta procjene u svim crtama tamne trijade s obzirom na spol i ukupni uzorak

		Psihopatija			Makijavelizam			Narcizam		
		d <sup>2</sup>	d <sup>2</sup>	d <sup>2</sup>	d <sup>2</sup>	d <sup>2</sup>	d <sup>2</sup>	d <sup>2</sup>	d <sup>2</sup>	d <sup>2</sup>
		SP-PP	SP-PIP	PP-PIP	SP-PP	SP-PIP	PP-PIP	SP-PP	SP-PIP	PP-PIP
Temeljne samoevaluacije	Žene	-.14*	-.18**	-.16**	-.10	-.06	-.07	-.17**	-.02	-.16**
	Muškarci	-.08	-.05	-.05	-.01	.06	-.07	-.01	-.12	.02
	Ukupni uzorak	-.11**	-.07	-.13**	-.08	-.01	-.07	-.11**	-.06	-.07

\*  $p < .05$ ; \*\*  $p < .01$ ;  $d^2$  (oznaka za vrijednost dobivenu metodom kvadriranih razlika); SP (samoprocjena), PP (procjena trenutnog partnera), PIP (procjena idealnog partnera); sličnost SP-PP (sličnost na temelju kvadriranih razlika između samoprocjene i procjene trenutnog partnera); sličnost SP-PIP (sličnost na temelju kvadriranih razlika između samoprocjene i procjene idealnog partnera); sličnost PP-PIP (sličnost na temelju kvadriranih razlika između procjene trenutnog partnera i procjene idealnog partnera)

Kao što se može uočiti u Tablici 11., korelacije se razlikuju za žene i muškarce te su rezultati ispitivanja moderatora interpretirani odvojeno za žene i muškarce. Rezultati su pokazali da žene koje imaju više temeljne samoevaluacije svog trenutnog partnera percipiraju sličnijim sebi na psihopatiji i narcizmu (tj. što su temeljne samoevaluacije više, to je vrijednost kvadrirane razlike ( $d^2$ ) niža, odnosno percipirana sličnost između osobe i trenutnog partnera je veća), ali ne i na makijavelizmu. Žene koje imaju više temeljne samoevaluacije preferiraju da njihov idealni partner bude sličniji njima na psihopatiji, ali ne i na makijavelizmu i narcizmu. Također, žene koje imaju više temeljne samoevaluacije svog trenutnog i idealnog partnera percipiraju međusobno sličnima na psihopatiji i narcizmu, ali ne i na makijavelizmu. Temeljne samoevaluacije nisu moderator sličnosti između samoprocjena, procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera na crtama tamne trijade kod muškaraca. Rezultati su djelomično u skladu s postavljenom hipotezom



## 4. Rasprava

### *4.1. Percipirana sličnost, željena sličnost i sličnost trenutnog i idealnog partnera na crtama tamne trijade (pristup usmjeren na varijable)*

Rezultati provedenog istraživanja potvrdili su prvu hipotezu. Dobivena je umjerena percipirana sličnost između samoprocjena i procjena trenutnog partnera na svim crtama tamne trijade. Najveća percipirana sličnost dobivena je za makijavelizam, zatim za psihopatiju pa narcizam, što je u skladu s drugim istraživanjima (Kardum i sur., 2016). Dobiveni rezultati pokazuju da je prilikom izbora partnera sličnost zaista važnija od komplementarnosti čak i kada se radi o socijalno nepoželjnim osobinama. Jedno od objašnjenja ovih rezultata jest manja poželjnost partnera koji imaju visoke razine osobina tamne trijade, pa su oni potencijalno u mogućnosti izabrati samo partnere koji su im slični (Kardum i sur., 2016). Nadalje, moguće je da makijavelizam pokazuje najveće uparivanje prema sličnosti jer je bolji indikator vrijednosti i vjerovanja osobe, a vrijednosti i vjerovanja pokazuju veće pozitivno uparivanje od osobina ličnosti (Luo, 2017). U istraživanju Karduma i suradnika (2017) potvrđeno je umjereno pozitivno asortativno uparivanje za psihopatiju i korištenjem pristupa usmjerenog na parove i pristupa usmjerenog na varijable. Smith i suradnici (2014) su također utvrdili pozitivno asortativno uparivanje za makijavelizam i psihopatiju, međutim, negativno za narcizam pa njihovo istraživanje nije u potpunosti u skladu s provedenim istraživanjem. Ograničeni dokazi pozitivnog uparivanja dobiveni su za crte tamne trijade i u istraživanju Jonasona i sur. (2015) u kojem je utvrđeno da se ženama s višim skorovima na psihopatiji više sviđaju muškarci koji su visoko na psihopatiji i u kratkotrajnim i dugotrajnim odnosima. Slično tome, muškarci visoko na psihopatiji su žene visokih skorova na psihopatiji procijenili kao poželjne majke. Jonason i suradnici (2015) zaključili su da osobe koje postižu visoke rezultate na crtama tamne trijade preferiraju partnera koji živi životnim stilom koji je sličan njihovom.

Nadalje, putem pristupa usmjerenog na varijable dobiveno je da sudionici žele da njihov idealni partner bude sličan njima prema svim crtama tamne trijade, najbliži prema makijavelizmu, zatim psihopatiji, pa narcizmu. Dobiveni rezultati u skladu su s istraživanjem koje je proveo Kay (2021), koji je u dva istraživanja ispitaio spremnost ljudi na uključivanje u odnos s osobom koja postiže visoke rezultate na crtama tamne trijade kao funkcija njihovih vlastitih razina crta tamne trijade i vrste odnosa koja je u pitanju (avantura za jednu noć, veza s osobom ili brak). Utvrdio je da su osobe koje postižu visoke rezultate na crtama tamne trijade

spremnije uključiti se u odnos s osobama koje isto tako postižu visoke rezultate na crtama tamne trijade potvrđujući uparivanje po sličnosti kada se radi o preferencijama crta tamne trijade kod potencijalnog partnera. Nadalje, dobiveni rezultati djelomično su u skladu s istraživanjem koje su proveli Tajmirriyahi i suradnici (2021). Konzistentno s teorijom pozitivnog asortativnog uparivanja koja navodi da se sličnosti privlače (Buss, 1984), Tajmirriyahi i suradnici utvrdili su da pojedinci koji postižu visoke rezultate na makijavelizmu i psihopatiji preferiraju romantičnog partnera koji je manje zabrinut o moralnim normama i socijalno prihvaćenim pravilima te koji ima niske i oportunističke moralne standarde poput njih. S druge strane, rezultati ovog istraživanja nisu u skladu s njihovim nalazima za narcizam jer su njihovi rezultati pokazali da pojedinci koji postižu visoke rezultate na narcizmu preferiraju partnera koji ima pozitivne karakteristike i koji će činiti da oni „dobro izgledaju“. Čini se da osobe visoke razine psihopatije i makijavelizma manju važnost pridaju vlastitim moralnim vrijednostima i smatraju ih manje važnima kod idealnog romantičnog partnera. Pored toga, takve partnere potencijalno vide kao kompatibilnije zbog manje vjerojatnosti da će kritizirati ili ne odobravati njihov životni stil, izbore i ponašanja koja se protive pravilima (Tajmirriyahi i sur., 2021). Jedan od mehanizama koji valja uzeti u obzir, a dovodi do sličnosti je djelovanje tzv. „tržišta partnera“ prema kojem do uparivanja dolazi zbog kompeticije za poželjnim karakteristikama partnera. Sličnost može biti pasivan produkt inicijalnog uparivanja s obzirom na dostupnost partnera na tržištu pri čemu se javlja snažna kompeticija za partnerima poželjnih karakteristika koje ne možemo uvijek osvojiti (Luo, 2017). U procesu selekcije, ljudi čine ustupke između brojnih karakteristika potencijalnog partnera prema principima socijalne razmjene. Primjerice, Ivanu se jako sviđa Marija koja je izrazito fizički atraktivna, ali zbog snažne kompeticije za atraktivnom partnericom, Ivan će odabrati Suzanu koja mu je sličnija po fizičkom izgledu (Kelley i Thibaut, 1978). Iako je u stvarnosti način na koji „tržište partnera“ utječe na sličnost kompleksan zato što partneri razmatraju više faktora kada donose odluke o izboru partnera, istraživanja podržavaju ovaj mehanizam (Luo, 2017). Pojedinci sa socijalno nepoželjnim crtama ličnosti možda neće moći pronaći partnera koji je poželjniji od njih po nekoj karakteristici pa se onda uparuju s pojedincima koji su im po toj karakteristici slični. Dobiveni rezultati u skladu su i s hipotezom da je sličnost privlačna i da ljude privlače potencijalni partneri koji su im slični jer potvrđuju i opravdavaju njihova vjerovanja o svijetu i smanjuju rizik od interpersonalnih konflikata (Morry, 2005). Liu i Ilmarinen (2020) utvrdili su da ljudi preferiraju partnera koji im je sličan u crtama petofaktorskog modela, a ne partnera koji ima

poželjne osobine ličnosti, pa njihovi rezultati potencijalno objašnjavaju i uparivanje prema crtama tamne trijade (Kardum i sur., 2016; Kay, 2021).

Putem pristupa usmjerenog na varijable dalje je utvrđeno da sudionici svoje idealne partnere procjenjuju sličnima svojim trenutnim partnerima na svim crtama tamne trijade. Najveća sličnost trenutnog i idealnog partnera dobivena je za makijavelizam, zatim za narcizam te psihopatiju. Međutim, rezultati pokazuju da bez obzira što svog trenutnog i idealnog partnera percipiraju sličnima, sudionici žele veću sličnost sa svojim idealnim partnerom no što su slični sa svojim trenutnim partnerom. U istraživanju Figuereda i suradnika (2006) nisu dobivene značajne korelacije između procjena trenutnog partnera i procjena idealnog partnera na crtama petofaktorskog modela što ukazuje da sudionici njihova istraživanja svoje trenutne i idealne partnere ne percipiraju sličnima na navedenim osobinama. Također, sudionici žele da njihovi idealni partneri imaju pozitivnije socijalne karakteristike nego njihovi trenutni partneri. Prema tome, može se pretpostaviti da ljudi preferiraju idealnog partnera koji im je sličan, ali bolji od njih i prema tome ima niže razine psihopatije, makijavelizma i narcizma. Dobiveni rezultati su u skladu s istraživanjem Valentove i sur. (2016) u kojem je utvrđeno da se preferencije sudionika razlikuju od izbora stvarnog partnera i u skladu s istraživanjima koji pokazuju da ljudi čine kompromise kada se radi o izboru stvarnog partnera (Figueredo i sur., 2006; Todd, Penke, Fasolo i Lenton, 2007). Idealni partner može biti nedostupan, pa se optimalna kombinacija stvarnih karakteristika može razlikovati od preferencija osobina (Valentova i sur., 2016). Todd i suradnici (2007) demonstrirali su da iako ljudi preferiraju partnera koji ima atribute slične njihovima, njihov stvarni izbor partnera ne odražava u potpunosti njihove preferencije. Budući da ni jedan romantični partner ne može zadovoljiti sve preferencije pojedinca (povrh osobina tamne trijade), ljudi čine kompromise i nekim karakteristikama pridaju veću važnost nego drugima (Fletcher i sur., 2004). Zentner (2005) smatra da ljudi žele partnere koji su im slični, ali da postoji nekoliko razloga zbog kojih ih ponekad ne uspijevaju pronaći. Naime, nepodudarnost između onoga što osoba ima i želi nije neobična u domeni romantičnih odnosa. Ljudi prilikom traženja partnera razmatraju sličnost u osobinama ličnosti, koja iako postoji, može imati manje utjecaja na izbor partnera od nekih drugih, moguće i važnijih sličnosti, kao što su obrazovanje, atraktivnost ili dob (Luo i Klohnen, 2005). Osim toga, istraživanja pokazuju da u slučaju zadovoljavajućih odnosa, ljudi imaju tendenciju svoje partnere percipirati sličnijima sebi nego što u stvari jesu (Dryer i Horowitz, 1997) vodeći do uvjerenja da su izabrali partnera koji im je sličan, iako to zapravo nije slučaj.

#### *4.2. Razlike u rezultatima na tamnoj trijadi ovisno o vrsti procjene i spolu te interakciji vrste procjene i spola (pristup usmjeren na varijable)*

Provedene analize varijance u okviru VCA pristupa utvrdile su značajan efekt spola na ukupni rezultat na crtama psihopatije i makijavelizma pri čemu muškarci u prosjeku imaju značajno više rezultate na psihopatiji i makijavelizmu kroz sve vrste procjene u odnosu na žene. Međutim, muškarci i žene se nisu razlikovali s obzirom na rezultat na crti narcizma kroz sve vrste procjene. Istraživanja uobičajeno potvrđuju da muškarci pokazuju više razine crta tamne trijade od žena (Muris i sur., 2017). Iako se ovdje ne radi samo o samoprocjeni crta tamne trijade, već i procjeni trenutnog i idealnog partnera, rezultati ukazuju da muškarci procjenjuju sebe i percipiraju svoje partnerice više na makijavelizmu i psihopatiji nego što to čine žene, dok se u procjenama narcizma ne razlikuju.

Nadalje, utvrđeni su glavni efekti vrste procjene na ukupni rezultat na svim crtama tamne trijade. Sudionici su najviše rezultate ostvarili na samoprocjenama u odnosu na druge dvije vrste procjene, dok su najniže procjenjivali svoje idealne partnere na psihopatiji i makijavelizmu, pri čemu su sudionici svoje idealne partnere procjenjivali značajno nižima nego trenutne na tim dvjema osobinama. Dobiveni rezultati pokazuju da sudionici sebe procjenjuju višima na psihopatiji i makijavelizmu u odnosu na svog trenutnog i idealnog partnera što može značiti da svoje partnere percipiraju boljima od sebe. Ako bismo crte tamne trijade smatrali nepoželjnim, rezultati su u skladu s istraživanjem Figuereda i suradnika (2006) u kojem je potvrđeno da sudionici žele idealne partnere koji imaju pozitivnije socijalne karakteristike nego njihovi trenutni partneri. U istraživanju Valentove i suradnika (2016) dobiveno je da sudionici preferiraju partnere koji postižu visoke rezultate na svim socijalno poželjnim karakteristikama ličnosti te da trenutni partneri sudionika ne postižu idealne razine ličnosti. Navedeno je u skladu i s drugim istraživanjima gdje je utvrđeno da ljudi čine kompromise kada se radi o izboru stvarnog partnera (Figueredo i sur., 2006; Todd i sur., 2007). Osim toga, ne možemo isključiti pretpostavku da osobe visoke na crtama tamne trijade mogu sniziti standarde prilikom izbora partnera ukoliko se suoče s neuspjehom u pronalasku partnera i sukladno tome izabrati samo sebi slične partnere (Jonason i sur., 2011; Jonason i sur., 2014). Isto tako, potrebno je uzeti u obzir karakteristike indeksa percipirane sličnosti koji je korišten u istraživanju, a koji se odnosi na tendenciju da drugu osobu percipiramo sličnom sebi. Istraživanja pokazuju da ljudi imaju sklonost misliti na način koji je konzistentan s njihovim željama te da ljudi u intimnim

odnosima, koji žele održati vezu, vide svoje partnere na željeni način. Slično tome, ljudi koji vrednuju svoju romantičnu vezu vjerojatnije će percipirati svog partnera kao osobu koja ima više poželjnih karakteristika (Liu, Ludeke i Zettler, 2017). Ukoliko navedene nalaze generaliziramo na domenu tamne trijade, moguće je da sudionici svoje trenutne i idealne partnere percipiraju sličnima sebi, ali boljima, pri čemu idealne partnere percipiraju značajno boljima od trenutnih partnera, odnosno da imaju manje razine crta tamne trijade koje se smatraju socijalno nepoželjnima.

Iako sudionici žele značajnu sličnost sa svojim idealnim partnerima, čini se da ipak žele da njihovi idealni partneri imaju manje razine psihopatije i makijavelizma od njih, ali i od njihovih trenutnih partnera. Rezultati su u skladu s istraživanjem Sleepa i suradnika (2017) u kojem je dobiveno da su pojedinci visoke razine neadaptivnih osobina ličnosti procijenili te iste osobine kao više poželjne kod romantičnog partnera. Međutim, prosječna poželjnost procjena sudionika ukazivala je da su osobine ipak procijenili manje nepoželjnima nego prosječni sudionik, ali zapravo ne poželjnima. Njihovi rezultati sugeriraju da sveukupna pozitivna povezanost odražava činjenicu da su osobe visoke razine nepoželjnih osobina spremne nagoditi se kada se radi o manje poželjnim partnerima, a ne da ih aktivno traže (Sleep i sur., 2017). Moguće je da osobe visokih razina neadaptivnih osobina te iste osobine toleriraju. Oni ih ne preferiraju nužno, ali ipak više nego prosječna osoba. Takve osobe ne traže romantične partnere ili prijatelje koji imaju neke manje poželjne osobine ličnosti, ali će ih oni manje vjerojatno isključiti kao potencijalne ljude za navedene uloge, a to potvrđuju i druga istraživanja (Lamkin, Maples-Keller i Miller, 2017). Naime, Lamkin i suradnici (2017) ispitali su na koji način ljudi visoke razine antagonizma procjenjuju antagonizam koji predstavlja neadaptivni dio ugodnosti osobe. Njihovi su rezultati pokazali da pojedinci koji ostvaruju visoke rezultate na antagonizmu, antagonizam kod drugih procjenjuju kao više prihvatljiv, ali ne nužno privlačan. Ljudi koji su antagonistični su bešćutni, cinični, manipulativni i indiferentni prema drugima te ih karakterizira ponašanje koje je interpersonalno neadaptivno. Budući da crte tamne trijade dijele srž osobine antagonizma, između njihovih rezultata i rezultata dobivenih u ovom istraživanju može se povući poveznica i zaključiti da sudionici obično procjenjuju neke nepoželjne osobine kao prihvatljive, ali ne nužno poželjne (Lamkin i sur., 2017).

Nadalje, utvrđeno je da su sudionici imali više rezultate na narcizmu za procjene idealnog partnera u odnosu na procjenu trenutnog partnera i samoprocjenu koje se nisu značajno razlikovale. Dobiveni nalazi za narcizam ukazuju da sudionici žele da njihovi idealni partneri

imaju značajno više razine narcizma u odnosu na sebe i njihove trenutne partnere. Hart i Adams (2014) navode da pojedinci koji imaju visoke razine narcizma povoljnije procjenjuju druge pojedince visoko na narcizmu dok su Adams, Hart i Burton (2015) utvrdili da osobe visoke razine narcizma opise narcisoidnih osobina ličnosti procjenjuju manje povoljno nego opise narcisoidnih ponašanja. Ovi nalazi ukazuju na nepovezanost između idealizacije vlastitih osobina i istovremeno razumijevanje potencijalno negativnih posljedica ponašanja koja proizlaze iz ovih osobina. Prethodna istraživanja pokazuju da narcisoidnim pojedincima nedostaje svjesnost o negativnim posljedicama njihova ponašanja (Gosling, John, Craik i Robins, 1998) i posljedično im može nedostajati uvid u negativne implikacije narcisoidnih osobina kod drugih. Oni koji manji značaj stavljaju na prosocijalna ponašanja mogu biti blaži, odnosno više popustljivi prema drugima koji krše socijalne norme. Prema tome, moguće je da je osobama koje postižu visoke rezultate na crtama tamne trijade lakše tolerirati podjednake neadaptivne osobine kod drugih ako njima samima nedostaje uvid u razloge zbog kojih mogu biti interpersonalno problematične ili averzivne (Lamkin i sur., 2017). Ipak, činjenica da su narcisoidni pojedinci ili barem pojedinci koji ostvaruju veće rezultate na crti narcizma poželjni kao partneri nije začuđujuća. Mnogi od njih mogu imati karakteristike koje su poželjne kao što su šarm, dobar izgled, smisao za humor, samopouzdanje, a mogu biti uzbudljivi i zabavni što ih čini privlačnima potencijalnim romantičnim partnerima. Istraživanja pokazuju da su narcisoidni ljudi atraktivniji od prosjeka i da na prvi pogled imaju reputaciju kao šarmantni, simpatični, ekstrovertirani, otvoreni i fizički atraktivni (Back, Egloff i Schmunkle (2010). Čak i kratke osobne interakcije stvaraju pozitivne impresije. Back i suradnici (2010) utvrdili su da su narcisoidni pojedinci percipirani kao popularni na inicijalnom upoznavanju sa strancima. Pokreti tijela, ono što govore i kako izgledaju bili su znakovi koje su sudionici koristili prilikom procjene popularnosti. Osim toga, bili su više favorizirani od osoba visoke razine psihopatije i makijavelizma samo na temelju opisa. Marcinkowska i suradnici (2016) utvrdili su da su žene koje preferiraju visoko narcisoidna muška lica imale veći reproduktivni uspjeh što ukazuje da je narcizam najviše reproduktivno korisna crta od ostale dvije crte tamne trijade. U svom radu diskutiraju o mnogim razlozima koji mogu biti u podlozi ovih nalaza i koji mogu objasniti zašto ljudi žele partnere koji su više narcisoidni od njih samih. Narcizam je povezan s visokim statusom, uspjehom u karijeri i vodstvom koji su dalje povezani s reproduktivnim uspjehom žena koje se uparaju s njima, a navedene karakteristike mogu biti privlačne (Marcinkowska i sur., 2016). U literaturi nailazimo na dva pristupa koja tvrde da narcizam i atraktivnost nisu

povezani i dva koja tvrde suprotno. Pozitivnu korelaciju narcizam-atraktivnost predviđa evolucijska perspektiva koja se bazira na dokazima da narcisoidni pojedinci imaju tendenciju slijediti kratkotrajne strategije uparivanja (kratke, neobavezne, usputne i promiskuitetne seksualne odnose) i sposobni su suočavati se sa i rješavati probleme koje te strategije predstavljaju (Holtzman i Strube, 2010). Fizička atraktivnost poželjnija je u kontekstu kratkotrajnog uparivanja nego dugotrajnog. Prema tome, ako su kratkoročni konteksti uparivanja povoljni za narcisoidne osobine i ako su kratkoročni konteksti uparivanja različito povoljni za privlačne ljude, konvergencija selekcijskih pritisaka dovest će do pozitivne povezanosti narcizma i atraktivnosti. Slično tome, pozitivna se korelacija može predvidjeti putem dinamičkog modela samoregulacije u procesiranju narcizma. Prema ovoj teoriji, narcisoidne osobe nastoje regulirati svoje ponašanje na način koji maksimizira pozitivnu povratnu informaciju od drugih ljudi što dovodi od održavanja njihove grandiozne slike o sebi. Visoke razine atraktivnosti kod narcisoidnih pojedinaca mogu proizlaziti iz njihove samoregulacije, kao što je dotjerivanje, koje dovodi do pozitivne povratne informacije od drugih, a koja povećava samopoštovanje i poboljšava pogled na sebe (Holtzman i Strube, 2010). Međutim, i dalje ostaje otvoreno pitanje jesu li narcisoidne osobe atraktivne jer su prirodno ljepše (kao što sugerira evolucijski pristup), jer vode više brige o sebi (kao što sugerira pristup samoregulacije) ili zbog kombinacije oba faktora (Holtzman i Strube, 2010).

Ispitane interakcije vrste procjene i spola za sve tri crte tamne trijade bile su statistički značajne što upućuje da su efekti vrste procjene na ukupne rezultate na crtama tamne trijade različite za žene i muškarce. Muškarci su ostvarili više rezultate na samoprocjenama psihopatije i makijavelizma u odnosu na procjenu trenutnog i idealnog partnera gdje se rezultati ne razlikuju značajno što ukazuje da muškarci svoje trenutne i idealne partnere percipiraju sličnima. Navedeno je u skladu s istraživanjima koja nalaze da muškarci generalno ostvaruju više rezultate na crtama tamne trijade nego žene (Muris i sur., 2017), s istraživanjima koja pokazuju da ljudi preferiraju idealnog partnera koji im je sličan (Figueredo i sur., 2006), kao i s istraživanjima u kojima je dobiveno da ljudi koji vrednuju svoju romantičnu vezu vjerojatnije percipiraju svog partnera kao osobu koja ima više poželjnih karakteristika (Liu i sur., 2017). Ukoliko navedene nalaze generaliziramo na crte tamne trijade koje se često definiraju kao socijalno nepoželjne osobine, moguće je da sudionici svoje trenutne partnere percipiraju sličnima, ali nešto boljima od njih samih te da oni toleriraju osobine tamne trijade iako ih nužno ne preferiraju (Lamkin i sur., 2017). Kod žena je obrazac djelomično obrnut jer je dobiveno da

one najviše rezultate ostvaruju na procjenama trenutnog partnera na psihopatiji i makijavelizmu u odnosu na druge vrste procjene što je u skladu s literaturom (Muris i sur., 2017), ali za procjene idealnog partnera na psihopatiji imaju značajno niže rezultate nego za samoprocjene što nije ništa neobično budući da se psihopatija smatra najmanje poželjnom i najštetnijom crtom tamne trijade za romantični odnos jer pokazuje negativnu povezanost sa zadovoljstvom i predanošću u vezi, kao i veću vjerojatnost da će partner koristiti strategije koje mogu narušiti romantični odnos (Smith i sur., 2014). Osobe visoke razine psihopatije koriste impulzivne i agresivne strategije uparivanja (Furnham i sur., 2013) što može biti nepoželjno u kontekstu romantičnih odnosa, pokazuju veće interese prema avanturama za jednu noć (Kay, 2021) i sklonije su bezrazložno lagati (Jonason i sur., 2014). Persson, Kajonius i Garcia (2017) utvrdili su da se makijavelizam u odnosu na psihopatiju više podržava od strane drugih ljudi dajući potvrdu hipotezi da makijavelizam obuhvaća više benigniji ili manje antisocijalni sadržaj.

Kada se radi o narcizmu rezultati su nešto drugačiji. Muškarci imaju najviše rezultate za procjene idealnog partnera u odnosu na druge dvije vrste procjene i viši rezultat na samoprocjenama u odnosu na procjenu trenutnog partnera. Procjene trenutnog i idealnog partnera kod žena nisu se razlikovale, ali su bile značajno više nego u slučaju samoprocjene. Istraživanja percipirane atraktivnosti crta tamne trijade pokazuju da se pojedinci visoki na tamnoj trijadi procjenjuju atraktivnima s obzirom na njihove karakteristike i fizički izgled (Holtzman i Strube, 2012). Izgled je važna komponenta inicijalne privlačnosti, a pojedinci visoki na crtama tamne trijade često manipuliraju vlastitim izgledom kako bi bili atraktivniji. Kreiranje atraktivne „fasade“ omogućava pojedincima izraženih crta tamne trijade da privuku i zavedu partnere bez ikakvih poteškoća jer potiskuju i taje vlastite osobine na prvu. Od crta tamne trijade, narcizam se pokazao kao najprivlačnija crta (Holtzman i Strube, 2012) što je u skladu s provedenim istraživanjem. Moguće je da ljudi primjećuju aspekte narcizma koji druge pojedince čine popularnima (pr. šarm), dok ne primjećuju ili pogrešno procjenjuju druge aspekte (npr. nepovjerenje). Narcizam je povezan s otmjenim odijevanjem, šarmantnim facijalnim ekspresijama, samouvjerenim pokretima i humorom, a navedene karakteristike narcisoidne pojedince čine privlačnima drugim ljudima (Back i sur., 2010). U literaturi se naglašava da narcizam može biti najadaptivnija crta tamne trijade. Marcinkowska i suradnici (2016) demonstrirali su da su žene koje su imale veći broj djece također imale veću preferenciju za visoko narcisoidne potencijalne partnere. Moguće je da je stvaranje potomstva s narcisoidnim muškarcem korisno za ženin reproduktivni uspjeh što podržava ideju da narcizam



ima adaptivnu funkciju za muškarce u pogledu uparivanja (Holtzman i Strube, 2012). Rezultati istraživanja koje su proveli Carter, Lyons i Brewer (2018) potvrđuju da je narcizam kod muškaraca pozitivan prediktor broja djece, dok je psihopatija negativan prediktor broja djece kod oba spola. Njihovi nalazi sugeriraju da je bilo koja reproduktivna korist tamne trijade ograničena na narcizam i samo kod muškaraca. Budući da prethodna istraživanja pokazuju da su narcisoidne osobe manje svjesne negativnih posljedica vlastita ponašanja i moguće manje uviđaju negativne posljedice narcizma kod drugih (Gosling i sur., 1998) ujedno potencijalno podržavaju rezultate dobivene u ovom istraživanju i mogu objasniti razloge u podlozi želje ljudi za partnerima koje postižu visoke rezultate na narcizmu. Rauthmann i Kolar (2012) proveli su istraživanje u kojem su sudionici čitali vinjete koje opisuju osobu s pridruženim osobinama tamne trijade i zatim procjenjivali njihovu atraktivnost. Narcisoidni pojedinci bili su povezani s više pozitivnih osobina (pr. karizma, samopouzdanje, sposobnosti vodstva), nego pojedinci visoki na psihopatiji i makijavelizmu. Navedeni rezultati podržavaju činjenicu da crte tamne trijade imaju različite efekte na atraktivnost (Rauthmann i Kolar, 2013). Nadalje, narcizam je povezan s fizičkom atraktivnosti (Holtzman i Strube, 2010) koja može biti indikator dobrog zdravlja i gena podržavajući dobivene rezultate u kontekstu uparivanja i romantičnih odnosa. Narcisoidne žene mogu provoditi više vremena i više ulagati u vlastiti izgled predstavljajući se poželjnijima (i seksualno provokativnima) i zbog ovih razloga ženska narcisoidnost može biti privlačna muškarcima. Muškarci mogu s druge strane više napora ulagati u promicanje samih sebe i preuveličavanje svojeg socijalnog uspjeha. Uspjeh u raznim domenama može biti indikator količine resursa koje muškarac ima, što iz evolucijske perspektive (više resursa-više ulaganja u potomstvo) može utjecati da se narcisoidni muškarci sviđaju ženama.

#### *4.3. Moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija (pristup usmjeren na varijable)*

U provedenom istraživanju u okviru pristupa usmjerenog na varijable nije dobiven moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija na sličnosti između samoprocjene, procjene trenutnog i procjene idealnog partnera što nije u skladu s postavljenom hipotezom.

#### *4.4. Razlike između samoprocjene i procjena trenutnog partnera i samoprocjena i procjena idealnog partnera (pristup usmjeren na parove)*

Dalje su uspoređene razlike između samoprocjena i procjena trenutnog partnera i samoprocjena i procjena idealnog partnera, a rezultati t-testa potvrdili su da je razlika željene

sličnosti statistički značajno manja od razlike percipirane sličnosti potvrđujući da sudionici žele značajno veću sličnost sa svojim idealnim partnerima na svim crtama tamne trijade nego što su slični sa svojim trenutnim partnerima. Nalazi su u skladu s drugim provedenim istraživanjima koja pokazuju da se preferencije sudionika razlikuju od izbora stvarnog partnera (Valentova i sur., 2016) te da ljudi čine kompromise kada biraju stvarnog partnera pritom razmatrajući mnoge karakteristike od kojih svaka ima potencijalno različitu važnost (Figueredo i sur., 2006; Fletcher, 2004; Todd i sur., 2007).

#### *4.5. Razlike između pojedinih vrsta procjena na crtama tamne trijade ovisno o kvadriranim razlikama, spolu te interakciji kvadriranih razlika i spola (pristup usmjeren na parove)*

Nije dobiven značajan efekt spola na razlike među pojedinim vrstama procjene ni za jednu crtu tamne trijade. Međutim, dobiven je značajan efekt kvadriranih razlika na prosječni rezultat razlika za sve crte tamne trijade. Razlike između samoprocjena i procjena trenutnog partnera bile su značajno veće od razlika između samoprocjena i procjena idealnog partnera na svim crtama tamne trijade što je dobiveno i računanjem t-testa u okviru pristupa usmjerenog na parove te u okviru pristupa usmjerenog na varijable. Nadalje, dobivena je značajna interakcija kvadriranih razlika i spola na prosječni rezultat razlika među pojedinim vrstama procjene samo za psihopatiju. Daljnjom analizom, dobiven je značajan glavni efekt kvadriranih razlika na razlike među pojedinim vrstama procjene za psihopatiju kod žena, pri čemu su razlike između samoprocjene i procjene idealnog partnera značajno manje od razlika između samoprocjene i procjene trenutnog partnera te razlika između procjene trenutnog i procjene idealnog partnera, ali ne i kod muškaraca. Kardum i suradnici (2018) utvrdili su da je različitost među partnerima u psihopatiji povezana s nižom kvalitetom veze kod žena, koja se dodatno smanjuje što se spomenuta razlika među partnerima u psihopatiji povećava. Nekongruentnost u osobinama ličnosti između partnera može utjecati na kvalitetu veze jer stvara neslaganja i neusklađenosti u njihovim percepcijama, očekivanjima i ponašanjima koji mogu rezultirati manjkom potkrepljenja i međusobnog razumijevanja (Montoya, Horton i Kirchner, 2008). Žene su između ostalog, više osjetljive na navedene nepodudarnosti zato što više nadgledaju odnos i više su fokusirane na održavanje i uspješnost veze nego muškarci (Kardum i sur., 2018). U drugom istraživanju Karduma i suradnika (2017) potvrđeno je pozitivno asortativno uparivanje za psihopatiju što sugerira da sličnost i na socijalno nepoželjnim osobinama dovodi do inicijalne

privlačnosti, empatije i obostranog razumijevanja među partnerima, što unapređuje razvoj boljeg odnosa i zadovoljstva (Kardum i sur., 2017). Zbog navedenih razloga, nije neobično da žene žele veću sličnost sa svojim trenutnim i idealnim partnerom na psihopatiji, jer takva sličnost može dovesti do većeg razumijevanja i zadovoljstva vezom, a u protivnom može imati nepovoljne posljedice na vezu.

#### *4.6. Moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija (pristup usmjeren na parove)*

Ispitivanjem moderatorskog efekta temeljnih samoevaluacija u okviru pristupa usmjerenog na parove dobiveni su miješani rezultati. Dobiveno je da ne postoji moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija na razlike između samoprocjene, procjene trenutnog i procjene idealnog partnera kod muškaraca. Međutim, veća percipirana sličnost između samoprocjene i procjene trenutnog partnera za psihopatiju i narcizam te veća željena sličnost između samoprocjene i procjene idealnog partnera za psihopatiju dobivena je kod žena viših temeljnih samoevaluacija. Također, žene koje imaju više temeljne samoevaluacije svog trenutnog i idealnog partnera percipiraju sličnima na psihopatiji i narcizmu, ali ne i na makijavelizmu. Sukladno navedenom, možemo reći da rezultati nisu u potpunosti u skladu s hipotezom. Ljudi visokih temeljnih samoevaluacija vjerojatnije će formirati vezu s partnerom s kojim dijele prepoznatljive karakteristike u stvarnosti (Liu i Ilmarinen, 2020). Prema tome, takvi pojedinci će imati i bolje odnose u budućnosti s obzirom da je sličnost s partnerom važna za zadovoljstvo vezom (Luo i Klohnen, 2005). Sukladno istraživanju Liu i Ilmarinen (2020) pretpostavljeno je da će pojedinci visokih temeljnih samoevaluacija preferirati partnera koji im je sličniji nego pojedinci niskih temeljnih samoevaluacija. Međutim, iako se sličnost preferira i od velike je važnosti, čini se da nisu svi pojedinci sposobni privući visoko sličnog partnera u stvarnosti. Kako pojedinci visokih temeljnih samoevaluacija uspjevaju u raznim aspektima života, vjerojatnije će i svoja pozitivna iskustva transferirati u domenu intimnih odnosa i predvidjeti da će vjerojatnije pridobiti visoko sličnog partnera (Liu i Ilmarinen, 2020). Neka istraživanja pokazuju da preferencija idealnog partnera, barem u nekoj mjeri, predviđa stvarni izbor partnera (Campbell i sur., 2016; Gerlach i sur., 2017) pa se može pretpostaviti da će pojedinci visokih temeljnih samoevaluacija vjerojatnije izabrati sličnog idealnog partnera prije započinjanja odnosa te se i upariti s partnerom koji im je sličan. Moguće je da ljudi visokih temeljnih samoevaluacija transferiraju pozitivna iskustva iz raznih životnih domena u intimne odnose i vjeruju da mogu imati partnere koji zadovoljavaju njihove preferencije jednako kao što mogu ostvarivati poslovne ciljeve ili mogu imati više prošlih pozitivnih iskustva u odnosima, što ih

čini samopouzdanijima u traženju partnera koje žele. S druge strane, pojedinci niskih temeljnih samoevaluacija mogu transferirati neuspjeha iz drugih domena života ili neuspješne prošle veze na preferenciju idealnog partnera, navodeći ih na zaključak da će teško privući visoko sličnog partnera (Liu i Ilmarinen, 2020). Manje je vjerojatno da će pojedinci niskih temeljnih samoevaluacija pridobiti sličnog partnera u stvarnim uvjetima što se podudara s njihovim preferencijama idealnog partnera. U tom slučaju, može nastati paradoks između onoga što žele i onoga što mogu dobiti, a kako bi riješili paradoks i opravdali realnost, osobe niskih temeljnih samoevaluacija mogu koristiti pristranosti koje se poklapaju s njihovim očekivanjima. Pritom mogu svjesno ili nesvjesno percipirati da njihovi partneri imaju slične karakteristike kao oni čak i ako ih u stvarnosti nemaju, a ta kognitivna strategija može pomoći ljudima da budu sretniji u vezi (Böhm, Schütz, Rentzsch, Körner i Funke, 2010; Liu i Ilmarinen, 2020).

U istraživanju koje su proveli Erol i Orth (2013) utvrđeno je da samopoštovanje jednog člana para predviđa ne samo njegovo zadovoljstvo vezom, već i zadovoljstvo vezom njegova partnera. Zaključili su da samopoštovanje ima pozitivni utjecaj na razvoj zadovoljstva u braku i bliskim odnosima. Kako je samopoštovanje jedna od osobina uklopljenih u koncept temeljnih samoevaluacija i koja je najviše povezana s konceptom temeljnih samoevaluacija ( $r = .87$ ) (Judge i sur., 2003) možemo zaključiti da su i više temeljne samoevaluacije kod partnera povezane sa zadovoljstvom vezom. Sličnost u osobinama ličnosti također je povezana sa zadovoljstvom vezom (Luo i Klohnen, 2005), a istraživanja pokazuju da pojedinci preferiraju partnera koji im je sličan radije nego partnera koji je poželjan (Liu i Ilmarinen, 2020). Prema tome, sukladno dokazima o pozitivnom uparivanju na tamnoj trijadi, pojedinci visokih temeljnih samoevaluacija mogu biti zadovoljni s osobom koja im je slična na tamnoj trijadi objašnjavajući povezanost temeljnih samoevaluacija sa sličnošću prema psihopatiji i narcizmu, ali samo kod žena. Naime, samopoštovanje, ali i sveukupna samoevaluacija koju osoba ima o sebi može služiti kao objektiv putem kojeg gledamo na partnera. Ono što ljudi misle i osjećaju o sebi utječe na njihove osjećaje i misli prema partneru i vezi. Pojedinci koji imaju nisko samopoštovanje mogu tražiti odnose koji ne promiču obostrano poštovanje i brigu, ali pojedinci visokih temeljnih samoevaluacija s druge strane mogu svoje partnere vidjeti kao sposobne ljude koji su im slični što pozitivno utječe na zadovoljstvo vezom.

Očekivan moderatorski efekt nije dobiven za makijavelizam ni kada se radi o sličnosti s trenutnim niti idealnim partnerom. Istraživanja općenito pokazuju najviše asortativno uparivanje prema makijavelizmu, što se može objasniti njegovom povezanosti s vrijednostima

i vjerovanjima osobe koje pokazuju veće pozitivno uparivanje (Kardum i sur., 2016; Luo, 2017). Naime, neka istraživanja pokazuju da ljudi žele veću sličnost u crtama ličnosti koje su blisko povezane s osobnim vrijednostima (Liu, Ludeke, Haubrich, Gondan-Rochon i Zettler, 2018) te bi upravo zbog bliske povezanosti makijavelizma i osobnih vrijednosti pojedinci trebali imati slične razine preferencije sličnosti na makijavelizmu neovisno o njihovoj razini temeljnih samoevaluacija. S druge strane, moguće je da su narcizam i psihopatija manje povezani s osobnim vrijednostima. Iz tog je razloga uparivanje prema makijavelizmu potencijalno važnije partnerima nego uparivanje prema drugim osobinama tamne trijade, odnosno preferencija prema sličnosti na makijavelizmu može biti važnija za romantični odnos i ljudi će manje vjerojatno pristati na kompromis prema ovoj osobini kada se razmatra preferencija idealnog partnera (Liu i Ilmarinen, 2020). Čini se da su ljudi skloniji veći značaj pridavati sličnosti s partnerom prema stavovima i vrijednostima zbog njihove važnosti na ishode veze, kao što je unaprjeđivanje veze i smanjenje negativnog afekta (Luo i Klohn, 2005). Stoga sličnost prema osobinama ličnosti koje su blisko povezane sa stavovima i vrijednostima mogu biti važnije nego sličnost prema osobinama ličnosti koje pokazuju malu ili neznačajnu povezanost sa stavovima i vrijednostima (Liu, Ludeke, Hubrich i sur., 2018).

#### *4.7. Nedostaci i smjernice za buduća istraživanja*

Rezultate provedenog istraživanja potrebno je interpretirati s oprezom iz više razloga. Naime, istraživanje je provedeno *online* i na odgovaranje sudionika mogli su utjecati brojni faktori koji nisu bili pod kontrolom. Ne možemo sa sigurnošću reći jesu li sudionici bili u potpunosti iskreni ili da nisu stereotipno odgovarali. U istraživanju su korištene isključivo mjere samoprocjene što može rezultirati socijalno poželjnim odgovaranjem posebno u kontekstu socijalno nepoželjnih osobina kao što su osobine tamne trijade. Također, problem koji se povezuje s mjerama samoprocjene odnosi se na različito tumačenje pitanja i rezultata na skali pri čemu neki pojedinci mogu biti skloni zaokruživati krajnje vrijednosti, a neki srednje. Budući da je istraživanje bilo javno dostupno na nekoliko internetskih stranica ne možemo znati kakav je tip sudionika pristupio ispunjavanju upitnika (možemo pretpostaviti da su osobe koje su pristupile istraživanju imale nižu ili potencijalno višu razinu tamne trijade), što dovodi do problema generalizacije dobivenih rezultata. Nadalje, osobe izraženih osobina tamne trijade potencijalno mogu prikrivati svoja negativna obilježja i koristiti laganje (Jonason i sur., 2015) ili na neki drugi način biti skloni uljepšavanju vlastitih karakteristika, pa njihove stvarne

karakteristike mogu ostati skrivene. Jonason, Lyons, Baughman i Vernon (2014) utvrdili su povezanost svih crta tamne trijade s laganjem, pri čemu je psihopatija bila povezana s bezrazložnim laganjem, makijavelizam s govorenjem „bijelih“ laži (altruistične, bezopasne, trivijalne laži), a narcizam s laganjem za vlastitu dobit. Iz tog bi razloga u buduća istraživanja bilo korisno uključiti više izvora informacija o nečijim karakteristikama ličnosti (pr. procjene roditelja ili prijatelja) te mjeriti sličnosti putem više različitih indeksa sličnosti.

SD3 upitnik korišten u istraživanju pokazuje dobre metrijske karakteristike, ali je kritiziran u nekoliko navrata. Glavna kritika ide u smjeru smanjenog broja čestica koje mjera sadrži i prema tome gubi neke originalne značajke svake crte tamne trijade (Maples i sur., 2014; Muris i sur., 2017). Muris i suradnici (2017) utvrdili su da komponente psihopatije unutar SD3 mjere nisu reprezentirane jednakim brojem čestica (pr. antisocijalno ponašanje i ponašanja koja su nepredvidljiva, neobična i odstupaju od normi - "erratic" životni stil – sadrže po tri čestice), pa neke facete psihopatije imaju veću težinu od drugih (interpersonalne manipulacije i faceta bešćutnosti koje su predstavljene jednom i dvjema česticama) (Muris i sur., 2017). Također, čestice koje mjere narcizam obuhvaćaju četiri od sedam njegovih aspekata u odnosu na NPI inventar, a čestice koje mjere makijavelizam ne odnose se na cinični pogled na ljudsku prirodu kao jedan od tri aspekta makijavelizma (Muris i sur., 2017). Persson i suradnici (2017) su utvrdili da SD3 mjera ne nudi dovoljno informacija na nižim razinama izraženosti osobina, posebice za psihopatiju, pa ostaje otvoreno pitanje ukazuju li niski rezultati na crti psihopatije dobronamjerno ponašanje ili samo odsutnost zlonamjernog ponašanja. U budućim se istraživanjima mogu koristiti zasebni upitnici za mjerenje crta tamne trijade.

U ovom istraživanju korištena su dva metodološka pristupa u ispitivanju asortativnog uparivanja: pristup usmjeren na varijable (VCA) i pristup usmjeren na parove (CCA). Prema Luo i Klohn (2005) VCA pristup ima određena ograničenja te se asortativno uparivanje ne može u potpunosti razumjeti ako se istraživači oslanjaju samo na ovaj pristup. Iz tog je razloga u ovom radu, uz VCA pristup, korišten i CCA pristup. Budući da oba pristupa najčešće daju slične rezultate, postavljene hipoteze nisu se razlikovale s obzirom na pristup koji je korišten. Ipak, utvrđene su neke razlike u rezultatima ovisno o korištenom pristupu (pr. dobiven moderatorski efekt u slučaju pristupa usmjerenog na parove, a izostanak moderatorskog efekta u slučaju pristupa usmjerenog na varijable). Navedene neujednačenosti mogu se pripisati nedostacima svakog pristupa i korištenoj metodologiji.

U provedenom su istraživanju u okviru pristupa usmjerenog na parove izračunate kvadrirane razlike između rezultata oba člana para na nekoj varijabli, pri čemu manja vrijednost ukazuje na veću sličnost između članova para (Kenny i sur., 2006; Schönbrodt i sur., 2018). Međutim, važno je obratiti pažnju na nedostatke ovog indeksa zbog kojih je potrebno pažljivo interpretirati rezultate. Vrijednosti dobivene ovim indeksom pretpostavljaju da je različitost na višoj razini psihološki ekvivalent onima na nižoj razini (Edwards, 2001) te nam one govore samo koliko se partneri razlikuju prema nekoj osobini, ali ne i je li dobivena razlika na višoj ili nižoj razini. Također, prilikom ispitivanja korelacija između rezultata kvadriranih razlika i nekih ishoda, ne možemo saznati doprinose li efektu visoke razine crta tamne trijade jednog člana para ili niske razine drugog člana para (Rogers i sur., 2018). Mnogi autori smatraju da je računanje profilne sličnosti preciznije od računanja apsolutnih ili kvadriranih razlika. Iako je računanje profilne sličnosti kompliciranije i ovaj indeks ima svoje nedostatke, u budućim bi se istraživanjima rezultate moglo ispitati računanjem ovog indeksa.

Iako se ovaj rad bavi percipiranom sličnosti, a ne stvarnom sličnosti, važno je osvrnuti se na karakteristike indeksa percipirane sličnosti i što on podrazumijeva. Watson i suradnici (2000) smatraju da percipirana sličnost nije izvor točnosti jer postoji mala razina slaganja samoprocjene i procjena drugih, ali niti izvor netočnosti jer procjenjivači čine točne procjene kada imaju pristup valjanim informacijama koje su funkcija poznanstva. Kako su u provedenom istraživanju uključeni sudionici koji su u vezi najmanje šest mjeseci, ne možemo biti sigurni koliko oni dobro poznaju osobu koju procjenjuju, ali saznajemo na koji način ju percipiraju.

Neka istraživanja pokazuju da su mehanizmi preferencije partnera za osobine ličnosti različiti ovisno o meti prema kojoj je neko ponašanje koje obilježava osobinu usmjereno (npr. prema partneru ili prema strancima) te da mehanizmi evaluacije partnera sadrže kriterije koji se odnose na kontekst unutar kojeg se javljaju ponašanja (Lukaszewski i Roney, 2010). Druga istraživanja mogu testirati ovu pretpostavku u kontekstu crta tamne trijade. Moguće je da ljudi crte tamne trijade preferiraju manje ili više kada su specifična ponašanja koja ih obilježavaju usmjerena njima u odnosu kada su usmjerena na strance ili rivale. Ljudi mogu preferirati partnera koji ostvaruje niske rezultate na tamnoj trijadi kada su ponašanja koja ih obilježavaju usmjerena njima. Suprotno, moguće je da preferiraju partnera koji ima visoke rezultate na tamnoj trijadi ako su ponašanja koja ih obilježavaju usmjerena prema strancima i pritom donose neku dobit jer ponašanje partnera ima posljedice na preživljavanje i reprodukciju. Ova je pretpostavka u skladu s evolucijskom pretpostavkom koja navodi da ljudi različito postupaju

prema različitim klasama ljudi tako da ponašanja usmjerena prema jednoj klasi pojedinaca ne predviđaju ponašanja usmjerena drugim klasama pojedinaca (Lukaszewski i Roney, 2010).

Figueredo i suradnici (2006) utvrdili su da ljudi pokazuju idealizirane preferencije ličnosti i vrijednosti romantičnog partnera, ali se s trenutnim partnerom ne uparuju s obzirom na sličnost u ličnosti, već u vrijednosti. Buduća istraživanja mogla bi testirati ovu pretpostavku u kontekstu crta tamne trijade. Ukazali su na važnost pažljive interpretacije izostanka asortativnog uparivanja koji se može pripisati relativno mladoj dobi sudionika ( $M=22$ ) koji još uvijek moguće nisu pronašli dugoročnog partnera. Iako je prosječna dob sudionika u ovom istraživanju nešto veća ( $M=26.36$ ), veliki broj sudionika ne živi s partnerom, nije u braku i ne možemo znati koliko je njihova veza čvrsta i ozbiljna te dobiva li se sličnost na tamnoj trijadi kod osoba koje su kraće ili dulje vrijeme u vezi ili braku. Također, u budućim se istraživanjima mogu ispitati druge karakteristike koje ljudi traže kod romantičnog partnera kako bi se točnije procijenilo na koji način ljudi čine ustupke i kojim karakteristikama pridaju veću važnost.

#### *4.8. Prednosti provedenog istraživanja*

Provedeno istraživanje svakako ima i neke prednosti. Uzorak sudionika bio je velik što omogućuje generalizaciju rezultata. Nadalje, ovo istraživanje prvo je koje ispituje moderatorski efekt temeljnih samoevaluacija na uparivanje prema sličnosti na tamnoj trijadi u romantičnim odnosima. Naime, temeljne samoevaluacije su rijetko ispitivane u kontekstu romantičnih odnosa, dok istraživanja koja ih povezuju s crtama tamne trijade u romantičnim odnosima ne postoje, nudeći novi korak u smjeru sličnih istraživanja. Osim toga, ovo istraživanje ujedinjuje uparivanje prema sličnosti s trenutnim partnerom i preferenciju sličnosti s idealnim partnerom pritom dopuštajući usporedbe između sličnosti s idealnim i trenutnim partnerom. Nadalje, mnogo istraživanja koristi pojedinačne mjere osobina tamne trijade i ne ispituju ih zajedno u istraživanjima što onemogućava precizne usporedbe. Ovo istraživanje ispituje sve crte tamne trijade i njihov odnos s temeljnim samoevaluacijama u romantičnim odnosima i to putem mjere koja pokazuje dobre metrijske karakteristike. Dobre strane ovog istraživanja su i korištenje dva pristupa u istraživanju uparivanja prema sličnosti (pristup usmjeren na varijable i pristup usmjeren na parove) omogućujući njihovu usporedbu s obzirom na dobivene rezultate i uvid u sličnosti i razlike ovisno kojim se pristupom obrađuju i promatraju rezultati.



## 5. Zaključak

U provedenom istraživanju dobiveno je umjereno pozitivno uparivanje prema sličnosti kao i preferencija sličnosti s idealnim partnerom za sve crte tamne trijade što ukazuje da je prilikom izbora partnera sličnost važnija od komplementarnosti i kada se radi o socijalno nepoželjnim osobinama. Nadalje, utvrđeno je da sudionici žele veću sličnost sa svojim idealnim partnerom negoli su slični s trenutnim partnerom što sugerira da se preferencije sudionika razlikuju od izbora stvarnog partnera te da prilikom izbora partnera ljudi čine kompromise.

Nadalje, sudionici žele idealnog partnera koji ima manje razine makijavelizma i psihopatije, ali više razine narcizma od njih i njihovog trenutnog partnera. Ukoliko crte tamne trijade promatramo kao socijalno nepoželjne osobine, navedeni nalazi za makijavelizam i psihopatiju impliciraju da ljudi žele partnera koji ima pozitivnije socijalne karakteristike od njih i njihovog trenutnog partnera te da ljudi snizuju standarde prilikom izbora partnera u odnosu na njihove preferencije. S druge strane, nije začuđujuće da su narcisoidni pojedinci poželjni kao partneri. Naime, narcisoidni pojedinci su privlačni, šarmantni, samopouzđani i brinu o svom izgledu što ih čini atraktivnima drugim ljudima više nego osobe visoke razine psihopatije i makijavelizma.

Utvrđeno je da muškarci ostvaruju više rezultate od žena na svim crtama tamne trijade. Žene preferiraju partnera koji ima niže razine psihopatije i makijavelizma jer se ove osobine povezuju s kratkotrajnim reproduktivnim strategijama, pa je moguće da njihova preferencija odražava svjesnost o negativnim posljedicama uparivanja s takvim pojedincima. Osim toga, žene žele veću sličnost s idealnim partnerom u psihopatiji negoli su slične s trenutnim implicirajući da je ženama sličnost na psihopatiji važnija nego muškarcima, moguće jer dovodi do većeg razumijevanja i zadovoljstva vezom nasuprot mogućim nepovoljnim posljedicama na vezu.

Analiza moderatorskog efekta temeljnih samoevaluacija utvrdila je da samo žene koje imaju više temeljne samoevaluacije percipiraju veću sličnost između sebe i svog trenutnog partnera na psihopatiji i narcizmu te da žele veću sličnost sa svojim idealnim partnerom na psihopatiji, ali ne na narcizmu i makijavelizmu. Žene viših temeljnih samoevaluacija formiraju vezu s partnerom s kojim su slične na nekim crtama tamne trijade, moguće jer će imati kvalitetniju vezu u budućnosti budući da je sličnost s partnerom važna za zadovoljstvo vezom.

## Literatura

- Adams, J. M., Hart, W. i Burton, K. A. (2015). I only like the idea of you: Narcissists tolerate others' narcissistic traits but not their corresponding behaviors. *Personality and Individual Differences*, 82, 232–236. doi:10.1016/j.paid.2015.02.019
- Alper, S., Bayrak, F. i Yilmaz, O. (2021). All the Dark Triad and some of the Big Five traits are visible in the face. *Personality and Individual Differences*, 168, 110350. doi:10.1016/j.paid.2020.110350
- Back, M. D., Schmukle, S. C. i Egloff, B. (2010). Why are narcissists so charming at first sight? Decoding the narcissism–popularity link at zero acquaintance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 98(1), 132–145. doi:10.1037/a0016338
- Bleske-Rechek, A., Remiker, M. W. i Baker, J. P. (2009). Similar from the start: Assortment in young adult dating couples and its link to relationship stability over time. *Individual Differences Research*, 7(3), 142-158.
- Bono, J. E. i Judge, T. A. (2003). Core self-evaluations: A review of the trait and its role in job satisfaction and job performance. *European Journal of Personality*, 17(1), 5-18. doi:10.1002/per.481
- Boutwell, B. B., Beaver, K. M. i Barnes, J. C. (2012). Assortative mating and antisocial propensity in adulthood. *Criminal Justice and Behavior*, 39(9), 1240-1254. doi:10.1177/0093854812445715
- Böhm, R., Schütz, A., Rentzsch, K., Körner, A. i Funke, F. (2010). Are we looking for positivity or similarity in a partner's outlook on life? Similarity predicts perceptions of social attractiveness and relationship quality. *The Journal of Positive Psychology*, 5(6), 431–438. doi:10.1080/17439760.2010.534105
- Buss, D. M. (1984). Marital assortment for personality dispositions: Assessment with three different data sources. *Behavior Genetics*, 14(2), 111-123. doi:10.1007/BF01076408
- Buss, D. M. (1991). Evolutionary personality psychology. *Annual Review of Psychology*, 42(1), 459–491. doi:10.1146/annurev.psych.42.1.459.

- Buss, D. M. i Penke, L. (2015). Evolutionary personality psychology. U: M. Mikulincer, P. R. Shaver, M. L. Cooper i R. J. Larsen (Ur.), *APA handbook of personality and social psychology, Vol. 4. Personality processes and individual differences* (str. 3–29). American Psychological Association. doi:10.1037/14343-001
- Campbell, L., Chin, K. i Stanton, S. C. E. (2016). Initial evidence that individuals form new relationships with partners that more closely match their ideal preferences. *Collabra*, 2(1), 1-7. doi:10.1525/collabra.24
- Carter, G. L., Lyons, M. i Brewer, G. (2018). Lifetime offspring and the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 132, 79-83. doi:10.1016/j.paid.2018.05.017
- Caspi, A. i Herbener, E. S. (1990). Continuity and change: Assortative marriage and the consistency of personality in adulthood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2), 250–258. doi:10.1037/0022-3514.58.2.250
- Christie, R. i Geis, F.L. (1970). *Studies in Machiavellianism*. New York: Academic.
- Corsini, R. J. (1956). Understanding and similarity in marriage. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 52(3), 327–332. doi:10.1037/h0043556
- Cronbach, L. J. (1955). Processes affecting scores on “understanding of others” and “assumed similarity.” *Psychological Bulletin*, 52(3), 177–193. doi:10.1037/h0044919
- Connelly, B. S. i Ones, D. S. (2010). An other perspective on personality: Meta-analytic integration of observers’ accuracy and predictive validity. *Psychological Bulletin*, 136(6), 1092-1122. doi:10.1037/a0021212
- Decuyper, M., Gistelinck, F., Vergauwe, J., Pancorbo, G. i De Fruyt, F. (2018). Personality pathology and relationship satisfaction in dating and married couples. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 9(1), 81–92. doi:10.1037/per0000219
- Dryer, D. C. i Horowitz, L. M. (1997). When do opposites attract? Interpersonal complementarity versus similarity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(3), 592–603. doi:10.1037/0022-3514.72.3.592
- Dyrenforth, P. S., Kashy, D. A., Donnellan, M. B. i Lucas, R. E. (2010). Predicting relationship and life satisfaction from personality in nationally representative samples from three

- countries: The relative importance of actor, partner, and similarity effects. *Journal of Personality and Social Psychology*, 99(4), 690–702. doi: 10.1037/a0020385
- Edwards, J. R. (2001). Ten difference score myths. *Organizational Research Methods*, 4(3), 265–287. doi:10.1177/109442810143005
- Erol, R. Y. i Orth, U. (2013). Actor and partner effects of self-esteem on relationship satisfaction and the mediating role of secure attachment between the partners. *Journal of Research in Personality*, 47(1), 26–35. doi:10.1016/j.jrp.2012.11.003
- Escorial, S. i Martin-Buro, C. (2012). The role of personality and intelligence in assortative mating. *The Spanish Journal of Psychology*, 15(2), 680-687. doi:10.5209/rev\_SJOP.2012.v15.n2.38879
- Figueredo, A. J., Sefcek, J. A. i Jones, D. N. (2006). The ideal romantic partner personality. *Personality and Individual Differences*, 41(3), 431-441. doi: 10.1016/j.paid.2006.02.004
- Figueredo, A. J. i Wolf, P. S. A. (2009). Assortative pairing and life history strategy: A cross-cultural study. *Human Nature*, 20(3), 317–330. doi:10.1007/s12110-009-9068-2
- Fletcher, G. J. O., Tither, J. M., O'Loughlin, C., Friesen, M. i Overall, N. (2004). Warm and homely or cold and beautiful? Sex differences in trading off traits in mate selection. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(6), 659–672. doi:10.1177/0146167203262847
- Furnham, A., Richards, S. C. i Paulhus, D. L. (2013). The Dark Triad of personality: A 10 years review. *Social and Personality Psychology Compass*, 7(3), 199-216. doi:10.1111/spc3.12018
- Frisell, T., Pawitan, Y., Langstrom, N. i Lichtenstein, P. (2012). Heritability, assortative mating and gender differences in violent crime: Results from a total population sample using twin, adoption, and sibling models. *Behavior Genetics*, 42(1), 3-18. doi:10.1007/s10519-011-9483-0
- Funder, D. C., Kolar, D. C. i Blackman, M. C. (1995). Agreement among judges of personality: Interpersonal relations, similarity, and acquaintanceship. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 656-672. doi:10.1037/0022-3514.69.4.656

- Furr, R. M. (2008). A framework for profile similarity: Integrating similarity, normativeness, and distinctiveness. *Journal of Personality*, *76*(5), 1267–1316. doi:10.1111/j.1467-6494.2008.00521.x
- George, D., Lou, S., Webb, J., Pugh, J., Martinez, A. i Foulston, J. (2015). Couple similarity on stimulus characteristics and marital satisfaction. *Personality and Individual Differences*, *86*, 126-131. doi:10.1016/j.paid.2015.06.005 0191-8869
- Gerlach, T. M., Arslan, R. C., Schultze, T., Reinhard, S. K., & Penke, L. (2019). Predictive validity and adjustment of ideal partner preferences across the transition into romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, *116*(2), 313-330. doi:10.1037/pspp0000170
- Gosling, S. D., John, O. P., Craik, K. H. i Robins, R. W. (1998). Do people know how they behave? Self-reported act frequencies compared with on-line codings by observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, *74*(5), 1337–1349. doi:10.1037/0022-3514.74.5.1337
- Hart, W. i Adams, J. M. (2014). Are narcissists more accepting of others' narcissistic traits? *Personality and Individual Differences*, *64*, 163-167. doi:10.1016/j.paid.2014.02.038
- Holtzman, N. S. i Strube, M. J. (2010). Narcissism and attractiveness. *Journal of Research in Personality*, *44*(1), 133–136. doi:10.1016/j.jrp.2009.10.004
- Holtzman, N. S. i Strube, M. J. (2012). The intertwined evolution of narcissism and short-term mating. U: W. K. Campbell i J. D. Miller (Ur.), *The Handbook of Narcissism and Narcissistic Personality Disorder: Theoretical Approaches, Empirical Findings, and Treatments*, (str. 210-220). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Humbad, M. N., Donnellan, M. B., Iacono, W. G., McGue, M. i Burt, S. A. (2010). Is spousal similarity for personality a matter of convergence or selection? *Personality and Individual Differences*, *49*(7), 827-830. doi:10.1016/j.paid.2010.07.010
- Johnson, R. E., Rosen, C. C. i Levy, P. E. (2008). Getting to the core of core self-evaluation: a review and recommendations. *Journal of the Organizational Behavior*, *29*(3), 391-413. doi: 10.1002/job.514

- Jonason, P. K., Foster, J. D., Kavanagh, P. S., Gouveia, V. V. i Birkas, B. (2018). Basic values and dark triad traits. *Journal of Individual Differences*, 39(4), 220–228. doi: 10.1027/1614-0001/a000267
- Jonason, P. K., Li, N. P. i Buss, D. M. (2010). The costs and benefits of the dark triad: Implications for mate poaching and mate retention tactics. *Personality and Individual Differences*, 48(4), 373–378. doi:10.1016/j.paid.2009.11.003
- Jonason, P. K., Li, N. P., Webster, G. D. i Schmitt, D. P. (2009). The Dark Triad: Facilitating a short-term mating strategy in men. *European Journal of Personality*, 23(1), 5-18. doi:10.1002/per.698
- Jonason, P. K., Luevano, V. X. i Adams, H. M. (2012). How the Dark Triad traits predict relationship choices. *Personality and Individual Differences*, 53(3), 180–184. doi:10.1016/j.paid.2012.03.007
- Jonason, P. K., Lyons, M. i Bethell, E. (2014). The making of Darth Vader: Parent–child care and the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 67, 30-34. doi: 10.1016/j.paid.2013.10.006
- Jonason, P. K., Lyons, M. i Blanchard, A. (2015). Birds of a “bad” feather flock together: The Dark Triad and mate choice. *Personality and Individual Differences*, 78, 34-38. doi:10.1016/j.paid.2015.01.018
- Jonason, P. K., Valentine, K. A., Li, N. P. i Harbeson, C. L. (2011). Mate-selection and the Dark Triad: Facilitating a short-term mating strategy and creating a volatile environment. *Personality and Individual Differences*, 51(6), 759–763. doi:10.1016/j.paid.2011.06.025
- Jonason, P. K. i Webster, G. D. (2010). The Dirty Dozen: A concise measure of the dark triad. *Psychological Assessment*, 22(2), 420–432. doi:10.1037/a0019265
- Jones, D. N. i de Roos, M. S. (2017) Differential reproductive behavior patterns among the dark triad. *Evolutionary Psychological Science* 3, 10–19. doi:10.1007/s40806-016-0070-8
- Jones, D. N. i Figueredo, A. J. (2013). The core of darkness: Uncovering the heart of the Dark Triad. *European Journal of Personality*, 27(6), 521-531. doi: 10.1002/per.1893

- Judge, T. A. (2009). Core self-evaluations and work success. *Current Directions in Psychological Science*, 18(1), 58-62. doi:10.1111/j.1467-8721.2009.01606.x
- Judge, T. A. i Bono, J. E. (2001). Relationship of core self-evaluations traits – self-esteem, generalized self-efficacy, locus of control, and emotional stability – with job satisfaction and job performance: A meta-analysis. *Journal of Applied Psychology*, 86(1), 80-92. doi:10.1037//0021-9010.86.1.80
- Judge, T. A., Bono, J. E., Erez, A. i Locke, E. A. (2005). Core self-evaluations and job and life satisfaction: The role of self-concordance and goal attainment. *Journal of Applied Psychology*, 90(2), 257–268. doi:10.1037/0021-9010.90.2.257
- Judge, T. A., Erez, A., Bono, J. E. i Thoresen, C. J. (2002). Are measures of self-esteem, neuroticism, locus of control, and generalized self-efficacy indicators of a common core construct? *Journal of Personality and Social Psychology*, 83(3), 693-710. doi:10.1037//0022-3514.83.3.693
- Judge, T. A., Erez, A., Bono, J. E. i Thoresen, C. J. (2003). The Core Self-Evaluations Scale: Development of a measure. *Personnel Psychology*, 56(2), 303–331. doi:10.1111/j.1744-6570.2003.tb00152.x
- Judge, T. A., Locke, E. A. i Durham, C. C. (1997). The dispositional causes of job satisfaction: A core evaluations approach. *Research in Organizational Behavior* 19, 151-188.
- Judge, T. A., Locke, E. A., Durham, C. C. i Kluger, A. N. (1998). Dispositional effects on job and life satisfaction: The role of core evaluations. *Journal of Applied Psychology*, 83(1), 17-34. doi:10.1037/0021-9010.83.1.17
- Kardum, I., Hudek-Knežević, J., Gračanin, A. i Mehić, N. (2017). Assortative mating for psychopathy components and its effects on the relationship quality in intimate partners. *Psychological Topics*, 26(1), 211-239. doi:10.31820/pt.26.1.10
- Kardum, I., Hudek-Knežević, Mehić, N. i Pilek, M. (2018). The effects of similarity in the dark triad traits on the relationship quality in dating couples. *Personality and Individual Differences*, 131, 38-44. doi: 10.1016/j.paid.2018.04.020

- Kardum, I., Hudek-Knežević, J., Schmitt, D. P. i Covic, M. (2016). Assortative mating for Dark Triad: Evidence of positive, initial, and active assortment. *Personal Relationships*, 24(1), 75-83. doi:10.1111/per.12168
- Kay, C. S. (2021). Negative traits, positive assortment: Revisiting the Dark Triad and a preference for similar others. *Journal of Social and Personal Relationship*, 38(4), 1259-1278. doi:10.1177/0265407521989820
- Kelley, H. H. i Thibaut, J. W. (1978). *Interpersonal relationship: A theory of interdependence*. New York: Wiley.
- Kenny, D. A., Kashy, D. A. i Cook, W. L. (2006). *Dyadic data analysis*. New York, NY: Guilford Press.
- Lammle, L., Nussbeck, F. W. i Ziegler, M. (2019). Hello from the other side: Can we perceive others' darkness? Observers' accuracy of the dark triad. *Journal of Personality Assessment*, 103(1), 106-119. doi:10.1080/00223891.2019.1683020
- Lee, K., Ashton, M. C., Pozzebon, J. A., Visser, B. A., Bourdage, J. S. i Ogunfowora, B. (2009). Similarity and assumed similarity in personality reports of well-acquainted persons. *Journal of Personality and Social Psychology*, 96(2), 460–472. doi:10.1037/a0014059
- Lilienfeld, S. O. i Andrews, B. P. (1996). Development and preliminary validation of a self-report measure of psychopathic personality traits in noncriminal populations. *Journal of Personality Assessment*, 66(3), 488–524. doi:10.1207/s15327752jpa6603\_3
- Liu, J. i Ilmarinen, V-J. (2020). Core-self evaluation moderates distinctive similarity preference in ideal partner's personality. *Journal of Research in Personality*, 84, 1-9. doi:10.1016/j.jrp.2019.103899
- Liu, J., Ludeke, S., Haubrich, J., Gondan-Rochon, M. i Zettler, I. (2018). Similar to and/or better than oneself? Singles' ideal partner personality descriptions. *European Journal of Personality*, 32(4), 443–458. doi:10.1002/per.2159
- Liu, J., Ludeke, S. i Zettler, I. (2018). Assumed similarity in personality within intimate relationships. *Personal Relationships* 25(5), 316–329. doi:10.1111/per.12246



- Lukaszewski, A. W. i Roney, J. R. (2010). Kind toward whom? Mate preferences for personality traits are target specific. *Evolution and Human Behavior*, 31(1), 29-38. doi:10.1016/j.evolhumbehav.2009.06.008
- Luo, S. (2017). Assortative mating and couple similarity: Patterns, mechanisms, and consequences. *Social and Personality Psychology Compass*, 11(8), 1-14. doi:10.1111/spc3.12337
- Luo, S. i Klohnen, E. C. (2005). Assortative mating and marital quality in newlyweds: A couple-centered approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(2), 304-326. doi:10.1037/0022-3514.88.2.304
- Malesza, M. i Kaczmarek, M. C. (2018). The convergent validity between self- and peer-ratings of the Dark Triad personality. *Current Psychology*, 11(4), 303. doi:10.1007/s12144-018-9906-7
- Malouff, J. M., Thorsteinsson, E. B., Schutte, N. S., Bhullar, N. i Rooke, S. E. (2010). The Five-Factor Model of personality and relationship satisfaction of intimate partners: A meta-analysis. *Journal of Research in Personality*, 44(1), 124-127. doi:10.1016/j.jrp.2009.09.004
- Maples, J. L., Lamkin, J. i Miller, J. D. (2014). A test of two brief measures of the dark triad: The Dirty Dozen and the Short Dark Triad. *Psychological Assessment*, 26, 326–331. doi:10.1037/a0035084
- Marcinkowska, U. M., Lyons, M. T. i Helle, S. (2016). Women's reproductive success and the preference for Dark Triad in men's faces. *Evolution and Human Behavior*, 37(4), 287–292. doi:10.1016/j.evolhumbehav.2016.01.004
- McCrae, R. R., Costa Jr., P. T., Martin, T. A., Oryol, V. E., Rukavishnikov, A. A., i Senin, I. G. (2008). Personality trait similarity between spouses in four cultures. *Journal of Research in Personality*, 76(5), 1137–1163. doi:10.1111/j.1467-6494.2008.00517.x
- Miller, J. D., Few, L. R., Seibert, L. A., Watts, A., Zeichner, A. i Lynam, D. R. (2012). An examination of the Dirty Dozen measure of psychopathy: A cautionary tale about the costs of brief measures. *Psychological Assessment*, 24(4), 1048–1053. doi:10.1037/a0028583

- Montoya, R. M., Horton, R. S. i Kirchner, J. (2008). Is actual similarity necessary for attraction? A meta-analysis of actual and perceived similarity. *Journal of Social and Personal Relationships*, 25, 889–922. doi:10.1177/0265407508096700
- Morry, M. M. (2005). Relationship satisfaction as a predictor of similarity ratings: A test of the attraction-similarity hypothesis. *Journal of Social and Personal Relationship*, 22(4), 561-584. doi:10.1177/0265407505054524
- Muris, P., Merckelbach, H., Otgaar, H. i Meijer, E. (2017). The malevolent side of human nature: A meta-analysis and critical review of the literature on the Dark Triad (narcissism, machiavellianism, and psychopathy). *Perspectives on Psychological Science*, 12(2), 183-204. doi:10.1177/1745691616666070
- Murray, S. i Rose, P. (2003). Optimal self-esteem may promote relationship defense. *Psychological Inquiry*, 14(1), 55–58.
- Paulhus, D. L. (2014). Toward a taxonomy of dark personalities. *Current Directions in Psychological Science*, 23(6), 421-426. doi:10.1177/0963721414547737
- Paulhus, D. L., Fridhandler, B. i Hayes, S. (1997). Psychological defense: Contemporary theory and research. U: R. Hogan, J. A. Johnson i S. R. Briggs (Ur.), *Handbook of personality psychology* (str. 543–579). San Diego: Academic Press.
- Paulhus, D. L., Neumann, C. S. i Hare, R. D. (2009). *Manual for the Hare Self-Report Psychopathy Scale*. Toronto, Ontario, Canada: Multi-Health Systems.
- Paulhus, D. L. i Williams, K. M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36(6), 556-563. doi:10.1016/S0092-6566(02)00505-6
- Persson, B. N., Kajonius, P. J., & Garcia, D. (2017). Testing construct independence in the Short Dark Triad using Item Response Theory. *Personality and Individual Differences*, 117, 74–80. doi:10.1016/j.paid.2017.05.025
- Rammstedt, B., & Schupp, J. (2008). Only the congruent survive--Personality similarities in couples. *Personality and Individual Differences*, 45(6), 533–535. doi:10.1016/j.paid.2008.06.007

- Raskin, R. i Terry, H. (1988). A principal components analysis of the Narcissistic Personality Inventory and further evidence of its construct validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(5), 890–902. doi:10.1037/0022-3514.54.5.890
- Rauthmann, J. F. i Kolar, G. P. (2012). How “dark” are the Dark Triad traits? Examining the perceived darkness of narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Personality and Individual Differences*, 53, 884-889. doi:10.1016/j.paid.2012.06.020
- Reynolds, C. A., Baker, L. A. i Pedersen, N. L. (2000). Multivariate models of mixed assortment: Phenotypic assortment and social homogamy for education and fluid ability. *Behavior Genetics*, 30(6), 455-476. doi:10.1023/a:1010250818089
- Rogers, K. H., Wood, D. i Furr, R. M. (2018). Assessment of similarity and self-other agreement in dyadic relationships: A guide to best practices. *Journal of Social and Personal Relationships*, 35(1), 112-134. doi:10.1177/0265407517712615
- Rosenfeld, M. J. (2008). Racial, educational, and religious endogamy in the United States: A comparative historical perspective. *Social Forces*, 87(1), 1–31. doi:10.1353/sof.0.0077.
- Savard, C., Sabourin, S. i Lussier, Y. (2011). Correlates of psychopathic personality traits in community couples. *Personality and Mental Health*, 5(3), 186-199. doi: 10.1002/pmh.159
- Schönbrodt, F. D., Humberg, S. i Nestler, S. (2018). Testing similarity effects with dyadic response surface analysis. *European Journal of Personality*, 32(6), 627-641. doi:10.1002/per.2169
- Sleep, C. E., Lavner, J. A. i Miller, J. D. (2017). Do individuals with maladaptive personality traits find these same traits desirable in potential romantic partners? *Personality and Individual Differences*, 119, 317-322. doi: 10.1016/j.paid.2017.08.010
- Smith, C. V., Hadden, B. W., Webster, G. D., Jonason, P. K., Gesselman, A. N. i Crysel, L. C. (2014). Mutually attracted or repulsed? Actor–partner interdependence models of Dark Triad traits and relationship outcomes. *Personality and Individual Differences*, 67, 35-41. doi:10.1016/j.paid.2014.01.044

- Song, G., Kong, F. i Jin, W. (2013). Mediating effects of core-self evaluations on the relationship between social support and life satisfaction. *Social Indicators Research*, *114*(3), 1161-1169. doi:10.1007/s11205-012-0195-5
- Tajmirriyahi, M., Najafi, M., Hamidizadeh, K. i Doerfler, S. (2021). The Dark Triad of personality and ideal romantic partner preferences in Iran. *Personality and Individual Differences*, *168*, 110281. doi:10.1016/j.paid.2020.110281
- Taylor, S. E. i Armor, D. A. (1996). Positive illusions and coping with adversity. *Journal of Personality*, *64*(4), 873–898.
- Thielmann, I., Hilbig, B. E., & Zettler, I. (2020). Seeing me, seeing you: Testing competing accounts of assumed similarity in personality judgments. *Journal of Personality and Social Psychology*, *118*(1), 172–198. doi:10.1037/pspp0000222
- Todd, P. M., Penke, L., Fasolo, B. i Lenton, A. P. (2007). Different cognitive processes underlie human mate choices and mate preferences. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *104*(38), 15011–15016. doi:10.1073/pnas.0705290104.
- Trivers, R. L. (1972). Parental Investment and Sexual Selection. U: B. Campbell (Ur.), *Sexual Selection and the Descent of Man*, 1871-1971 (str. 136-179). Chicago, IL: Aldine.
- Valentova, J. V., Štěrbová, Z., Bártová, K. i Varella, M. A. C. (2016). Personality of ideal and actual romantic partners among heterosexual and non-heterosexual men and women: A cross-cultural study. *Personality and Individual Differences*, *101*, 160-166. doi:10.1016/j.paid.2016.05.048
- Watson, D., Hubbard, B. i Wiese, D. (2000). Self-other agreement in personality and affectivity: The role of acquaintanceship, trait visibility, and assumed similarity. *Journal of Personality and Social Psychology*, *78*(3), 546-558. doi:10.1037//0022-3514.78.3.546
- Watson, D., Klohnen, E. C., Casillas, A., Simms, E. N. i Haig, J. (2004). Match makers and deal breakers: Analyses of assortative mating in newlywed couples. *Journal of Personality*, *72*(5), 1029-1068. doi:10.1111/j.0022-3506.2004.00289.x
- Wood, D. i Furr, R. M. (2016). The correlates of similarity estimates are often misleadingly positive: The nature and scope of the problem, and some solutions. *Personality and Social Psychology Review*, *20*(2), 79–99. doi:10.1177/1088868315581119

- Youyou, W., Stillwell, D., Schwartz, H. A. i Kosinski, M. (2017). Birds of a feather do flock together: Behavior-based personality-assessment method reveals personality similarity among couples and friends. *Psychological Science*, 28(3), 276-284. doi:10.1177/0956797616678187
- Xie, X., Cheng, S. i Zhou, X. (2015). Assortative mating without assortative preference. *PNAS*, 112(19), 5974–5978. doi:10.1073/pnas.1504811112
- Zentner, M. R. (2005). Ideal mate personality concepts and compatibility in close relationships: A longitudinal Analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89(2), 242-256. doi:10.1037/0022-3514.89.2.242